

• • • • •

2010 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

”MIKÄ MINUSTA TULEE ISONA?”
- Sadutusta päiväkodissa

Niina Lehtimäki
Nea Lähteenmäki
Sosiaaliala
Maaliskuu 2010

Niina Lehtimäki ja Nea Lähteenmäki

”Mikä minusta tulee isona?” - Sadutusta päiväkodissa

Vuosi

2010

Sivumäärä 66 + 29

Teimme toiminnallisen opinnäytetyömme eräässä vantaalaisessa päiväkodissa. Toimintaamme osallistui päiväkodin yksi lapsiryhmä, jossa oli 16 lasta. Lapset olivat iältään 3-5-vuotiaita. Aloitimme opinnäytetyöprosessimme keväällä 2009 ja toimintakerrat järjestimme loka-marraskuun 2009 aikana. Toimintakertoja oli yhteensä 14.

Opinnäytetyömme oli osa Pilari-hanketta, jonka tavoitteena on lapsen hyvinvoinnin takaaminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen kouluissa ja päiväkodeissa. Opinnäytetyömme tavoitteena olikin lapsen hyvinvoinnin takaaminen toimintamme aikana sekä ryhmän yhteisen projektin luominen. Lisäksi opinnäytetyömme tavoitteena oli lapsen kuuleminen ja arvostaminen omana itsenään. Halusimme toiminnallamme tukea myös päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä.

Toimintaa suunnitellessamme otimme huomioon omat kiinnostuksen kohteemme sekä päiväkodin toiveet. Halusimme järjestää lapsille mukavaa ohjelmaa, joka poikkeaa päiväkodin normaalista arjesta sekä tarjota toimintaa, jossa lapsen mielikuvitus saa tilaa. Päiväkodista esitettiin toive, että työmme liittyisi lapsen kielen kehityksen tukemiseen. Päädyimme käyttämään työssämme sadutusmenetelmää ja kokosimme lasten saduista ryhmän yhteisen satukirjan, jonka lapset saivat itse myös kuvittaa. Satukirjan teemana oli lasten toiveammatit. Sadutimme lapsia ryhmissä, pareittain sekä yksittäin. Ennen sadutuskertoja tutustuimme lapsiin sekä ammattiteemaan. Viimeinen toimintakerta oli kirjan julkaisutilaisuus, jonne lapset saivat kutsua yhden itselleen läheisen aikuisen. Lapset saivat valmistella tilaisuutta valmistamalla kutsukortit sekä leipomalla juhlaa varten.

Arvioimme toimintaamme eri tavoin. Tarkkailimme omaamme sekä toistemme toimintaa ohjauskertojen aikana sekä havainnoimme, miten lapset käyttäytyvät. Pyysimme palautetta lapsilta, päiväkodin henkilökunnalta sekä julkaisutilaisuuden vierailta. Lisäksi keskustelimme toimintakerroistamme yhdessä ja teimme muistiinpanoja.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessimme onnistui hyvin. Lapset osallistuivat innokkaasti toimintaamme ja saimme koottua hienon satukirjan. Päiväkodin henkilökunta ja julkaisutilaisuuden vieraat antoivat meille positiivista palautetta. Koimme opinnäytetyön tekemisen mukavaksi ja opettavaiseksi mahdollisuudeksi tutustua työelämään.

Asiasanat: sadutus, sadut, kasvatuskumppanuus, kielellinen kehitys, hyvinvointi, mielikuvitus

Niina Lehtimäki and Nea Lähteenmäki

"What will I become?" - Storycrafting in a day care center

Year 2010

Pages 66 + 29

This thesis project was carried out in a day care center in Vantaa. One group of 16 children, three to five years old, participated in the thesis. The thesis process started in spring 2009 and it consisted of 14 activity sessions arranged during October and November 2009.

The thesis was part of Pilari project that promotes children's welfare at schools and day care centres and fights social exclusion. The purpose of this study was to support children's welfare and to create a story book together with all the children of the group. In addition, one objective of the thesis was to listen to children and appreciate them, just as they are. We also wanted to support the co-operation between day care center and child's home.

In the thesis, the wishes of the day care center and our personal interests were taken into consideration, to create a nice and special programme for the children and to give them an opportunity to use their own imagination. It was in the day care center's interests to support children's linguistic progress, and thus, we decided to try storycrafting with children and to create a story book of children's stories. Children were also allowed to illustrate the book. The theme of the book was the dream jobs of these children. Storycrafting was conducted in small groups, as pairs and individually. Before storycrafting sessions, we tried to get to know the children and became familiarized with the theme. The last activity session was the publication ceremony of the story book. Children were allowed to invite one familiar adult to the ceremony they had prepared by making invitation cards and by baking.

During the thesis project, we evaluated our work in different ways. We observed our own way to work and followed how children acted with us. Feedback of our activities was asked from the children, the personnel of the day care center and the guests of the publication ceremony. We also discussed the activity sessions together and made some notes.

All in all, the thesis project was succesful. The children participated in our activities with pleasure and we managed to do the story book with all the children of the group. The personnel of the day care center and the guests gave us positive feedback. We felt that our thesis was an important and good opportunity to learn more about working life.

Keywords: storycrafting, fairy tales, co-operation between day care and child's home, linguistic progress, welfare, imagination

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	9
	2.1 Toimintaympäristön kuvaus ja aiheen tarkentuminen.....	9
	2.2 Pilari-hanke	10
	2.3 Varhaiskasvatus.....	10
	2.3.1 Varhaiskasvatuksen lähtökohdat ja tavoitteet	10
	2.3.2 Lapsen erityisen tuen tarve.....	11
	2.4 Lapsilähtöisyys	12
	2.5 Kasvatuskumppanuus	13
	2.6 Vuorovaikutustaitojen kehittymisen merkitys	14
	2.6.1 3-vuotiaan kielen kehitys ja vuorovaikutustaidot.....	15
	2.6.2 4-vuotiaan kielen kehitys ja vuorovaikutustaidot.....	15
	2.6.3 5-vuotiaan kielen kehitys ja vuorovaikutustaidot.....	16
3	OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET	16
	3.1 Henkilökohtaiset tavoitteet	16
	3.2 Projektin tavoite	17
4	SADUTTAMALLA SATUKIRJAN TEKOON	20
	4.1 Sadun merkitys	20
	4.2 Sadutusmenetelmän idea	21
	4.3 Erilaiset sadutusmuodot	22
	4.4 Saduttajan rooli	23
5	TOIMINNAN SUUNNITTELU	24
	5.1 Opinnäytetyön aikataulu.....	24
	5.2 Suunnitelma toiminnasta päiväkodissa	26
	5.3 Eettisyys osana opinnäytetyötämme.....	28
6	PROJEKTIN ARVIOINNIN SUUNNITTELU.....	30
	6.1 Havainnointi.....	30
	6.2 Itsearviointi ja vertaisarviointi	30
	6.3 Palautteet	31
7	TOIMINTA PÄIVÄKODISSA JA TOIMINTAKERTOJEN ARVIOINTI	31
	7.1 Tutustumiskerrat	32
	7.1.1 Tutustumiskertojen toiminta	32
	7.1.2 Tutustumiskertojen arviointi	32
	7.2 Alustuskerrat	34
	7.2.1 Alustuskertojen toiminta.....	34
	7.2.2 Alustuskertojen arviointi	35

7.3	Sadutusviikko	38
7.3.1	Ryhmäsadutus	39
7.3.2	Yksilösadutus	40
7.3.3	Lasten sadut	42
7.3.4	Sadutusviikon arviointi.....	45
7.4	Julkaisutilaisuuden valmistelukerrat	47
7.4.1	Julkaisutilaisuuden valmistelukertojen toiminta	47
7.4.2	Julkaisutilaisuuden valmistelukertojen arviointi.....	47
7.5	Kirjan julkaisutilaisuus	48
7.5.1	Kirjan julkaisutilaisuuden ohjelma	48
7.5.2	Kirjan julkaisutilaisuuden arviointi	49
8	PALAUTTEET TOIMINNASTA	50
8.1	Lasten palaute	51
8.2	Vieraiden palaute	53
8.3	Päiväkodin henkilökunnan palaute.....	55
9	POHDINTA.....	56
9.1	Arvioinnin luotettavuus	56
9.2	Tavoitteiden toteutuminen.....	57
9.3	Henkilökohtainen arviointi ja oppimiskokemukset	60
9.4	Tunteet opinnäytetyöprosessin aikana	63
	LÄHTEET	65
	LIITTEET	67

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aihetta valitessamme halusimme ottaa huomioon omat kiinnostuksenkohteemme ja työelämän tarpeet. Päätimme, että päiväkotitoi voisi olla sopiva paikka opinnäytetyöllemme, koska halusimme molemmat saada sosionomin tutkinnon lisäksi myös lastentarhanopettajanpätevyyden, ja opinnäytetyön tuli näin liittyä alle 8-vuotiaisiin lapsiin. Olimme molemmat kiinnostuneita toiminnallisen opinnäytetyön tekemisestä. Parityöskentelyyn päädyimme, sillä uskoimme saavamme työllemme siten enemmän näkökulmia ja ajattelimme, että voimme saada toisiltamme tukea opinnäytetyöprosessin aikana.

Halusimme tehdä opinnäytetyömme hankkeessa, koska ajattelimme työelämän siten hyötyvän työstämme enemmän. Päädyimme Pilari-hankkeeseen, jossa olemme tehneet aikaisemmin muitakin opintoja, ja joka on mielestämme ollut hyvä ja toimiva hanke. Pilari-hanke pyrkii parantamaan lasten ja nuorten hyvinvointia päiväkodissa ja koulussa. Pilari on toiminut aikaisemmin yhdessä Vantaan päiväkodissa, jossa toimintaa järjestettiin esiopetusryhmässä. Otimme selvää, olisiko samaan toimintayksikköön kuuluvalla toisella päiväkodilla halukkuutta Pilari-toiminnalle.

Päiväkotitoi kiinnostui opinnäytetyöstämme ja toivoi sen liittyvän lasten kielelliseen kehitykseen. Näin päädyimme kokeilemaan sadutusmenetelmää. Ajattelimme, että voisimme koota lasten saduista satukirjan. Sadut ovat osa monen lapsen arkea. Ne ovat muuttuneet ajan kuluessa, yhteiskunnan arvo- ja normikäsitäysmuutosten myötä. Entisaikaan satuja luettiin kaikille ihmisille, iästä riippumatta. Nykyään sadut ovat suunnattu ensisijaisesti lapsille. Sadut ovat tärkeitä, niissä voidaan käsitellä vaikeitakin asioita ja ne voivat auttaa ihmistä pääsemään pois arjesta. Sadut antavat mielikuvitukselle tilaa ja tekevät mahdolltomastakin mahdollisen. (Ylönen 2000: 9, 21-22, 27.) Sadutus antaa lapsen kertoa omaa satuansa, jolloin lapsi saa äänensä kuuluviin. Kun lapsi kokee, että hänen ajatuksistansa ollaan kiinnostuneita, voi hän kokea olevansa arvostettu. (Karlsson 2005: 110, 119.)

Aloimme miettiä, millaisia ajatuksia päiväkotitoi-ikäisillä lapsilla on omasta tulevaisuudestaan ja mitä lapset ajattelevat eri ammattiteista. Niinpä valitsimme satukirjalle teemaksi ”Mikä minusta tulee isona?”. Kukaan ei voi tietää, mitä tulevaisuudessa tapahtuu, mutta aina voi unelmoida. Onkin tärkeää, että ihmisellä on mahdollisuus haaveisiin, sillä ilman haaveita elämä olisi tyhjempää, vain tässä ja nyt. Unelmoimisen päätarkoitus ei kuitenkaan ole itse haaveiden toteuttaminen vaan arjen rikastuttaminen, tulevaisuuteen uskominen. (Toukonen 2008: 23-24.)

Halusimme ottaa työhömmme mukaan myös lapsille läheisiä aikuisia. Vanhemmat kuuluvat oleellisena osana päiväkodin arkeen: päiväkodin henkilökunnalla on koulutuksesta saatua asiantuntijuutta, mutta vanhemmat tuntevat oman lapsensa parhaiten (Stakes 2005: 36-37). Lasten vanhemmat ovat päivittäin yhteistyössä päiväkodin kanssa, joten tulimme siihen tulokseen, että voisi olla mielenkiintoista pyytää toimintaan mukaan muita lapsille tärkeitä aikuisia.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Tässä osiossa kerromme opinnäytetyömme toimintaympäristöstä sekä Pilari-hankkeesta, jossa olemme opinnäytetyömme tehneet. Lisäksi kerromme, miten projektimme idea syntyi, ja mitä teoriapohjaa olemme hyödyntäneet työmme tukena.

2.1 Toimintaympäristön kuvaus ja aiheen tarkentuminen

Teimme opinnäytetyön yhteistyössä erään vantaalaisen päiväkodin kanssa. Järjestimme toimintaa päiväkodin yhdelle lapsiryhmälle. Ryhmä oli integroitu erityisryhmä, jossa oli 16 lasta, 10 poikaa ja 6 tyttöä. Lapset olivat iältään 3-5-vuotiaita, mutta sadutuksien alkaessa jokainen ryhmän lapsista oli jo täyttänyt neljä vuotta. Toimintaamme osallistui koko ryhmä.

Yhteistyö päiväkodin kanssa alkoi keväällä 2009. Tapasimme päiväkodin 3-5-vuotiaiden ryhmän lastentarhanopettajan huhtikuussa 2009 ja kyselimme, olisiko heillä tarpeita ja toiveita opinnäytetyömme suhteen. Päiväkotikiinnostui opinnäytetyöstämme, mutta koska sekä lapsiryhmissä että työntekijöiden tiimeissä oli tulossa melko suuria muutoksia ennen syksyä 2009, sovimme, että palaamme asiaan silloin.

Keväällä 2009 päiväkodin henkilökunnalta nousi esiin toive, että toimintamme tukisi lasten kielellistä kehitystä, mutta muuten saimme melko vapaat kädet opinnäytetyömme suhteen. Itse olimme kiinnostuneita kokeilemaan sadutusmenetelmää, jota emme kumpikaan olleet aiemmin juuri käyttäneet. Meitä kiinnosti myös päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö, ja miten sitä voitaisiin lisätä.

Suunnittelimme, että voisimme saduttaa lapsia ja koota lasten saduista satukirjan ja järjestää tilaisuuden, jossa kirja julkaistaisiin. Koska meitä kiinnosti työskennellä lapsille läheisten aikuisten kanssa ja halusimme toiminnallamme tukea lasten aikuiskontakteja, ajattelimme, että lapset voisivat kutsua tilaisuuteen jonkun itselleen läheisen aikuisen.

Kyselimme satukirjalle teemaa päiväkodista, mutta lapsiryhmästä ei ollut noussut esiin mitään tiettyä aihetta. Mietimme kirjaprojektillamme mahdollisia teemoja ja esiin nousi ajatus ”Mikä minusta tulee isona”-teemasta, joka voisi tukea lasten haavemaailmaa ja itseluottamusta. Päiväkodissa innostuttiin myös teemasta, joten päätimme yhdessä valita sen projektimme aiheeksi.

2.2 Pilari-hanke

Pilari-projekti sai alkunsa vuonna 2005 Veromäen koulun ja Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan toimipisteen sosiaalialan koulutusohjelman yhteistyönä. Hanke syntyi Veromäen koulussa harjoittelua tehneen opiskelijan ja työelämäkumppanin ideasta. Laurea-ammattikorkeakoulun lehtori oli myös mukana hankkeen perustamisessa halutessaan kehittää uudenlaisia toiminnallisia opetussuunnitelman toteutuksia. (Vuorinen 2008.)

Pilari-hanke on koululaisten hyvinvoinnin kehittämishankkeen alahanke Sosionomit Koulussa -hankkeen ja päihdeprojektin ohella. Kokonaistavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen, ongelmien ehkäiseminen ja varhainen puuttuminen sekä syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen. (Vuorinen 2008.)

Pilari-hanke on toiminut muutamassa vantaalaisessa koulussa ja syksystä 2008 lähtien toimintaa on järjestetty myös päiväkotikäisille. Kouluilla on pyritty kehittämään välituntitoimintaa sekä järjestetty erilaisia ryhmiä, joiden tarkoituksena on ollut muun muassa tarjota lapsille mukavaa, ilmaista vapaa-ajan ohjelmaa, parantaa luokan ryhmähenkeä ja oppilaiden itsetuntoa. Vantaalaisessa päiväkodissa Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat tekivät opinnäytetyön, jonka tavoitteena oli kartoittaa esikoululaisten tunteita ja ajatuksia koulun alkamisesta ja helpottaa siten lasten kouluun siirtymistä. (Lassila 2009.)

2.3 Varhaiskasvatus

2.3.1 Varhaiskasvatuksen lähtökohdat ja tavoitteet

Varhaiskasvatus muodostuu pienen lapsen hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Näistä ovat vastuussa sekä lapsen vanhemmat että kasvatuksen ammattilaiset. Keskeisimpiä varhaiskasvatuspalveluja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja muu avoin toiminta. (Stakes 2005: 16.)

Varhaiskasvatus on lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta, jossa lapsi on aktiivisen toimijan roolissa. Varhaiskasvatuksen tulee tarjota lapselle sosiaalisia suhteita ikätoverien kanssa sekä aikuisen ohjaamaa toimintaa. Toiminnan tulee olla elämyksellistä ja lapsilähtöistä. (VOOPS 2005: 7.)

Varhaiskasvatuksen lähtökohtana on pyrkimys tukea lapsen oikeuksien toteutumista. Lapsella on oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvalliseen ympäristöön, omaan äidinkieleen, kulttuuriin ja uskontoon. On erittäin tärkeää, että lasta kohdellaan ja ymmärretään hänen ikä- ja kehitystasonsa huomioon ottaen. Lisäksi lapsella on oikeus erityistukeen tarpeen vaatiessa. (Stakes 2005: 17.)

Lapsen vahvuuksien, kykyjen ja kiinnostuksen kohteiden tunnistaminen auttaa kasvattajaa oppimis- ja opetussuunnitelman laatimisessa. Suunnitelman lähtökohtana onkin jokaisen lapsen yksilöllinen arvostaminen. (VOOPS 2005: 7.) Hyvä suunnitelma on joustava ja sitä tulee voida muokata lasten kiinnostuksen mukaan. Myös vanhemmilta saatu palaute ja ideat pyritään ottamaan huomioon. (Toimintayksikön varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma 2005: 8).

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia tukemalla lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapsen tulisi tuntea itsensä hyväksytyksi, arvostetuksi, kuulluksi ja nähdyksi. Yksi varhaiskasvatuksen keskeisistä tehtävistä on myös lapsen itsetunnon vahvistaminen. On myös tärkeää, että lapsi oppii sosiaalisia taitoja sekä ottamaan toiset huomioon. Laadukas varhaiskasvatus itsenäistää lasta vähitellen ja luo hyvän pohjan tulevaisuudessa pärjäämiselle. (Stakes 2005: 16, 19-20.)

Lapset oppivat ja kehittyvät eri tavoin ja eri tahdissa. Tämä huomioidaan päiväkodin varhaiskasvatuksessa. Lapselle on ominaista oppia leikkimällä ja tutkimalla. Myös liikunta, musiikki ja kuvataide edistävät lapsen oppimista. Leikki kuuluu oleellisena osana päiväkodin arkeen ja onkin lapsen merkittävin keino oppia ja kehittyä. Liikunnan ja taiteen kautta lapsella on mahdollisuus ilmaista itseään sekä saada elämyksiä ja hyviä kokemuksia. Monipuolisen varhaiskasvatuksen nähdään edistävän lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. (VOOPS 2005: 12-13.)

2.3.2 Lapsen erityisen tuen tarve

Jokainen lapsi tarvitsee tukea kasvuunsa, kehitykseensä sekä oppimiseensa liittyvissä asioissa, minkä vuoksi ei ole mitään tarkkaa määritelmää siitä, kuka tarvitsee erityistä tukea. Erityisen tuen tarpeen määrittely onkin asia, josta lapsen huoltajat sopivat yhdessä muiden lapsen kasvatukseen ja hoitoon osallistuvien henkilöiden, kuten päiväkodin henkilökunnan, kanssa. (Pihlaja & Kontu 2006: 13.) Erityisen tuen järjestäminen sitä tarvitsevalle lapselle on osa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lapsen erityisen tuen tarve pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tavoitteena on onnistua järjestämään lapselle tämän tarvitsema tuki osana lapsen arkea. (VOOPS 2005: 16.)

Lapsi saattaa tarvita erityistä tukea erilaisissa kehitykseen liittyvissä haasteissa. Erityisen tuen tarvetta voi olla, jos lapsella on esimerkiksi erityisiä haasteita fyysisessä kehityksessä tai motorisissa taidoissa, tarkkaavaisuuden suuntaamisessa, puheessa tai muissa kommunikaatiotaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai kognitiivisissa taidoissa. Jokin pitkäaikaissairaus tai liikunta-, kuulo- tai näkövamma voi myös olla syynä lapsen erityisen tuen tarpeeseen. Myös lapsen elämäntilanne voi olla syynä erityisen tuen tarpeeseen. (Pihlaja & Kontu 2006: 15.)

Erityisen tuen järjestäminen tapahtuu tiiviillä yhteistyöllä lapsen huoltajien kanssa. Myös moniammatillinen verkosto, kuten erityislastentarhanopettaja, toimintaterapeutti, neuvola, psykologi tai muu ammattilainen, osallistuu tarvittaessa lapsen ja perheen tukemiseen. (VOOPS 2005: 16.)

Päiväkodissa erityistä tukea tarvitsevan lapsen on mahdollista päästä erityisryhmään, jossa lapsen on mahdollista saada päivittäin tarvitsemaansa erityistukea ja -ohjausta. Erityisryhmät ovat usein lapsimäärältään pienempiä kuin päiväkodin tavalliset lapsiryhmät. Integroidussa erityisryhmässä on erityistä tukea tarvitsevien lasten lisäksi myös tavanomaisesti kehittyneitä lapsia. (Pihlaja & Kontu 2006: 15.)

2.4 Lapsilähtöisyys

Lapsen tarpeet ja kiinnostuksenkohteet ovat lapsilähtöisen toiminnan lähtökohtana. Lapsilähtöisyys toteutuu, kun aikuinen antaa tilaa ja arvoa lapsen ajatuksille ja leikeille. Aikuinen voikin saada selville lapsen kiinnostuksenkohteita esimerkiksi tarkkailemalla lapsen leikkejä ja keskustelemalla lapsen kanssa asioista, jotka lapsi haluaa ottaa esille. Lapsilähtöinen toiminta voi edistää lapsen oppimista, kun hän saa harjoitella eri taitoja hänelle mieluisten asioiden parissa. (Kinos & Luoma 2001: 49.)

Lapsilähtöisyys ei kuitenkaan tarkoita sitä, että lapsella olisi päätäntävalta kaikesta. Aikuinen on vastuussa toiminnasta, ja siksi aikuisen läsnäolo onkin välttämätöntä. Aikuista tarvitaan luomaan turvallinen ympäristö, asettamaan rajat ja auttamaan lasta tarvittaessa. (Kinos & Luoma 2001: 49-50.)

Lapsilähtöisyyden toteutuminen voi olla toisinaan haasteellista, sillä lapsen toiveita ja ajatuksia voi olla vaikea saada kuuluviin. Pieni lapsi ei osaa vastata ”avoimiin” kysymyksiin, jolloin aikuinen joutuu kysymään lapselta asioita tarkoilla kysymyksillä, jotka voivat johdatella lapsen vastausta aikuisen määrittelemään suuntaan. (Karlsson 2005: 34-35.)

2.5 Kasvatuskumppanuus

Lapselle läheisten aikuisten välinen yhteistyö on kasvatuksen perusta (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998: 24). Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan perheen ja päiväkodin yhteistyötä, jonka tavoitteena on tukea toinen toisiaan lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa ja näin taata lapsen hyvinvointi (Koivula 2004: 80-84). Toimiva yhteistyö vaatii luottamusta, molemminpuolista kunnioitusta, tasavertaisuutta, kuuntelutaitoja ja sitoutumista lapsen kehityksen yhteiseen tukemiseen (Kaskela & Kekkonen 2007: 32-40). On tärkeää, että molemmilla osapuolilla on sama päämäärä ja yhteiset tavoitteet (Määttä 1999: 100).

Kasvatuskumppanuus tukee vanhemmuutta. Lisäksi vanhemmat voivat saada tukea lapsen hoitoon ja kasvatukseen lähiverkostoltaan. Lapsen isovanhemmat, kummit sekä vanhempien ystävät ja tuttavat kuuluvatkin monen perheen tukijoukkoihin. (Koivula 2004: 80, 94.) Onkin todettu, että mitä laajempi vanhempien tukiverkosto on, sitä vähemmän heillä on lasten kasvatuksessa ongelmia (Lahti 1976).

Kasvatuskumppanuus tarjoaa lapselle hyvät kasvu- ja kehitysedellytykset, koska siinä yhdistyvät kahden tärkeän tahon tiedot ja kokemukset. Vanhemmat tuntevat useimmiten lapsensa parhaiten ja heillä on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu. Ammatti-ihmisillä puolestaan on koulutuksesta saatua asiantuntijuutta ja osaamista. Yhteistyön avulla huomataan herkemmin lapsen mahdollisen erityistuen tarve ja pystytään vastaamaan siihen varhaisemmassa vaiheessa. (Stakes 2005: 36-37.)

Vanhempien ja ammatti-ihmisten tiedot lapsesta, tämän ideaalista kasvatuksesta sekä tarpeista voivat kuitenkin olla eriävät. Molempien näkemykset ja tiedot ovat kuitenkin tärkeitä ja hyvin olennaisia lapsen kehittymisen ja koko perheen hyvinvoinnin parantamisen kannalta. Vanhemmat useimmiten tuntevat lapsensa, hänen elämänsä ja elinympäristönsä parhaiten. Ammatti-ihmisillä puolestaan on asiantuntevaa tietoa ja taitoa, jonka avulla vanhemmat voivat löytää perheestä uusia, entuudestaan tuntemattomia voimavaroja. Yhteistyön tarkoituksena on vahvistaa vanhempien identiteettiä ja löytää heille sopivia toimintatapoja arjessa selviämisen tueksi. Erityisen tärkeää on ottaa huomioon vanhempien omat näkemykset tilanteestaan sekä toiveet jatkosta. Ammatti-ihmisten ei tulisi vähätellä vanhempien osaamista ja asiantuntijuutta mutta ei myöskään astua syrjään ajatellen vanhempien olevan aina oikeassa. (Määttä 1999: 100-101.)

On tärkeää, että vanhemmalla on mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Päivähoidon tulee järjestää lasten vanhemmille tilaisuuksia, joissa he voivat keskustella paitsi oman lapsensa varhaiskasvatuksesta myös lapsen ryhmän hoidosta ja kasvatuksesta yhdessä

muiden vanhempien sekä päivähoidon henkilöstön kanssa. Esimerkiksi kasvatuskeskustelut, vanhempainillat, juhlat ja erilaiset tapahtumat ovat tilanteita, joissa vanhemmat pääsevät osallistumaan lapsensa päivähoidon toimintaan. Vanhempien mahdollisuuksia osallistua oman lapsensa varhaiskasvatukseen tulisi lisätä. Lisäksi on tärkeää, että lapsen vanhemmilla sekä muilla lapsen läheisillä aikuisilla olisi mahdollisuus tutustua päiväkodin arkeen. (Kaskela & Kekkonen 2007: 14, 25-27.)

Kasvatuskumppanuuden merkitys korostuu, jos lapsella on erityisen tuen tarve. Toimiva kasvatuskumppanuus mahdollistaa, että perhe ja päiväkotitoi voivat yhdessä arvioida lapsen erityisen tuen tarvetta ja sopia sen järjestämisestä. (Heinämäki 2004: 29-31.)

2.6 Vuorovaikutustaitojen kehittymisen merkitys

Lapsen kielellinen kehitys ja vuorovaikutus ympäristön kanssa ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutussuhde onkin perusta lapsen kielelliselle kehitykselle. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2004: 48-49.) Toiminnassaan lapsi tarvitsee kieltä, joka vastaavasti kehittyy juuri leikki- ja vuorovaikutustilanteissa (Stakes 2005: 24). Kieli mahdollistaakin ajatuksiemme, tunteidemme ja havaintojemme välittämisen toisille ihmisille. (Kuikka, Pulliainen & Hänninen 2001: 111.)

Kielen ja vuorovaikutustaitojen päivittäinen harjoittelu on lapselle tärkeää. Nämä taidot kehittyvät arjen tavanomaisissa tilanteissa eivätkä vaadi ihmeitä. Aikuinen voi kysellä lapselta hänen päivästä, leikeistään ja kavereistaan, lukea ja pelata yhdessä lapsen kanssa sekä antaa lapselle mahdollisuuden kertoa juuri niistä asioista kuin hän haluaa. Se, että aikuinen kuuntelee ja ymmärtää lasta sekä näyttää kiinnostuksensa lasta kohtaan, riittää siis rohkaisemaan lasta vuorovaikutukseen. (Pärkö 2004: 220-221.)

Päiväkodissa pyritään tarjoamaan lapselle riittävästi tilaisuuksia harjoitella suullista ilmaisua ja vuorovaikutusta. Lasta kannustetaan muun muassa keskustelemaan ja kertomaan omista ajatuksistaan ryhmän yhteisissä tuokioissa. Aikuinen kiinnittää huomiota oman puheensa oikeellisuuteen ja käyttämiinsä ilmaisuun ja toimii näin mallina lapselle. (Toimintayksikön varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma 2005: 10.)

Vuorovaikutus siis koostuu sekä sanallisesta että sanattomasta viestinnästä. Sanallista viestintää on puhe. Puhuesssa erityisesti lapsen kanssa on tärkeää ottaa huomioon puhenopeus ja sanavalinnat, jotta lapsi pystyy seuraamaan puhetta ja ymmärtämään viestin. Sanatonta viestintää on esimerkiksi ihmisen ilmeet, eleet, tunteet, katsekontakti ja äänensävy. Vuorovaikutustilanteessa viesti välittyy ihmiseltä toiselle sekä sanallisesti että sanattomasti.

(Pruuki 2008: 44-46.) Joskus sanaton ja sanallinen viestintä voivat olla ristiriidassa keskenään, jolloin sanaton viesti on vahvemmassa roolissa. Sanaton viestintä vaikuttaa kuulijaan enemmän ja kuulija pitää sitä sanallista viestintää uskottavampana. (Jarasto & Sinervo 2000: 138.)

2.6.1 3-vuotiaan kielen kehitys ja vuorovaikutustaidot

3-vuotias lapsi alkaa kaivata toisia lapsia leikkikavereikseen. Onkin tärkeää, että lapsi saa mahdollisuuden viettää aikaa toisten lasten kanssa ja harjoitella sosiaalisia taitoja. Tässä vaiheessa on vielä hyvin tavallista, että leikki ei aina suju riidoitta. (Mannerheimin lastensuojeluliiton internet-sivut.)

Satujen ja lorujen kuunteleminen on 3-vuotiaalle mieluista, ja lapsi kertoo usein myös omia tarinoitaan. Lapsen mielikuvitus on vilkas, mikä näkyy tarinoiden kertomisen lisäksi myös lapsen leikeissä. (Mannerheimin lastensuojeluliiton internet-sivut.)

3-vuotias puhuu usein lyhyin lausein, jotka monipuolistuvat koko ajan. Lapsi ei ole enää niin riippuvainen aikuisen tuesta keskustelutilanteissa kuin pienempänä. 3-vuotiaalla on tapana esittää paljon kysymyksiä. (Sallinen, Paqvalén & Harju-Luukkainen 2009: 5.)

Lapsi ymmärtää toisten puhetta enemmän kuin mitä pystyy itse tuottamaan. (Sallinen, Paqvalén & Harju-Luukkainen 2009: 5.) Lapselta voi vielä puuttua joitakin kirjaimia tai hän saattaa korvata kirjaimia toisilla kirjaimilla. Yleisesti ottaen lapsen puhe on selvää ja ymmärrettävää, ja siihen voi kuulua toistoa ja takeltelua. (Mannerheimin lastensuojeluliiton internet-sivut.) Kolmevuotiaaksi asti lapsen puheen kehitys on nopeaa. Tämän iän jälkeen puheen kehitys hidastuu. (Sallinen, Paqvalén & Harju-Luukkainen 2009: 5.)

2.6.2 4-vuotiaan kielen kehitys ja vuorovaikutustaidot

4-vuotias nauttii omanikäistensä seurasta ja osaa jo melko hyvin huomioida toistenkin tunteet ja toiveet. Riitatilanteet ovat tavallisia lapsen leikkeissä, mutta hän osaa jo paremmin ratkaista erimielisyyksiä puhumalla. (Mannerheimin lastensuojeluliiton internet-sivut.)

4-vuotias nauttii usein puhumisesta ja pitkienkin satujen kertomisesta, joskus saattaakin tuntua, että lapsi on koko ajan äänessä. Keskustelut erityisesti aikuisen kanssa koetaan mukaviksi, lapsi kyselee ja selittää asioita. Puheessa ei ole enää paljoa kieliopillisia virheitä.

Tässä iässä lapsi jaksaa keskittyä kuuntelemaan pidempiäkin tarinoita. (Mannerheimin lastensuojeluliiton internet-sivut.)

Lapsi osaa erottaa puheessaan menneen ja tulevan. Hän pystyy kertomaan, mitä on jo tapahtunut ja mitä tulee tapahtumaan. 4-vuotias lapsi on kehittynyt puheessa niin, että hän voi tehdä toista asiaa samalla, kun puhuu jostakin muusta asiasta. (Sallinen, Paqvalén & Harju-Luukkainen 2009: 6.)

2.6.3 5-vuotiaan kielen kehitys ja vuorovaikutustaidot

5-vuotiaalla alkaa usein jo olla kestäviä ystävyssuhteita. Lapsen sosiaaliset taidot ovat kehittyneet: hän osaa neuvotella ja joustaa asioissa sekä kertoa tunteistaan. Lapsi saa mielihyvää leikeistä, joissa hän saa käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan. (Mannerheimin lastensuojeluliiton internet-sivut.)

Lapsi hallitsee peruskieliopillisia asioita ja pystyy muodostamaan lauseita, joissa on 6-10 sanaa (Sallinen, Paqvalén & Harju-Luukkainen 2009: 6). Lapsi hahmottaa paremmin käsitteitä ja pystyy ymmärtämään jopa melko monimutkaisen tarinan juonta. Puhe muuttuu entistä selkeämmäksi ja lapsi selviytyy vieraidenkin ihmisten kanssa arjen tavallisissa tilanteissa. (Mannerheimin lastensuojeluliiton internet-sivut.)

Kirjaimet ja numerot alkavat kiinnostaa tässä iässä. Lapsi harjoittelee kirjaimia ja oman nimen kirjoittamista. 5-vuotias alkaa huomata, että sen lisäksi, että sanoilla on jokin merkitys, niillä voi myös leikkiä, esimerkiksi riimitellä. (Sallinen, Paqvalén & Harju-Luukkainen 2009: 6.)

3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

Ennen opinnäytetyömme tekemistä asetimme opinnäytetyöllemme tavoitteet. Mietimme, mihin itse toiminnallamme pyrimme ja mitä haluamme oppia. Mietimme tavoitteita myös päiväkodin ja lasten näkökulmasta.

3.1 Henkilökohtaiset tavoitteet

Neen tavoitteena oli tutustua sadutusmenetelmään käytännössä ja saada kokemuksia, miten lapset innostuvat siitä. Nea toivoi saavansa lisää varmuutta ja kehittyvänsä ohjaajana. Lisäksi

Nea toivoi pystyvänsä luomaan turvallisen ja avoimen ilmapiirin ohjaustuokioihin, jotta jokainen lapsi uskaltaisi olla oma itsensä ja tuoda esiin juuri omia ajatuksiaan. Nean tavoitteena oli myös saada lisää kokemusta projektin vastuunkantamisesta.

Niinan tavoitteena oli kehittää osaamistaan lapsen tarpeiden tunnistamisessa ja lapsen yksilöllisessä huomioimisessa. Niina koki tärkeäksi päästä työskentelemään myös lapsille läheisten aikuisten kanssa ja saada lisäkokemusta siitä, miten kehittää yhteistyötä päiväkodin ja kodin välillä. Niina toivoi, että saisi myös lisää rohkeutta ottaa kontaktia lasten vanhempiin ja muihin heille läheisiin aikuisiin. Niinan tavoitteena oli myös lasten luottamuksen saavuttaminen, kokemuksien saaminen sadutuksesta sekä saduttajana kehittyminen.

Yhteisenä tavoitteenamme oli onnistua rakentamaan yhtenäinen, toimiva projekti, jossa toimintakerrat etenevät loogisesti toisiaan tukien. Onnistunut projekti edellyttää sitoutumista ja toimivaa yhteistyötä työelämän kanssa. Pyrimme toimimaan joustavasti ja ottamaan huomioon lasten tarpeet kaikessa toiminnassamme. Koimme kiinnostavaksi myös mahdollisuuden tutustua työskentelyyn pienennetyssä erityisryhmässä. Yhtenä erityisen tärkeänä tavoitteena meillä oli toimia sosiaalialan eettisiä periaatteita noudattaen sekä ottaa huomioon päiväkodin toimintatavat ja arvot. Yhtenä päätavoitteenamme oli luoda projekti, jossa innostus ja onnistumisen ilo ovat pääosassa.

3.2 Projektin tavoite

Pilari-hankkeen tavoitteena on edistää lapsen hyvinvointia. Se tukee lapsen kehitystä ja pyrkii ennaltaehkäisemään lapsen syrjäytymistä. (Vuorinen 2008.) Päiväkodin päätavoitteena on lapsen hyvinvoinnin takaaminen (Toimintayksikön varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma 2005: 19.), joka oli myös opinnäytetyömme tavoitteena.

Päiväkodissa toiminta pohjautuu Vantaan kaupungin varhaiskasvatuksen arvoihin, joita ovat avoimuus, luovuus, tuloksellisuus ja oikeudenmukaisuus. Avoimuudella tarkoitetaan sitä, että lapsi saa olla oma itsensä ja ilmaista tunteitaan ja ajatuksiaan. Luovuus näkyy siten, että lapselle tarjotaan mahdollisuus monipuoliseen, joustavaan toimintaan sekä virikkeelliseen ympäristöön. Tuloksellisuuden mittana toimii lapsen hyvä olo ja vanhempien tyytyväisyys, ja sen tavoitteena on taata lapsen kokonaisvaltainen kasvu ja hyvinvointi. Oikeudenmukaisuus on tasapuolisuutta ja toisen kunnioittamista ja arvostamista omana itsenään. (VOOPS 2005: 9-10.) Myös meidän työmme perustui näihin arvoihin.

Toimintayksikön varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmassa (2005: 6-7, 19.) tulee vahvasti esiin kodin ja päiväkodin välisen yhteistyön tärkeys. Varhaiskasvatuksen perustana voidaankin

pitää perheen ja päiväkodin välistä yhteistyötä ja avointa vuorovaikutusta. Painotimme työssämme kasvatuskumppanuutta ja pyrimme laajentamaan päiväkodin ja lapsen perheen välistä yhteistyötä. Halusimme tukea lapsen suhteita omien vanhempien lisäksi myös muihin lapselle läheisiin aikuisiin.

Kasvatuskumppanuuden lisäksi päiväkodin toiminta-ajatuksia ovat toiminnan lapsilähtöisyys sekä tilan antaminen lapsen ajatuksille ja mielikuvitukselle. Mielikuvitus värittää ihmisen elämää ja tarjoaa ratkaisuja eri tilanteissa. Sitä ei voi koskaan olla liikaa, minkä takia mielikuvitukselle kannattaa antaa tilaa ja sitä kannattaa kehittää. (Solatie 2009: 112-114.) Tärkeä rooli on myös leikillä, jonka avulla lapsi harjoittelee erilaisia taitoja turvallisessa ympäristössä. (Toimintayksikön varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma 2005: 6.) Halusimme esimerkiksi sadutuksen avulla antaa lapselle mahdollisuuden käyttää mielikuvitustaan ja kertoa ajatuksistaan. Lisäksi pyrimme toiminnassamme antamaan tilaa lasten haaveille sekä kannustamaan lapsia haaveisiin. Toivoimme, että lapset saisivat onnistumisen kokemuksia ja tuntisivat itsensä arvostetuiksi. Nämä asiat vahvistavat lapsen itsetuntoa, mikä on tärkeää lapsen kehityksen kannalta (Toimintayksikön varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma 2005: 7).

Kielellinen kehitys on yksi varhaiskasvatuksen sisältöalueista ja äidinkielellä onkin kaikessa oppimisessa merkittävä rooli. Päiväkodin toiminta pyrkii kehittämään lapsen kuuntelu-, keskittymis- ja kuullunymmärtämisen taitoa. Monipuoliset vuorovaikutustilanteet, satujen lukeminen ja kertominen sekä teatteritoiminta innostavat leikkimään roolileikkejä, kartuttavat sanavarastoa sekä kehittävät muistia ja mielikuvitusta. (Toimintayksikön varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma 2005: 10). Ryhmän lastentarhanopettaja toivoi työme tukevan juuri lapsen kielellistä kehitystä, minkä takia sillä on suuri rooli opinnäytetyössämme. Toivommekin työme innostavan lapsia kielelliseen ilmaisuun ja luovuuteen. Tavoitteenamme ei kuitenkaan ollut puuttua lapsen mahdollisiin kielen kehityksen häiriöihin, ja siksi emme tällaisiin asioihin työssämme paneutuneet.

Meidän tarkoituksenamme oli myös vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja. Ryhmän yhteisen kirjaprojektin ja kirjan julkaisutilaisuuden järjestäminen vaatii lapsilta yhteistyötaitoja sekä kehittää niitä. Toivoimme myös, että koko ryhmän yhteinen projekti vahvistaisi yhteenkuuluvuudentunnetta ja lisäisi positiivista ryhmähenkeä.

TAVOITE	MITÄ ARVIOIMME? MITEN MITTAAMME TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISTA?
Lapsen hyvinvoinnin takaaminen toimintamme aikana	<ul style="list-style-type: none"> - lapsella on hyvä olla toimintamme aikana, mikä näkyy lapsen iloisuutena, innokkuutena ja nauruna - toiminta on turvallista - toiminta on vapaaehtoista, lapsen ei tarvitse osallistua jos hän ei halua
Lapsen arvostaminen omana itsenään	<ul style="list-style-type: none"> - lapsi saa olla oma itsensä, ilmaista tunteitaan ja ajatuksiaan - toimintamme tarjoaisi lapselle mahdollisuuden onnistumisen kokemuksiin, ja erityisesti sadutustilanteessa lapsi kokisi olevansa arvostettu; lapselle annetaan tilaa puhua, puhetta ei keskeytetä ja satua arvostetaan - kohtelemme kaikkia lapsia tasapuolisesti, lapsilla samat vapaudet ja säännöt
Jokainen lapsi tulee kuulluksi	<ul style="list-style-type: none"> - sadituksen kautta lapsella on mahdollisuus kertoa omista ajatuksistaan - lapsen haaveille annetaan tilaa ja lapsia kannustetaan haaveisiin tutustumalla yhdessä eri ammatteihin - toiminta pienryhmissä mahdollistaa lapsen yksilöllisemmän huomioimisen, voimme tunnistaa helpommin lapsen tarpeita - pienryhmien jaot ovat joustavat, jotta pystymme tarjoamaan toimintaa kaikille lapsille
Kodin ja päiväkodin välisen yhteistyön tukeminen	<ul style="list-style-type: none"> - saamme lapsen vanhemmat kiinnostumaan projektistamme, lapsen lähipiiristä tulee vieras julkaisutilaisuuteen - lapsen vanhemmat/muut läheiset arvostavat ja kunnioittavat lasten satuja ja yhteistä satukirjaa

Ryhmän yhteisen projektin toteutuminen	<ul style="list-style-type: none"> - kaikki ryhmän lapset saisivat ja haluaisivat osallistua toimintaan, vanhemmilta saataisiin luvat ja lapset tulevat mielellään ohjauskerroillemme - toimintaa on riittävästi ja joustavasti, kaikilla lapsilla olisi mahdollisuus osallistua sadutukseen ja tutumiskerralle ainakin kerran ennen sitä - saavutamme lasten luottamuksen, lapset lähestyvät meitä ja puhuvat meille - ryhmän yhteiseen satukirjaan saataisiin jokaiselta lapselta jotakin, piirros tai satu
--	---

Taulukko 1: Opinnäytetyöme tavoitteet

4 SADUTTAMALLA SATUKIRJAN TEKOON

Opinnäytetyöme on toiminnallinen opinnäytetyö ja käytimme työssämme sadutusmenetelmää. Sadutimme lapsia päiväkodissa pienryhmissä, pareittain sekä yksittäin. Muodostimme lasten saduista ryhmän yhteisen satukirjan.

4.1 Sadun merkitys

Sadun yksi tärkeimmistä tehtävistä on tuoda sen lukijalle ja kuulijalle iloa. Saduissa mielikuvitukselle annetaan tilaa, kertoja saa keksiä asioita ja kuulija voi kuvitella, miltä sadun henkilöt ja paikat esimerkiksi näyttävät. Saduissa kaikki on mahdollista, tavalliseen arkeen saattaa yhdistyä luonnottomiakin asioita, eläimet voivat puhua ja taikasanat voivat toimia. Sadut tarjoavatkin ihmiselle mahdollisuuden päästä hetkeksi eroon arjesta. (Ylönen 2000: 9, 27-28, 51.)

Vuosien saatossa sadut ovat muuttuneet, ennen ne olivat suunnattu kaiken ikäisille: niiden tarkoitus oli viihdyttää, huvittaa, opettaa ja jopa pelotella ihmisiä. Nykyään sadut ovat ensisijaisesti tarkoitettu lapsille. Sadut voivat edistää lapsen henkistä hyvinvointia sekä kehitystä, ja niiden kautta lapsi voi esimerkiksi käydä vaikeita asioita läpi. Satujen ääneen lukeminen on mukavaa puuhaa ja voi luoda merkittäviä yhteisiä hetkiä muun muassa oman vanhemman kanssa. (Ylönen 2000: 9, 28, 114.)

4.2 Sadutusmenetelmän idea

Sadutusmenetelmän tavoitteena on lapsen kuuleminen. Lapselle annetaan vapaus kertoa juuri niistä asioista, joista hän haluaa kertoa. Sadutuksen kautta aikuinen näyttää lapselle olevansa kiinnostunut hänen ajatuksistaan ja arvostavansa lasta. Lapsen ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen voidaankin sanoa olevan sadutuksen ydin. (Karlsson 2005: 110, 119.)

Sadutus on melko uusi menetelmä. Se on saanut alkunsa Suomessa, kun Liisa Karlsson lähti kehittämään lasten ja kasvatusalan ammattilaisten välistä vuorovaikutusta Satukeikka-projektilla vuosina 1995-1997. Projektin tavoitteena oli saada lapset näkymään ja kuulumaan paremmin. Näin syntyi sadutusmenetelmä. (Salmela 2004: 142.)

Menetelmän lähtökohtana on, että jokaisen ihmisen ajatukset ja tiedot ovat ainutlaatuisia, arvokkaita ja niitä tulee kuunnella. Sadutuksen kautta lapsikin voi itse tuoda esiin, millainen hän on, miten hän toimii sekä ajatuksia siitä, millaisena lapset näkevät aikuiset. (Karlsson 2005: 110-111.) Jokainen osaa kertoa tarinoita, minkä vuoksi sadutus sopii kaikille; jokaisella meistä on omia kokemuksia, kertomuksia ja ajatuksia, joista voi kertoa muille. (Kiisto & Krusius, 2004: 16-20). Sadun kerrontaa ei tarvitse opettaa, narratiivisuus on ominaista ihmiselle (Karlsson 2005: 45).

Riihelän (2003) mukaan sadutuksessa on kyse muun muassa yhdessä tekemisestä, toisen kuuntelemisesta, ihmisten kohtaamisesta ja osallisuudesta. Sadutuksen voidaan nähdä muodostuvan neljästä eri vaiheesta: sadun luominen, kertominen, kirjaaminen ja tarinan uudelleen lukeminen.

Sadutus ei siis ole asioiden tietoista opetusta vaan se on menetelmä, joka antaa lapselle mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin. Se ei ensisijaisesti pyri opettamaan itsensä ilmaisua, lukemista eikä kirjoittamista, vaikkakin sen uskotaan lisäävän lapsen kiinnostusta puhutun ja kirjoitetun kielen yhteyteen sekä edistävän muutenkin lapsen kielellistä kehitystä. (Karlsson 2005: 10, 41.)

Sadutus on mukavaa yhteistä tekemistä ja keino itsensä ilmaisuun. Se vahvistaa lapsen itsetuntoa ja itseluottamusta. Kun lapsi huomaa osaavansa itse kertoa sadun ja että muut ihmiset arvostavat sitä, saa lapsi rohkeutta kertoa ajatuksistaan myös muissa tilanteissa. Sadutus voi parantaa ryhmähenkeä ja tukea lasten välisiä suhteita. (Karlsson 2005: 113, 119.)

Hyvä itsetunto auttaa ihmistä nauttimaan elämästä. Itsearvostus luo pohjan terveelle itsetunnolle, minkä takia on tärkeää, että lapsi oppii arvostamaan itseään. Lisäksi on tärkeää, että muut ihmiset hyväksyvät lapsen sellaisena kuin hän on ja arvostavat häntä. (Viljamaa

2008: 5, 19-22, 34.) Sadutus onkin keino vahvistaa lapsen itsetuntoa ja näyttää arvostavansa lasta omana itsenään (Karlsson 2005: 133).

Sadutustilanteessa aikuinen keskittyy vain satua kertovaan lapseen, jolloin lapsi saa jakamatonta huomiota. Näin lapsi saa mahdollisuuden tuntea, että hänestä välitetään ja häntä arvostetaan; hän on tärkeä. Sadutus antaa myös tilaa lapsen yksilöllisyydelle. Ujotkin lapset saattavat saada ihailua sadutuksessa, kun he uskaltavat tulla rohkeammin mukaan toimintaan ja näin saada äänensä kuuluviin. (Karlsson 2005: 133.)

Saduttaminen aloitetaan kehottamalla lasta kertomaan satu: *”Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat.”* (Karlsson 2005: 10.)

Kun satu on valmis, saduttaja lukee kertomuksen lapselle ja lapsi saa halutessaan muuttaa sitä. Näin satu säilyy lapsen päätäntävällässä. Aikuinen ei tee lapselle sadusta lisäkysymyksiä tai vaadi täydennyksiä, vaan kirjaa tarinan sana sanalta niin kuin kertoja kertoo. (Karlsson 2005: 44-45.) Valmis satu voidaan lapsen niin halutessa lukea esimerkiksi päiväkodissa muille lapsille tai vanhemmille. Lapsen satua ei kuitenkaan arvostella tai arvioida, vaan sitä arvostetaan kertojan omana puheenvuorona. Kaikkien sadut ovat hyviä ja oikeita, väärä tai huonoja satuja ei sadutuksessa ole. (Karlsson 2005: 117.)

Sadun kirjaaminen voi olla melko haasteellista, koska lapsen puheesta voi esimerkiksi puutua joitakin kirjaimia. Liisa Karlsson (2005: 51) on sitä mieltä, että lapsen satu tulisi kirjata ylös juuri niin kuin lapsi sanoo, eli toisin sanoen jos lapsi esimerkiksi ei osaa sanoa r-kirjainta ja korvaa sen l-kirjaimella, kirjoitettaisiin koira-sana ”koila”. Aikuinen ei siis korjaa lapsen ”virheitä” vaan kirjaa lapsen puheen sellaisenaan, ja näyttää siten arvostavansa lasta juuri sellaisena kuin hän on. Sadutuksessa aikuisen tehtävänä ei ole korjata myöskään kielioppivirheitä tai puhekielisyyttä vaan keskittyä itse satuun. Karlsson (1999: 93) kuitenkin tuo esille myös sellaisen mahdollisuuden, että lapselle tuttu aikuinen voi päätellä, mitä lapsi haluaa sanoa, jolloin lapsen satu voidaan kirjata ylös siten kuin lapsi tarkoittaa ja yrittää sanoa.

4.3 Erilaiset sadutusmuodot

Saduttaa voi ryhmässä, yksitellen tai pareittain. Puhutaankin yksilö- ja ryhmäsadutuksesta. Yksilösadutustilanteessa lapsi saa saduttajalta kaiken huomion ja kertoo vain omaa satuaan. Ryhmäsadutustilanteessa lapsi on vuorovaikutuksessa saduttajan lisäksi myös toisten sadutettavien kanssa ja satuun tulee useampia näkökulmia. (Karlsson 2005: 118.)

Yksilösadutus voidaan toteuttaa joko niin, että sadutetaan yhtä lasta erillisessä tilassa tai samassa tilassa, jossa muut lapset ovat ja voivat näin kuunnella satua. Yksilösadutuksessa sadutetaan kuitenkin aina vain yhtä henkilöä kerrallaan. (Karlsson 2005: liite 8.)

Ryhmäsadutustilanne etenee niin, että kukin lapsi saa vuorollaan kertoa satua eteenpäin. Kerrontavuoro voi olla etukäteen sovittu tai sitten se voi vaihtua vapaasti, se kuka haluaa saa jatkaa yhteisen sadun kertomista. (Karlsson 2005: liite 8.) On hyvä, että aikuinen valitsee ryhmän, jota saduttaa. Näin kukaan ei jää yksin ja ryhmästä voi tulla toimivampi. Pysyvät sadutusryhmät on koettu hyviksi: lapsi tuntee kuuluvansa ryhmään, joka on tuttu ja turvallinen. Kun samaa ryhmää sadutetaan useita kertoja, ryhmän yhteishenki tiivistyy ja ryhmälle syntyy ”oma identiteetti”. (Karlsson 2005: 85-87.)

Perussadutuksessa lapsi kertoo sadun itse valitsemastaan aiheesta, ja saduttaja kirjaa sen sanatarkasti ylös. Aihe sadutuksessa sadun aihe on ennalta sovittu; aikuinen voi pyytää lasta kertomaan sadun esimerkiksi jostakin kuvasta, lelusta tai kuunnellusta laulusta. (Karlsson 2005: 12, 47, liite 8.) Lapsi voi myös halutessaan kertoa sadun piirtämästään kuvasta tai vastaavasti piirtää kertomastaan sadusta kuvan. (Karlsson 2005: 117.)

Liisa Karlssonin (2005: 144-145) mukaan kaikenikäiset ihmiset sopivat sadutettaviksi eli myös pieniä lapsia voi saduttaa. Sadutus ei vaadi mitään erityisiä järjestelyjä, saduttaa voi milloin ja missä vain. Kaikkia ryhmän lapsia ei tarvitse saduttaa samalla kertaa vaan saduttaa voi sopivissa tilanteissa. (Karlsson 2005: 142.)

4.4 Saduttajan rooli

Sadutustilanteessa saduttaja ja sadunkertoja ovat tasavertaisia; molemmilla on omat roolinsa. (Karlsson 2005: 117.) Saduttaja antaa tilaa sadutettavalle, että tämä voi kertoa juuri niistä asioista, kun sillä hetkellä haluaa. Sadutuksen lähtökohtana on saduttajan aito kiinnostus kertojaa kohtaan. Saduttaja ei määrittele tarinalle mitään tiettyä loppua tai juonta, vähättele satua eikä pety kertojaan. Saduttajalla ei myöskään tule olla mitään vaatimuksia sadun suhteen vaan hänen tulee aidosti haluta kuulla, mitä kertojalla on kerrottavanaan. Saduttajan omalla asenteella onkin hyvin suuri merkitys sadutuksen onnistumisessa. (Karlsson 2005: 116-119, 129.)

Myös aikuinen oppii saduttaessaan lasta. Hän saa mahdollisuuden päästä lähemmäksi lapsen maailmaa ja kuulla, mitä lapsella on kerrottavanaan. Sadutus voi tuoda esiin sellaisiakin lapselle tärkeitä asioita, joista aikuinen ei välttämättä osaisi kysyä. Lapset voivat myös nähdä eri asiat olennaisina kuin aikuiset. Sadutuksen avulla aikuinen pystyykin ottamaan paremmin

huomioon lapsen tarpeet ja kiinnostuksenkohteet. (Karlsson 2005: 119.) Sadutus mahdollistaa siis aikuisen pääsyn lapsen maailmaan antaen tilaa lapsen omille ajatuksille ja aloitteille (Karlsson 2005: 41).

Sadutustilanteessa aikuinen omistautuu lapselle hetkeksi ja antaa tälle huomiota. Saduttaja kuuntelee keskittyneesti kertojan satua ja osoittaa kiinnostuksensa eleillään ja ilmeillään keskeyttämättä kertojaa. (Karlsson 2005: 116, 119.)

5 TOIMINNAN SUUNNITTELU

Ennen kuin aloitimme toiminnan, suunnittelimme toimintakerrat yhdessä ja kerroimme niistä ryhmän aikuisille. Mietimme, mitä asioita meidän tulee ottaa huomioon suunnitellessamme tutustumis-, alustus- ja sadutuskertoja, julkaisutilaisuuden valmistelukertoja sekä itse kirjan julkaisutilaisuutta.

5.1 Opinnäytetyön aikataulu

Sovimme alustavasti yhteistyöstä päiväkodin kanssa keväällä 2009. Opinnäytetyömme teoriaosuuteen keskityimme alkusyksystä, jolloin tarkensimme myös suunnitelmaamme yhdessä lapsiryhmän henkilökunnan kanssa. Lokakuussa 2009 haimme työllemme tutkimusluvan Vantaan kaupungin Sivistystoimelta. Samaan aikaan pyysimme lasten vanhemmilta luvat lasten osallistumiseen.

Ohjauskertamme ajoittuivat loka-marraskuulle, jolloin kokoonnuimme lasten kanssa yhteensä 14 kertaa. Halusimme järjestää ohjauskerrat säännöllisesti noin kuukauden sisällä, jotta projektista tuli mahdollisimman yhtenäinen.

Analysointia ja arviointia teimme kokoontumiskertojen välillä ja niiden päätyttyä. Työn valmistumiselle asetimme alun perin tavoitteeksi vuoden 2010 helmikuun lopun, mutta emme ihan päässeet tähän tavoitteeseen. Työmme valmistui maaliskuussa 2010.

Seuraavasta taulukosta ilmenee projektimme toimintavaiheen kulku.

Taulukko 2: Projektin aikataulu ja eri toimintavaiheet

5.2 Suunnitelma toiminnasta päiväkodissa

Suunnittelimme, että tekisimme satukirjan yhdessä päiväkodin lapsiryhmän kanssa. Kirjan teemaksi ajattelimme ”Mikä minusta tulee isona”. Päädyimme teemaan sen takia, että ajattelimme sen antavan tilaa lapsen haaveille ja ajatuksille tulevaisuudesta. Lapsen tulevaisuuden miettiminen on keskeisessä roolissa vanhempien maailmassa (Jarasto & Sinervo 2000: 9). Moni vanhempi varmasti miettii, mikä lapsesta tulee isona. Miksi ei kysyttäisi sitä lapselta itseltään? Vaikka vastaus ei välttämättä vastaakaan todellisuutta, antaa se lapselle mahdollisuuden kertoa haaveistaan. Lisäksi ajattelimme, että kyseinen teema sopi sekä tytöille että pojille ja teemaa ei oltu aikaisemmin käsitelty päiväkodissa.

Tavoitteenamme oli tehdä koko ryhmän yhteinen satukirja, koska halusimme, että kirja voisi joskus myöhemmin muistuttaa lapsia heidän päiväkotiryhmästään ja lapsuuden ystäväistä. Mielestämme olisi voinut olla haasteellista, jos joku lapsista ei olisi osallistunut kirjan tekoon, koska hän olisi saattanut jäädä ulkopuoliseksi ryhmässä. Tätä emme halunneet, sillä ihmiselle on kuitenkin tärkeää tuntea olevansa osa ryhmää (Jarasto & Sinerva 2000: 159).

Satukirjaprojektimme ensimmäisten kertojen tavoitteena oli, että me tulemme lapsille tutuiksi ja he meille. Tutustumiskerrat olivat erityisen tärkeitä sen takia, että lapset oppivat luottamaan meihin, innostuivat yhteisestä projektista ja uskalsivat kertoa meille satuja. Lisäksi olimme suunnitelleet, että järjestämme lapsille pari toimintakertaa, jolloin voisimme tutustua lasten kanssa eri ammatteihin ja satuihin. Ammatteihin tutustuminen oli tärkeää, koska ammattiteema tai ammattikäsité saattoi olla osalle lapsista vieras. Alustuskertojen toiminta ohjattiin pienryhmissä, jotta pystyimme tutustumaan lapsiin paremmin ja antamaan heille enemmän huomiota. Suuressa lapsiryhmässä lapsi joutuu jakamaan aikuisen huomion usean muun lapsen kanssa ja ujut lapset saattavat jäädä toisten varjoon (Jarasto & Sinerva 2000: 161, 175). Kun toimimme lasten kanssa pienryhmässä, lapsen ei tarvinnut tutustua meihin ihan yksin, vaan hänellä oli tilanteessa kavereita tukena ja turvana.

Mielestämme oli tärkeää, että alustuskertojen ohjelmassa ei ollut sellaisia leikkejä, joissa joku lapsi olisi pudonnut leikistä pois tai hävinnyt. Halusimme, että kaikki lapset ovat tasapuolisessa roolissa ja jokaisella olisi hyvä olla ilman, että täytyy miettiä epäonnistumisen pelkoa. Yritimme ohjelmaa suunnitellessamme ottaa huomioon myös sen, että ammattiteemaan tutustuttaisiin mahdollisimman monipuolisesti erilaisen toiminnan kautta. Olimme miettineet, että toimintatuokioiden alkuun jokin sellainen leikki, jossa lapset saisivat liikkua ja purkaa energiaansa, voisi olla hyvä.

Alun tutustumis- ja alustuskertojen jälkeen olimme suunnitelleet aloittaa lasten saduttamisen. Sadutus saattoi olla osalle lapsista vieras menetelmä, joten ajattelimme tehdä

ensimmäiset sadutukset pienryhmissä ja pareina. Tämän jälkeen vuorossa olisi lasten yksilösadutus. Lopulta kokoaisimme lasten saduista satukirjan, jonka he saisivat itse myös kuvittaa aiheeseen liittyvin piirroksin. Todellisuudessa satukirja saattaa kustannussyistä muistuttaa ulkonäöltään enemmän vihkoa kuin kirjaa.

Valitsimme sadutusmenetelmän osaksi opinnäytetyötämme sen takia, että ajattelimme sen antavan lapselle mahdollisuuden tulla kuulluksi ja nähdyksi. Lisäksi sadutus vastasi päiväkodin toiveeseen kehittää lasten kielellistä kehitystä. Halusimme myös molemmat kokeilla sadutusmenetelmää käytännössä ja selvittää, miten se sopii 3-5-vuotiaille lapsille. Liisa Karlssonin (2005: 71-72, 127) mukaan jokainen lapsi innostuu sadutuksesta ajan myötä ja satua tulee vaikka kuinka paljon heti ensimmäisellä sadutuskerralla. Meitä mietitytti, onko asia todella niin, sillä ihmiset ovat erilaisia ja pitävät eri asioista. Lisäksi mietimme, ymmärtääkö jokainen lapsi sadutuksen idean.

Olimme miettineet, miten kirjaamme lasten sadut ylös, jos lapsen puheesta esimerkiksi puuttuu joitakin kirjaimia. Karlssonin (2005: 51) mukaan lapsen sadut tulisi kirjata ylös sanatarkasti siten, että lasten äänteitä ja puuttuvia kirjaimia ei muuteta. Hän uskoo, että näin lapsi kokee olevansa arvostettu juuri omana itsenään ja voi ymmärtää oman puheensa puutteita. Meidän mielestämme olisi kuitenkin jopa hieman karua kirjata sadut näin, koska tiedämme, mitä lapsi yrittää satua kertoessaan sanoa. Mielestämme ei olisi reilua lasta kohtaan, jos koko ryhmän yhteisessä kirjassa olisi kirjattuna hänen puheensa puutteet. Tarkoituksenammehan oli tehdä mukava yhteinen kirja, josta kaikilla olisi hyvä mieli vielä myöhemminkin. Keskustelimme asiasta myös ryhmän lastentarhanopettajan kanssa, ja hän oli myös ehdottomasti sitä mieltä, että sadut kirjataan niin kuin lapsi tarkoittaa sanoa. Niinpä päätimme, että kirjaamme lasten sadut ylös niin kuin lapsi yrittää sanoa. Toki jos lapsen sadussa esiintyy joitakin ”omia sanoja”, kirjataan ne ylös, kuten lapsi sanoo.

Projektin päätteeksi olimme suunnitelleet kirjan julkaisutilaisuutta, jossa lapsille voitaisiin jakaa omat satukirjat muistoksi. Lisäksi tilaisuudessa voitaisiin nauttia lasten leipomista herkuista ja puuhata yhdessä jotakin mukavaa. Suunnittelimme, että aloitamme kirjan julkaisutilaisuuden valmistelun yhdessä lasten kanssa sadutuskertojen jälkeen. Ohjelmassa olisi kutsukorttien tekeminen henkilöille, jotka lapset haluavat kutsua tilaisuuteen sekä pullien leipominen. Uskoimme, että tilaisuudesta tulisi enemmän lasten oma juhla, kun he saisivat osallistua mahdollisimman paljon juhlan järjestelyihin. Lisäksi ajattelimme, että leipominen olisi jotakin normaalista päiväkodin arjesta poikkeavaa, mukavaa puuhaa lapsille.

Lapset saisivat siis kutsua kirjanjulkaisutilaisuuteen vieraita. Mielestämme tämä näyttäisi lapselle, että häntä ja hänen satuaan arvostetaan. Vieras saapuisi päiväkotiin lasta varten; tutustumaan hänen arkeensa ja kuuntelemaan hänen satuaan. Samalla tällainen tilaisuus olisi

mahdollisuus lisätä päiväkodin ja lapsen lähiverkoston yhteistyötä. Lisäksi uskoimme, että tilaisuudesta tulee mukavampi ja juhlavampi, kun läsnä on myös vieraita.

Suunnittelimme, että jokainen lapsi saisi kutsua julkaisutilaisuuteen yhden vieraan. Päädyimme tähän ratkaisuun, sillä päiväkodin tilat ovat rajalliset ja voisi olla vaikea tilanne, jos joltakin lapselta ei pääsisi juhlaan ketään ja joltakin olisi paikalla useampi vieras. On siis tasapuolisempaa, että jokaiselta lapselta tulisi juhlaan vain yksi henkilö.

Ajattelimme, että lapset eivät ensisijaisesti kutsuisi tilaisuuteen vieraaksi omaa vanhempaansa, koska päiväkoti on lähes päivittäin tekemisissä lapsen vanhempien kanssa. Halusimme sen sijaan laajentaa päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä ja antaa vanhempien tukiverkostolle mahdollisuuden tutustua päiväkotiin ja lapsen arkeen.

Ensin ajattelimme, että lapsille olisi hienoa saada omat isovanhemmat vieraaksi päiväkotiin, ja isovanhemmille tämä voisi olla mukavaa, normaalista arjesta poikkeavaa ohjelmaa. Isovanhempien merkitys on suuri usealle lapselle ja hänen perheelleen; he voivat olla lapsen ”kestävin turvaverkko”, koska ovat usein pysyvästi mukana lapsen elämässä (Dieckmann 2002: 115).

Aloimme kuitenkin miettiä, onko kaikilla lapsilla mahdollisuutta saada vieraaksi oma isovanhempi. Kaikilla ei välttämättä ole isovanhempia tai isovanhemmat voivat esimerkiksi asua toisella paikkakunnalla. Näin ollen päätimme, että lapsi voisi kutsua tilaisuuteen jonkun muunkin itselleen tärkeän aikuisen, esimerkiksi kummin tai muun aikuisen hänen lähipiiristään.

Suunnittelimme, että julkaisutilaisuudessa kysymme lapselta itseltään, saako hänen satunsa lukea ääneen. Liisa Karlsson (2005: 51-53) painottaa sen tärkeyttä, että lapsella on tekijänoikeus satuunsa ja hän saa näin ollen päättää, kenelle satu luetaan. Usein lapsista on mukavaa, että satu luetaan myös muille, kuten vanhemmille ja isovanhemmille. Näin lapsi voi saada äänensä kuuluviin ja kokea arvostusta sadustaan.

5.3 Eettisyys osana opinnäytetyötämme

Eettisyys on oikean ja väärän erottamista, pyrkimistä hyvään ja oikeaan. Tarkkaa määritelmää siitä, mikä on eettisesti oikein ja mikä väärin, ei ole, koska jokainen tilanne on ainutlaatuinen ja vaatii yksilöllistä tarkastelua. Yhteistä jokaiselle tilanteelle on kuitenkin kunnioittaa ihmisen ihmisarvoa ja yksilöllisyyttä. (Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005: 6,12.)

Eettisyys kuuluu erityisen oleellisena osana sosiaalialaan, sillä sosiaalialan työntekijä joutuu työssään tekemään valintoja, jotka koskevat toisten ihmisten elämää. Sosiaalialan työ on pääosin ihmisten tukemista ja auttamista, ennen kaikkea hyvän tekemistä. Työssä pyritäänkin löytämään ratkaisuja haasteellisiin tilanteisiin ja antamaan tukea mahdollisiin muutoksiin. Sosiaalialan työntekijällä on siis usein mahdollisuus vaikuttaa asiakkaan elämään ja siten myös koko yhteiskuntaan, mikä osaltaan lisää eettisyyden toteutumisen tärkeyttä. (Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005: 5.)

Näin mekin noudatamme opinnäytetyössämme sosiaalialan eettisiä periaatteita. Kenenkään ei ole pakko osallistua toimintaamme ja kunnioitamme lapsia ja heidän valintojaan. Sosiaalialalla ihmisen oikeutta päättää omista asioistaan tulee kunnioittaa (Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005: 14-15).

Koska opinnäytetyömme koskee alaikäisiä, tarvitsimme lasten vanhemmilta luvan lasten osallistumiseen (Ruoppila 1999: 32). Ennen toimintamme alkua kysyimme lasten vanhemmilta kirjallisesti lupaa lasten osallistumiseen satukirjaprojektiimme. Jos joku vanhemmiltaan luvan saanut lapsi ei halua osallistua toimintaa, huomioimme myös lapsen oman tahdon. Lisäksi tutkimuksemme vaatii luvan myös yksikön esimieheltä. Ennen toiminnan aloittamista teimmeikin päiväkodin kanssa kirjallisen sopimuksen opinnäytetyöstämme.

Kaikessa työskentelyssämme meitä koskee vaitiolovelvollisuus ja tutkimuksessamme esille tulevaa tietoa käytämme vain opinnäytetyössämme. Sosiaalialalla työskentelevän tuleekin suojata asiakkaansa yksityisyyttä (Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005: 8).

Oleellista on, että opinnäytetyössämme ei pystytä tunnistamaan päiväkotia eikä lapsia (Ruoppila 1999: 26). Käyttäessämme lasten satuja opinnäytetyössämme, emme tuo esille sadunkertojen henkilöllisyyttä. Sadunkertojan nimen sijaan mainitsimme sadun yhteydessä vain, minkä ikäinen tyttö tai poika sadun on kertonut. Tarkoituksenamme on näin varmistaa, ettei lapsia tai päiväkodin lapsiryhmää voida tunnistaa.

Toiminnassamme pyrimme lasten tasapuoliseen ja tasa-arvoiseen kohteluun. Arvostamme lapsia omana itsenään ja hyväksymme heidät. Hyväksyminen tulee esille muun muassa lapsen kuulemisena ja kuuntelemisena (Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005: 15).

6 PROJEKTIN ARVIOINNIN SUUNNITTELU

Arviointitilanteessa on vähintään kaksi osapuolta, joista ainakin toinen tarkastelee toisen toimintaa. Arvioinnin päätavoitteena on antaa osapuolille tietoa siitä, miten tilanne toimii ja miten tilannetta voitaisiin kehittää, eli miten asiat kannattaisi tehdä, että päästäisiin mahdollisimman toimivaan työskentelyyn ja hyvään lopputulokseen. (Hätönen & Romppanen 2007: 10.) Arvioinnissa keskitytäänkin tarkastelemaan juuri projektin toimivuutta, toimintamenetelmiä ja tavoitteiden toteutumista. Todenmukaisinta ja hyödyllisintä tietoa arvioinnilla saadaan, jos arviointia tehdään koko prosessin ajan ja myös prosessin suunnitelmaan kiinnitetään huomiota toimintaa arvioidessa. (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen 1999: 41.)

6.1 Havainnointi

Havainnointi on arviointimuoto, jolla tarkoitetaan jonkin tietyn tilanteen, henkilön tai ryhmän toiminnan tarkkailua. Havainnointi tapahtuu itse toimintatilanteessa, jolloin voidaan puhua, että se on niin sanottua suoraa palautetta, välitöntä tietoa tapahtumista. Havainnointi sisältää toiminnan katselemista, kuuntelua ja havaintojen dokumentointia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009: 213, 217.)

Käytämme havainnointia opinnäytetyömme arviointimenetelmänä, koska se sopii hyvin lapsilähtöisen toiminnan arviointiin (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen 1999: 41). Tarkkailemme lasten toimintaa ja teemme siitä muistiinpanoja toimintatuokioiden jälkeen. Kiinnitämme huomiota muun muassa lasten ja meidän väliseen vuorovaikutukseen, lasten käyttäytymiseen, lasten tunteisiin sekä tunteiden ilmaisuun, eleisiin ja ilmeisiin. Lisäksi tarkastelemme sitä, millä asenteella lapset osallistuvat toimintaamme. Havainnoinnin kautta pyrimme saamaan selville, miten lapset suhtautuvat sadutukseen ja muuhun toimintaan. Saadaksemme mahdollisimman todenmukaisen arviointituloksen, on tärkeää, että tutustumme ryhmän lapsiin ennen varsinaisia toimintatuokioita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009: 213, 217).

6.2 Itsearviointi ja vertaisarviointi

Vertaisarvioinnilla tarkoitetaan samaa työtä tekevän, niin sanotun tasavertaisen kumppanin, arviointia. Vertaisarvioinnissa henkilö antaa toiselle henkilölle palautetta hänen toiminnastaan. Vertaisarviointi toteutetaan usein vastavuoroisena arviointina, jolloin henkilöt

arvioivat toinen toisiaan. Vertaisarvioinnin lisäksi on hyvin tyypillistä arvioida myös omaa toimintaa eli tehdä itsearviointia. (Hätönen & Romppanen 2007: 27.)

Kun teemme opinnäytetyön yhdessä, meillä on mahdollisuus jatkuvaan vertaistukeen ja arviointiin; voimme saada toisiltamme tukea ja palautetta koko opinnäytetyöprosessimme ajan. Olemme esimerkiksi suunnitelleet, että olisimme molemmat läsnä ryhmäsadutustilanteissa, jolloin voimme arvioida toisiamme ja tilannetta helpommin. Keskustellen arvioimme ja käymme läpi projektin onnistumista ja mahdollisia kehitysideoita. Pidämme myös oppimispäiväkirjaa, johon kirjaamme ajatuksiamme eri tilanteista ja siitä, miten olemme itse mielestämme toimineet.

6.3 Palautteet

Keräämme lapsilta palautetta jokaisen toimintakerran jälkeen. Lapset saavat paperin, jossa on kolme erilaista naamaa (Liite 3), joista lapsi saa värittää sen, joka vastaa hänen ajatuksiaan toiminnasta. Tämän jälkeen lapsi saa pudottaa ”palautelapun” palautelaatikkoon. Pyydämme lapsilta myös suullista palautetta mahdollisuuksien mukaan toimintakertojen jälkeen.

Lisäksi aiomme pyytää kirjallista palautetta satukirjaprojektistamme julkaisutilaisuudessa olevilta vierailta, ja toivomme kuulevamme heiltä myös suullista palautetta. Vieraita varten teemme melko yksinkertaisen ja lyhyen arviointilomakkeen, jotta vieraat jaksavat täyttää sen. Arviointi lomakkeen alkuun olemme suunnitelleet mahdollisuutta arvioida projektiamme numeraalisesti, jos vieraista tuntuu haasteelliselta kirjoittaa joitakin erityisiä kommentteja toiminnastamme. Oleellisena osana projektin arvioinnissa tulee olemaan mukana myös päiväkodin henkilökunta, jolta pyydämme palautetta sekä suullisesti että kirjallisesti.

7 TOIMINTA PÄIVÄKODISSA JA TOIMINTAKERTOJEN ARVIOINTI

Järjestimme päiväkodissa erilaisia toimintakertoja lapsille; kaksi tutustumiskertaa, kolme aiheen alustuskertaa, viisi sadutuskertaa, kolme julkaisutilaisuuden valmistelukertaa sekä kirjan julkaisutilaisuuden. Toimintakerroilla oli eri tavoitteet ja toimimme vaihtelevasti erikokoisten lapsiryhmien kanssa sekä myös yksittäin lasten kanssa.

7.1 Tutustumiskerrat

7.1.1 Tutustumiskertojen toiminta

Ennen varsinaisia opinnäytetyön ohjauskertoja kävimme kahtena päivänä tutustumassa päiväkotiin ja lapsiryhmään, jotta tulisimme tutuiksi lapsille ennen toiminnan aloittamista. Ennen tutustumiskertoja olimme vieneet päiväkotiin lupalaput (Liite 1), joissa kerroimme toiminnastamme lasten vanhemmille ja kysimme lupaa lasten osallistumiseen.

Ensimmäisenä tutustumispäivänä menimme päiväkotiin aamulla. Osa lapsista oli jo tullut hoitoon ja oli juuri syömässä aamupalaa. Loput lapsista tulivat aamupalan aikana. Me istuimme yhden pöydän ääressä ja seurasimme lasten toimintaa. Aamupalan jälkeen lapset kokoontuivat aamupiiriin, jossa käytiin läpi mikä viikonpäivä ja kuukausi on.

Sen jälkeen lapset valitsivat itselleen leikkikaverin ja leikin. Me kävimme juttelemassa muutamia sanoja lasten kanssa ja esittelimme samalla itsemme. Leikkien jälkeen oli aika lähteä ulos. Autoimme lapsia pukeutumisessa, jonka jälkeen lähdimme itse koululle. Vierailumme aikana keskustelimme myös ryhmän työntekijöiden kanssa muun muassa lapsiryhmästä ja meidän opinnäytetyöstämme.

Toisena tutustumispäivänä menimme myös päiväkotiin aamupalan aikana. Seurasimme lapsia ja autoimme tarvittaessa esimerkiksi kaatamalla maitoa. Aamupalan jälkeen lapset saivat valita leikin. Meitä pyydettiin ohjaamaan lapsia tulevan juhlan koristeiden askartelussa. Vuorollaan lapset tulivat omista leikeistään askartelemaan kanssamme. Askartelu tapahtui yhden ison pöydän ääressä siten, että kummallakin meistä oli kerralla yhdestä kolmeen lasta ohjattavana. Kun kaikki olivat saaneet askartelut valmiiksi, autoimme lapsia uloslähdössä, ja lähdimme samalla itsekin kohti koulua.

7.1.2 Tutustumiskertojen arviointi

Koimme tutustumiskerrat hyvin tärkeiksi, jopa välttämättömiksi, toimintamme kannalta. Mielestämme on luontevampaa alkaa saduttaa lapsia, kun he ovat meille jo hieman tuttuja. Uskomme yhteisen toiminnan olevan muutenkin mukavampaa ja luonnollisempaa alun tutustumisen jälkeen. Lapsen ei tarvitse jännittää, kun hän tuntee meitä jo vähän.

Meistä tuntui, että lapset ottivat meidät hyvin vastaan. He eivät juurikaan ujostelleet vaan päinvastoin olivat hyvin puheliaita ja tulivat rohkeasti kertomaan meille omia juttujaan. Koimmekin, että lapsilla oli suuri tarve tulla kuulluksi ja he halusivat meiltäkin paljon huomiota. Heti ensimmäisestä kerrasta lähtien saimme siis hyvin kontaktia lapsiin.

Lasten lisäksi myös ryhmän henkilökunta otti meidät mukavasti vastaan. He olivat avoimia ja kiinnostuneita toiminnastamme. Näin tunsimmekin itsemme erittäin tervetulleiksi päiväkotiin. Meistä oli mukava, kun ryhmän aikuiset pyysivät meitä ohjaamaan lapsille askartelun. Tämä mielestämme osoitti, että he luottavat meihin ja haluavat meidän pääsevän mukaan ryhmään.

Askartelun ohjaaminen oli mielestämme hyvä idea. Siinä ohella pääsimme tutustumaan lähemmin lapsiin ja lapset meihin. Pystyimme juttelemaan lasten kanssa vähän jopa kahden kesken ja kuulumme, mistä asioista lapset pitävät. Olikin todella hauska sattuma, kun yksi ryhmän nuorimmista lapsista aloitti keskustelun kertomalla *"Musta tulee isona kitaristi"*. Meitä hymyilytti ja ajattelimme, että kirjan teema taitaa olla lapsille mieluinen, ainakin tälle yhdelle. Lapsen kommentti vähensi epävarmuuttamme siitä, osaavatko lapset sanoa toiveammattiaan.

Tutustumiskerroilla näimme lasten yksilöllisiä piirteitä ja huomasimme lasten erityistarpeita. Muutaman lapsen tuntui olevan lähes mahdoton keskittyä tiettyyn asiaan ja istua paikoillaan. Havaitsimme askartelua ohjatessa, että ryhmän lapsilla on hyvinkin suuria tasoeroja erilaisissa taidoissa, esimerkiksi oman nimen kirjoittamisessa ja saksilla leikkaamisessa. Keskustelimme näistä asioista hieman myös ryhmän aikuisten kanssa.

Tasoerojen suuruus on mielestämme melko yllättävä, sillä lapset ovat kuitenkin iältään melko saman ikäisiä. Meille selvisi, että kaikki ryhmän lapset ovat täyttäneet jo neljä, eli ryhmässä ei ole kuin neljä- ja viisivuotiaita. Toki on ymmärrettävää, että tämän ikäisillä lapsilla on taidoissa suuriakin eroja, ja kun kyseessä on vielä erityisryhmä, selittää sekin osan eroista.

Meitä jäi mietityttämään, miten pääsemme tutustumaan pariin lapseen, jotka olivat poissa molemmat tutustumispäivät. Toivomme, että he ovat paikalla alustuskerroilla, jotta tapaisimme heidät ennen sadutusta.

Tutustumiskerrat olivat päiväkodissa sellaisina aikoina, että emme juuri tavanneet lasten vanhempia. Muutaman näimme, mutta emme oikein saaneet heihin kontaktia. Meistä tuntui hieman siltä, että he olisivat jopa vältelleet katsekontaktia meihin. Toki olisimme voineet mennä itse reippaasti eteiseen juttelemaan lasten vanhempien kanssa, mutta mielestämme tervehtiminen riitti, sillä olimmehan päiväkodissa ensisijaisesti tutustumassa lapsiin. Yleisesti meille molemmille jäi tutustumiskerroilta oikein positiivinen olo ja mielestämme on mukava aloittaa varsinainen toiminta päiväkodissa.

7.2 Alustuskerrat

7.2.1 Alustuskertojen toiminta

Alustuskerroilla toimimme lasten kanssa pienryhmissä. Lapset on jaettu ryhmän sisällä kolmeen pienryhmään muun muassa lasten iän perusteella. Nämä ryhmät ovat ryhmän aikuisten suunnittelemat ja päätimme ryhmän aikuisten kanssa, että käytämme meidän toiminnassamme samoja ryhmiä.

Ensimmäisellä alustuskerralla menimme päiväkotiin puoli yhdeksältä. Sovimme ryhmän aikuisten kanssa, että voisimme toimia pikkukeittiössä, ja aluksi järjestelimmekin tilan valmiiksi toimintaamme varten. Sovimme myös, että ohjaamme tällä ensimmäisellä kerralla kaikkia pienryhmiä ja mietimme yhdessä, missä järjestyksessä ryhmät olisi hyvä ottaa, jotta mahdollisimman moni lapsi ehtisi mukaan toimintaan.

Aloitimme toimintatuokion tutustumalla ja esittelemällä itsemme. Istuimme lattialla piirissä ja juttelimme lasten kanssa lyhyesti, mitä heille kuuluu. Leikimme myös tutustumisleikkiä, jossa heittelimme pehmolelua toisillemme ja jokainen sai vuorollaan kertoa oman nimensä ja jonkun lempiasiansa. Leikki eteni niin, että ensimmäisellä kierroksella pyysimme lapsia kertomaan oman nimensä ja lempiväriinsä. Seuraavalla kierroksella kysyimme lasten lempiruokaa, minkä jälkeen kysyimme lapsilta, minkä lempiasian he haluavat kertoa. Menimme vielä yhden nimileikkikierroksen lasten ehdottamilla asioilla, kuten lempiherkku ja lempikirja.

Leikin jälkeen luimme lapsille Miinan ja Manun toiveammatit -kirjan (Liite 2). Katselimme tarkasti kirjan kuvia ja etsimme kirjasta eri ammatteja. Juttelimme lasten kanssa kirjan ammasteista ja samalla lapset saivat kertoa, missä ovat kyseisiä ammatinedustajia nähneet ja mitä lapset tietävät heidän työstään.

Toimintatuokion lopuksi pyysimme lapsilta palautetta (Liite 3). Näytimme ja kerroimme, millainen palautelappu on ja mitä eri naamat tarkoittavat. Toinen meistä siirtyi pöydän ääreen palautelappujen ja värikynien kanssa ja toinen jäi lattialle istumaan ja selailemaan Miina ja Manu -kirjaa yhdessä lasten kanssa. Lapset tulivat vuorotellen pöydän ääreen

Kuva 1: Miina ja Manu -satukirja

värittämään haluamansa hymynaaman palautelapusta. Väritetyt palautelaput lapset saivat pudottaa palautelaatikoon. Tämän jälkeen lapset menivät jatkamaan omia leikkejään.

Toisella alustuskerralla menimme päiväkotiin lasten välipalan jälkeen. Lapsia oli melko vähän paikalla ja ryhmän aikuiset sanoivat, että lapsia olisi tulossa päiväkotiin melko vähän seuraavanakin päivänä. Näin ollen päätimme, että jaamme lapset vain kahteen ryhmään sen mukaan, miten lapset ovat näinä kahtena päivänä paikalla. Kolmas alustuskerta oli siis seuraavana päivänä. Silloin ohjasimme toiselle viiden lapsen ryhmälle samat leikit kuin toisella alustuskerralla olimme ohjanneet.

Toisella ja kolmannellakin alustuskerralla toimimme pikkukeittiössä. Aloitimme leikkituokiot nimileikillä, joka oli suurimmalle osalle lapsista tuttu jo ensimmäiseltä alustuskerralta. Lapset saivat kertoa oman nimensä lisäksi oman lempieläimensä.

Nimileikin jälkeen vuorossa oli vähän vauhdikkaampi leikki ”Mitä leipuri tekee?”, jonka olimme itse keksineet. Leikissä toinen meistä luetteli eri ammatteja. Muutamalle ammatille olimme keksineet liikkeen, joka piti tehdä kun kyseinen ammatti mainittiin. Näitä ammatteja, joihin liittyi jokin liike, oli yhteensä neljä ja ne otettiin leikkiin yksi kerrallaan. Ensimmäisenä kerroimme, että aina kun mainitaan poliisi, juostaan paikoillaan. Toisena otimme mukaan leipurin, jota esitimme istumalla lattialle ja kaulimalla piparkakkutaikinaa. Kolmantena otimme leikkiin mukaan tanssijan. Kun tanssija mainittiin, lapset saivat tanssia vapaasti. Viimeisenä otimme mukaan palomiehen, joka kiipesi tikapuita. Lasten täytyi siis olla tarkkana, mikä ammatti mainitaan ja mitä sitten piti tehdä.

Ammattileikin jälkeen istuuduimme lattialle ja aloimme arvuutella Tatu ja Patu työn touhussa -kirjan (Liite 2) avulla eri ammatteja. Ensin toinen meistä selasi kirjaa ja antoi lapsille vihjeitä jostakin tietystä ammatista. Lasten piti yrittää keksiä, mikä ammatti oli kyseessä. Kun oikea ammatti oli arvattu, lapset saivat yhdessä katsoa kirjasta aukeamaa, jossa kyseisestä ammatista oli kerrottu. Kun olimme itse arvuutelleet muutaman ammatin, saivat lapset halutessaan tulla itse arvuuttelemaan antamalla vihjeitä toisille lapsille.

Arvuutteluleikin jälkeen lapset saivat vapaasti tutustua muutamaan eri ammattikirjaan, joita meillä oli mukana. Samalla lapset kävivät yksitellen värittämässä palautelapusta haluamansa hymynaaman. Valmiit palautelaput pudotettiin tuttuun tapaan palautelaatikoon.

7.2.2 Alustuskertojen arviointi

Ennen alustuskertojen alkua kaikki lapset olivat palauttaneet lupalaput ja saaneet luvan osallistua. Meistä tämä oli hieno asia. Olimme onnistuneet tavoitteessa saada kaikille lapsille

lupa osallistua toimintaan. Meistä tuntui, että vanhemmat olivat kiinnostuneita toiminnastamme ja suhtautuivat siihen luottavaisesti. Nyt projektin onnistuminen olisi pääosin kiinni meistä ja lapsista.

Alustuskerrat sujuivat pääosin hyvin. Lapset osallistuivat toimintaan innokkaasti ja aktiivisesti. He olivat tuokioiden aikana hyvin iloisia ja nauravaisia, osa hieman levottomiakin. Lapsilla oli meille paljon kerrottavaa ja kaikki olisivat halunneet vastata kaikkiin kysymyksiin, erityisesti ammattien arvuutteluleikissä. Mietimme, oliko lapsilla halu ja tarve näyttää meille osaamisensa ja saada huomiota.

Onnistuimme mielestämme luomaan sellaisen ilmapiirin, että lapset uskalsivat osallistua toimintaan ja heillä tuntui olevan mukavaa tuokioiden aikana. Meille olikin tärkeää juuri se, että lapset viihtyvät eikä heidän tarvitse jännittää. Tunnelma oli rento ja positiivinen, mihin osaltaan vaikutti se, ettemme halunneet olla ”liian tiukkoja”, koska tarkoituksena oli antaa lapsille tilaa olla oma itsensä ja nauttia hauska toiminnasta.

Olemme tyytyväisiä, että olimme onnistuneet valitsemaan alustuskerroille monipuolista, lapsilähtöistä toimintaa. Leikit olivat erilaisia, osa vaati lapsilta keskittymistä ja oman vuoron odottamista, kun taas osassa lapset saivat puuhata yhdessä. Kokonaisuudessaan leikit saivat lapset innostumaan ammateista, moni halusikin jo kertoa, mikä hänestä tulee isona. Osa lapsista myös kyseli meiltä, mikä meistä tulee.

Erityisesti Mitä leipuri tekee -ja ammattien arvuutteluleikki olivat lasten mieleen. Mielestämme lapset pitivät Mitä leipuri tekee -leikistä sen takia, kun saivat liikkua hauskaasti yhdessä. Leikki sopi hyvin toimintatuokion alkuun, sillä kaikki pääsivät osallistumaan ja purkamaan hieman energiaa. Pikkukeittiö oli leikkitilana hieman liian pieni, mutta siitä huolimatta leikki sujui hyvin alusta loppuun saakka. Mielestämme onnistuimme lopettamaan leikin sopivassa kohtaa, siinä vaiheessa, kun leikki oli vielä kivaa eikä ryhmällä ollut liian kova vauhti päällä. Myös tutustumisleikki pehmolelun kanssa oli toimiva leikki alkuun. Jokainen lapsi sai vuorollaan puheenvuoron ja tuli nähdyksi.

Arvuutteluleikissä lapset olivat hyvin mukana, suurin osa malttoi kuunnella tarkasti vihjeitä ja odottaa omaa vuoroaan. Parille lapselle oli erityisen vaikeaa malttaa omaa vuoroaan, mutta mielestämme leikki oli heillekin hyvää harjoitusta tällaisissa taidoissa. Yllätyimme, miten hyvin lapset keksivät vihjeitä eri ammateista ja arvasivat oikeita ammatteja vihjeiden perusteella. Mielestämme leikki oli mukava, kun kaikki lapset saivat onnistumisen kokemuksia keksiessään oikean ammatin.

Miina ja Manu -sadun kuunteleminen oli useammallekin lapselle haastavaa. Ensimmäinen ryhmä malttoi seurata hyvin, mutta kahdessa muussa ryhmässä lasten keskittyminen herpaantui jo alun jälkeen. Oli hyvä idea siirtyä kirjan lukemisesta enemmänkin selailuun, kirja eteni nopeammin ja lapset saivat olla enemmän äänessä selostaessaan kirjan tapahtumia kuvien perusteella. Mielestämme olisimme voineet miettiä kirjan lukua huolellisemmin jo ennen toimintatuokioiden alkua. Kyseessä kun oli meille uusi ryhmä, olisimme voineet aloittaa lyhyemmällä sadulla tai valita Miina ja Manu -kirjasta vain osan luettavaksi.

Meistä oli kiva huomata, että ryhmän lapset tulivat hyvin toimeen keskenään ja huomioivat toisiaan. Vaikka osalla lapsista oli selkeästi parhaita ystäviä, emme havainneet kenenkään jäävän yksin, leikkien ulkopuolelle. Esimerkiksi alun nimileikissä oli hienoa, että lapset huolehtivat itsekkin, että pehmolelu kiersi varmasti jokaisella lapsella ja meilläkin. Suurin osa osasi vastata arvuutteluleikissä viittaamalla ja ymmärsi, että välillä on toisten lasten vuoro vastata. Tämäkin kertoo mielestämme siitä, että ryhmässä arvostetaan toisia.

Yhdellä alustuskerralla yhden ryhmän kanssa oli hieman haasteellisempaa. Yksi ryhmän lapsista oli todella huonolla tuulella jo meidän tullessa päiväkotiin. Hän kiukutteli eikä halunnut tehdä mitään. Hän kuitenkin valitsi osallistua meidän toimintatuokioomme sen sijaan, että olisi mennyt muualle leikkimään. Vaikka hän tuli pikkukeittiöön, ei hän kuitenkaan halunnut osallistua leikkeihin vaan asettui istumaan huoneen nurkkaan ja jatkoi kiukuttelua. Tämä vaikutti selvästi koko ryhmän toimintaan, koska lapsi vei täysin heidän huomionsa. Ensimmäinen leikki meni siten, että lapset eivät oikein innostuneet vaan seurasivat poisjääneen lapsen käyttäytymistä. Saimme houkuteltua lapsen mukaan arvuutteluleikkiin, johon hän osallistui melko aktiivisesti. Muutkin lapset alkoivat keskittyä yhteiseen leikkiin enemmän ja tunnelma tuntui paranevan. Lopussa osa lapsista halusi vielä jäädä selaamaan kirjoja ja juttelemaan kanssamme, mikä oli meistä mukavaa. Leikistä poisjääneen lapsen käytöksen lisäksi tuokion sujumiseen vaikutti todennäköisesti myös se, että tuokio järjestettiin aikaisemmasta poiketen vasta iltapäivällä, koska lapsilla oli ollut aamulla Halloween-juhlat päiväkodissa. Lapset saattoivat olla väsyneitä pitkän, vauhdikkaan päivän jälkeen.

Koimme ryhmän aikuisten arvostavan työtämme ja yhteistyömme sujui. He antoivat meille tilaa toimia, mutta olivat tarvittaessa tukena. Esimerkiksi yksi ryhmän aikuisista tarjoutui tulemaan auttamaan yhden ryhmän kanssa, koska ryhmässä oli yksi erittäin vilkas lapsi. Halusimme kuitenkin ainakin aloittaa ryhmän ohjaamisen ilman hänen apuaan, koska mielestämme hän olisi saattanut viedä meidän auktoriteettiamme. Mietimme, että hänen läsnäolonsa olisi voinut vaikuttaa lasten käyttäytymiseen ja muutenkin koko toimintaan. Toiminta oli mielestämme enemmän ”meidän juttu”, kun toimimme lasten kanssa ilman ryhmän omia aikuisia. Toimintatuokio meni kaikin puolin mukavasti, pärjäsimme hyvin

vilkkaankin lapsen kanssa, eikä hän meidän mielestämme mitenkään riehunut tai muuten häirinnyt ohjaamistamme.

Olimme luottavaisin mielin sadutuksen suhteen, koska suurin osa lapsista on kovin puheliaita. Muutama hieman ujompi lapsi mietitytti hieman, samoin se, että yhden lapsen tapaamme ensimmäistä kertaa vasta sadutusviikolla. Alustuskertojen perusteella meistä tuntui, että lapset luottavat meihin ja pitävät meistä ja toiminnastamme. Erityisen hyvältä tuntui, kun lapset tulivat vielä lähtiessämme hyvästelemään meitä ja vilkuttamaan portille. Tuntui, että olemme tervetulleita ensi viikollakin.

7.3 Sadutusviikko

Sadutusviikolla olimme päiväkodissa joka päivä ja sadutimme lapsia ensin ryhmissä ja pareina ja sen jälkeen siirryimme yksilösadutukseen. Käytimme sekä ryhmän omia pienryhmiä että muita erilaisia ryhmiä ja pareja sen mukaan, miten lapset olivat hoidossa. Lisäksi huomioimme myös lasten välisiä suhteita, jotta kaikki saivat mahdollisuuden kokeilla sadutusta ryhmässä tai parin kanssa ennen yksilösadutusta.

Ryhmä- ja parisadutustilanteissa olimme molemmat paikalla. Toinen kirjasi sadun ylös ja toinen havainnoi ja auttoi tarvittaessa rauhoittamalla lapsia. Ryhmäsadutuksessa lapset saivat kertoa satua vuorollaan. Vuorot vaihtelivat sen mukaan, kuka halusi kertoa ja keksi sadulle jatkoa. Kenenkään ei siis ollut pakko kertoa satua, riitti, että kuunteli toisten ryhmäläisten kertomaa. Sadutuksen päätteeksi lapset täyttivät tuttuun tapaan palautelaput.

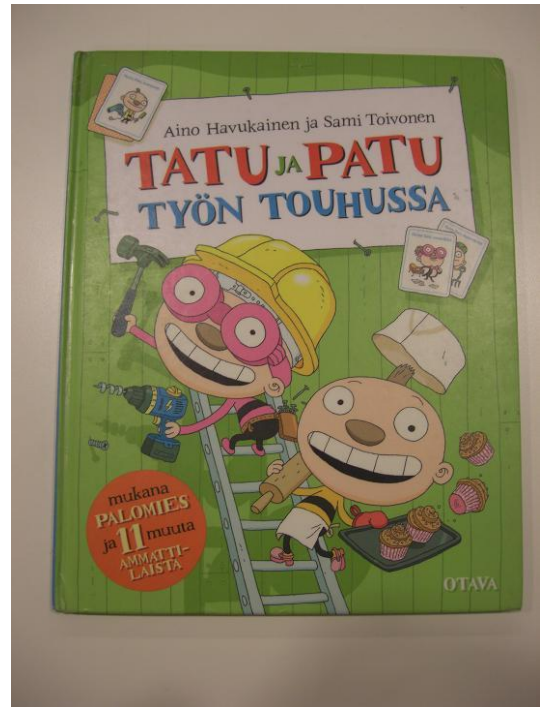
Maanantaina sadutimme kaikkia paikalla olleita lapsia neljän lapsen pienryhmissä. Sadutustilana oli tuttu pikkukeittiö, jossa istuimme kaikki pöydän ääressä. Kerroimme kullekin pienryhmälle vielä ryhmän omasta satukirjasta, jota varten lapset saivat kertoa satuja. Parin ryhmän kanssa käytimme sadutuksessa apuna eläinkuvakortteja, kun lapsilla oli vaikeuksia sadun aloittamisessa.

Tiistaina sadutimme osaa lapsista pareina. Parit muodostuivat sellaisista lapsista, jotka olivat joko olleet poissa maanantaina tai eivät olleet oikein saaneet ääntänsä kuuluviin ryhmäsadutustilanteissa. Luimme lapsille toisten lasten kertomia satuja, jotta lapset ymmärsivät paremmin sadutuksen idean.

Keskiviikkona, torstaina ja perjantaina sadutimme lapsia yksitellen. Meillä oli käytössämme kaksi tilaa, jolloin pystyimme saduttamaan lapsia yhtä aikaa. Toinen sadutti yhtä lasta pikkukeittiössä ja toinen yhtä lasta pienessä huoneessa toisen ryhmän tiloissa. Ensin lapset

saivat piirtää kuvan aiheesta ”mikä minusta tulee isona” ja sen jälkeen kertoa jos heidän piirroksensa liittyy jokin satu. Jos lapsen oli vaikea keksiä tulevaisuuden toiveammattia, sai hän selata Tatu ja Patu työn touhussa - ja Miinan ja Manun toiveammatit -satukirjoja saadakseen jonkun ajatuksen.

Perjantaina neljästä lapsesta, joita emme olleet vielä saduttaneet, oli paikalla vain kaksi. Siten aikaa oli hyvin myös kannen aloittamiseen. Se oli hyvä senkin takia, että muutama lapsista ei ollut tulossa päiväkotiin seuraavalla viikolla. Kukin lapsi sai piirtää oman kuvansa pienelle paperin palalle, joista me kokosimme kirjan kannen. Muutaman lapsen kanssa teimme myös kutsukortit kirjan julkaisutilaisuuteen. Lapset saivat piirtää kuvan kartongille, jonka toiselle puolelle liimasimme kutsukortin tekstin (Liite 4a). Kutsukortin ohella välitimme myös lasten vanhemmille tarkempaa tietoa julkaisutilaisuudesta (Liite 4b).

Kuva 2: Tatu ja Patu -satukirja

7.3.1 Ryhmäsadutus

Mielestämme oli järkevää aloittaa sadutus ryhmissä tai pareittain. Lasten ei tarvinnut tutustua uuteen asiaan yksin vaan he saivat olla yhdessä kavereidensa kanssa. Yhdessä ryhmässä oli ihana huomata, miten lasten sadunkertomisen into tarttui lapsesta toiseen ja kaikki lapset yhtä lukuun ottamatta halusivat koko ajan kertoa satua eteenpäin. Positiivinen asenne sadunkertomiseen siis tarttui ryhmän sisällä toisiin lapsiin. Samanlainen reaktio tapahtui myös päinvastoin: kun yksi ryhmän lapsista ei halunnut kertoa satua, muutkaan eivät halunneet.

Joillekin ryhmille oli vaikeaa aloittaa sadun kertominen. Tuntui siltä, että he olisivat olettaneet, että heidän olisi kuulunut kertoa tarina jostakin tietystä aiheesta. Lapset voivat myös ajatella, että heidän täytyisi muistaa ulkoa joku ”oikea satu” esimerkiksi jostakin satukirjasta (Karlsson 2005: 71). Huomasimme, että lapsille saattoi siis olla jotenkin uutta, että aikuinen haluaa kuulla juuri sen, mitä lapsi haluaa kertoa, ilman minkäänlaisia ennakkoodotuksia.

Kuvakorttien käyttöönotto oli mielestämme hyvä idea, sillä niiden avulla lapset uskalsivat aloittaa kertomisen. Kahden ryhmän kanssa sadutustilanne oli aluksi niin vieras, että lapset vain istuivat aivan hiljaa pöydän ääressä eikä kenelläkään tuntunut olevan ajatustakaan siitä, mitä voisi sanoa tai tehdä. Tunnelma oli jäykkä. Luulemme, että ilman kuvakortteja heidän sadutuksestaan ei olisi ainakaan sillä kertaa tullut mitään. Kuvakorttien huono puoli oli se, että lapset takertuivat niihin aivan täysin. Mielestämme lapset kertoivat enemmänkin, mitä eläimet tekivät kuvissa, kuin että olisivat käyttäneet omaa mielikuvitustaan ja kertoneet haluamiaan asioita.

Koimme parisadutuksen toimivammaksi kuin ryhmäsadutuksen. Lapsen ei tarvinnut odottaa niin kauaa omaa vuoroa kuin heitä oli vain kaksi, mutta lapsella oli tilanteessa tukena toinen lapsi. Suuremmassa ryhmässä on suurempi riski, että joku lapsista jää sadun ulkopuolelle. Parisadutuksessa lapset tuntuivat nauttivan sadun kertomisesta. Mietimme, johtuiko tämä muun muassa siitä, että lapset saivat kertoa satua yhdessä kaverinsa kanssa. Olimme nimittäin valinneet lapset parisadutukseen ottaen huomioon heidän kaverisuhteitaan, koska uskoimme sen tukevan yhteistä kerrontaa. Ajattelimme, että kaveruksilla saattaisi olla samankaltaiset kiinnostuksen kohteet ja yhteinen satu muodostuisi helpommin.

Aikuinen oppii sadutuksen parhaiten saduttamalla lapsia (Karlsson 2005: 44). Huomasimme tämän myös satukirjaprojektimme aikana. Alussa meitä molempia jännitti hieman sadutusmenetelmän käyttöönotto, mutta onnistuneiden ryhmäsadutusten jälkeen meistä molemmista oli mukavaa päästä kokeilemaan myös yksilösadutusta.

7.3.2 Yksilösadutus

Sadutus oli selkiintynyt muutamalle lapselle ryhmäsadutuksissa, joten osa yksilösadutuksista lähti hyvin käyntiin. Sadutus oli lapsille hieman tutumpaa kuin ensimmäisellä kerralla. Lapset tulivat mielellään sadutettaviksi. Meillä molemmilla oli hyvä olo ja odotimme mielenkiinnolla, miten lapset suhtautuvat sadutukseen ja tarinan kerrontaan yksin.

Suurin osa lapsista tuntui pitävän sadutuksesta ja erityisesti sadutustilanteesta. Lapset näyttivät nauttivan siitä, että saivat olla kanssamme kahden saaden näin aikuisen jakamattoman huomion. Yksi poika jopa mainitsi tämän ääneen. Myös meistä oli mukava olla lapsen kanssa kahden ja antaa kaikki huomio vain hänelle. Sadutustilanteessa pystyimme kuuntelemaan, mitä juuri tämä lapsi halusi sanoa.

Huomattuamme, että lapsille oli vaikeaa keksiä sadulleen aihe ryhmäsadutuksessa, olimme tulleet siihen tulokseen, että lapset voisivat piirtää kuvan, josta kertoisivat sadun. Tämä oli mielestämme hyvä idea, sillä kuva oli koko ajan lapsen tukena sadun kerronnassa. Uskoimme,

että lapsen voisi olla helpompi piirtää kuva ennemmin kuin alkaa kertoa satua tyhjästä. Kun yksi lapsi ei halunnut piirtää vaan alkoi suoraan kertoa satua, niin sai hän tietysti tehdä juuri niin. Lopulta kävi kuitenkin niin, että lapsi kysyi sadun kerrottuaan, että saahan piirtää vielä kuvankin. Olimme mielissämme, että poika halusi kuitenkin oma-aloitteisesti vielä piirtää. Näin hänenkin satunsa sai kuvan.

Muutamalla lapsella oli vaikeuksia päästä alkuun. Pari lapsista sanoi, ettei osaa piirtää. Tämä tuli yllätyksenä meille, sillä emme olleet ajatelleet 4-5-vuotiaiden suhtautuvan sillä tavalla piirustustaitoihinsa. Oletimme, että lapset olisivat osanneet piirtää edes jotakin aiheeseen liittyvää omalla tavallaan. Olimme myös miettineet, että osa lapsista haluaisi varmasti käyttää piirtämiseen paljon aikaa. Todellisuudessa kuvat valmistuivat kuitenkin hyvin nopeasti. Osa lapsista ei näyttänyt juuri keskittyvän piirtämiseen ja osa ei hallinnut edes sitä, miten kynästä pidetään kiinni. He saattoivat ottaa kynän jopa molempiin käsiin yhtä aikaa. Piirustusjälkikään ei ollut mielestämme kovin selkeää ja suurin osa ryhmän lapsista piirsi ihmiset hyvin yksinkertaisina ”pääjalkaisina” hahmoina. Parin lapsen piirros on hyvin abstrakti, niissä ei ole kuin viivoja sekaisin. Huolestuimme siis hieman lasten piirustustaidoista, mutta toki ymmärrämme, että lapset kehittyvät omaan tahtiinsa. Tässäkin ryhmässä oli kuitenkin muutamia lapsia, joiden piirustuksissa oli enemmän yksityiskohtia ja käytetty enemmän värejä.

Osa ryhmän lapsista pääsi heti hyvin vauhtiin sadun kerronnassa ja innostui siitä, mutta muutamalle lapselle sadun kerronta oli haasteellista. Tuntui, että he eivät tieneet, mitä oli tarkoitus tehdä. Vaikeudet olivat enemmänkin juuri alkuun pääsemisessä. Kun luimme lapselle mallisatua tai esitimme joitakin esimerkkikysymyksiä, lapsi pääsi alkuun ja satua alkoi tulla. Myös Tatu ja Patu -kirjan selaaminen auttoi joitakin lapsia alkuun pääsemisessä. Meistä tuntui, että alun vaikeuksista huolimatta suurin osa lapsista oli erittäin tyytyväisiä omaan satuunsa. Muutama ei vaikuttanut olevan kovin kiinnostunut omasta sadustaan tai koko sadutuksesta muutenkaan.

Ilahduimme kovasti, kun saimme kaikilta ryhmän lapsilta sekä sadut että piirrokset satukirjaa varten. Olimme miettineet, miten pari todella ujonoloista lasta suhtautuu sadutukseen. Positiivisena yllätyksenä molemmat hiljaisetkin lapset kuitenkin kertoivat meille sadut. Tuntui, että yksilösadutuksessa hekin uskalsivat alkaa kertoa ajatuksiaan kuvastaan. Toinen lapsista intoutui kerronnasta täysin; hän käveli ympäri huonetta ja satua tuli vaikka kuinka paljon. Koimme yksilösadutukset hyvin merkittäviksi, jokainen lapsi tulee nähdyksi ja kuulluksi yksilöllisesti ja saa olla oma itsensä.

Mielestämme onnistuimme itse toimiessamme saduttajina. Uskomme, että kaikilta lapsilta saatiin sadut osittain senkin takia, että osasimme antaa lapsille tilaa ja aikaa kertoa. Jos lapsi

ei kerro satua, tärkeintä on tarkastella omaa asennetta, haluaako varmasti kuulla, mitä lapsella on kerrottavaa tai onko itsellä jonkinlaisia ennako-odotuksia lapsen sadun suhteen (Karlsson 2005: 129). Osasimme tukea lapsen kerrontaa hyväksyvin elein ja ilmein, mikä mielestämme rohkaisi lasta jatkamaan satuaan. Muutaman lapsen kanssa saduttaminen oli vähän haasteellista, kun aluksi tuntui, että lapsen satu on esimerkiksi kovin lyhyt, ja mietitytti, ”riittääkö” se. Meitä mietitytti, miten esimerkiksi lapsen vanhemmat suhtautuvat lapsen satuun, kun he lukevat lapsensa lyhyen sadun toisten lasten pidempien satujen joukosta. Onnistuimme kuitenkin mielestämme ihan hyvin luopumaan sellaisesta roolista, että olisimme viestittäneet lapselle, millainen sadun muka tulisi olla. Halusimme kuulla juuri lapsen kerrontaa ja hyväksyimme sen hänen omana puheenvuoronaan.

Saduttajan roolin yhdeksi haasteeksi osoittautui myös se, ettei aina ollut ihan varma, milloin lapsen satu alkoi tai päättyi. Jotkut lapset saattoivat myös puhella sadun välissä jotain muuta, ja jatkaa sitten taas satuaan. Osa lapsista osasi sanoa satua kertoessaan, mikä hänen sanomastaan kuuluu satuun ja mikä ei. Osa puolestaan ei puolestaan maininnut, mikä on satua ja mikä ei, mutta äänensävy oli eri sadun kerronnassa ja muissa kommenteissa. Kesken sadun kerronnan yksi lapsista esimerkiksi peräti huudahti *”Kato, ulkona sataa lunta!”*, mutta jatkoi tämän jälkeen satuaan luontevasti siitä, mihin oli jäänyt. Uskallamme olla sitä mieltä, että lapsi ei ole tarkoittanut näitä kommentteja osaksi satuansa ja siten olemme jättäneet ne kirjaamatta. Mielestämme pienen lapsen olisi lähes mahdotonta osata pyytää saduttajaa poistamaan sadusta jokin kohta, jota ei siihen ole tarkoittanut.

Oli kiva huomata, että paria lasta kiinnosti seurata tarkasti, kun saduttaja kirjasi hänen satuaan ylös. Sadutustilanteessa lapsi voikin seurata, kun puhuttu kieli muuttuu kirjoitetuksi, mikä voi innostaa lasta kirjoittamiseen ja lukemiseen (Karlsson 2005: 50, 119). Uskomme, että sadutuksen kautta lapset voivat tutustua hieman myös kirjoitettuun kieleen. Pari lasta kyselikin, missä lukee mitäkin ja yksi hämmästeli satunsa pituutta paperilla.

Yksilösadutukset tapahtuivat kahdessa eri tilassa. Toinen tila oli mielestämme hieman huono sadutustilaksi, koska siitä kulki läpi muutamia ihmisiä kesken sadutuksen. Tämä häiritsi niin lapsen kuin saduttajankin keskittymistä. Emme käyttäneet kyseistä tilaa enää muina päivinä vaan pyysimme ryhmän aikuisilta mahdollisuutta käyttää toista tilaa.

7.3.3 Lasten sadut

Kokosimme lasten sadut yhteen ja muodostimme niistä Ipanoiden toiveammatit - nimisen satukirjan (Liite 5). Kirjaan tuli vain lasten yksin kertomat sadut. Päädyimme tähän, koska mielestämme oli tasapuolisempaa, että jokaiselta lapselta tuli kirjaan sama määrä satuja eli yksi satu. Osaa lapsista oli nimittäin sadutettu ryhmässä tai parin kanssa useampaan kertaan

kuin toisia, koska muodostimme ryhmiä ja pareja sen mukaan, miten lapset olivat paikalla, ja miten koimme heidän parhaiten saavan käsitystä, mitä sadutus on. Alun perinkin olimme ajatelleet ryhmäsadutuksia vain sadutuksen harjoituksena sekä lapsille että meille itsellemmekin. Lisäksi halusimme pitäytyä satukirjan teemassa, kun lapset olivat itsekin yksilösaduissaan siinä pysyneet.

Lasten sadut ovat hyvin erilaisia, niissä näkyy lasten yksilöllisyys ja heidän mielenkiinnonkohteitaan. Saduissa esiintyy paljon eri ammatteja, joista osa yllätti niin meitä kuin ryhmän aikuisiakin. Satuja löytyy esimerkiksi lentokoneen rahtaajasta, uimarista ja mönkijäkilpa-ajajasta. Meistä on mielenkiintoista, miten lapset ovat keksineet juuri tällaisia ammatteja. Sadutus todellakin antaa tilaa lapsen mielikuvituksella ja voi tuoda esiin ajatuksia lapsen maailmasta.

Meidän satukirjaprojektimme lasten saduissa emme näe juurikaan eroja tyttöjen ja poikien välillä. Suuria eroja ei ole havaittavissa myöskään eri-ikäisten lasten saduissa, mutta ryhmän lapset ovatkin iältään melko samanikäisiä. Kaikki sadut ovat toki omanlaisiansa, osa pidempiä, osa lyhyempiä, osassa selkeä juoni, osassa ei, mutta tämä ei ole mitenkään riippuvainen lapsen sukupuolesta tai iästä.

Lapsen elämässä ja ympärillä tapahtuvat asiat saattavat näkyä lapsen sadussa (Karlsson 2005: 58, 64.) Satuprojektimme aikana satoi ensilumi maahan. Tämä ilahdutti lapsia ja lumen tulo tuotiin esille parissa sadussakin. Yksi lapsi kertoi sadun poliisista:

”Se ottaa aikuisia kiinni ja vie ne vankilaan. Ne ajaa sataaneljääkymppii ja poliisi ajaa kahtasataaneljääkymppii. Niin. Nyt on jo talvi. Nyt on marraskuu.”
Poika, 5v.

Osassa lasten saduista tulee esille, miten lapset näkevät eri ammatit. Satuihin on kerrottu asioita, joita lapset ovat nähneet ja kokeneet, mutta lasten oma mielikuvitus näkyy myös saduissa. Saduista löytyy myös kohtia, joissa lapsi on tuonut esille asioita, joista pitää.

”Musta tulee isona kitaristi. Ja joskus mä paijaan koirii. Ja ne aina nuolee. Ja olen kitaristi ja mulla on kolme kitaraa. Ja rummutkin. Ja mulla on pianokin ja sitten mulla on helistimet. Ja huuliharppukin.”
Poika, 4v.

”Kampaajana kampaan hiuksia ja leikkaan ja laitan väriä. Ihan kaikki vaan jotka haluaa tulla voi tulla. Sakset, sitten kampa ja sitten väriä. Se kampaaja on kiva. Voin mä myös ehkä olla koulun opettaja. Mut kampaaja olis kivempaa.”

Mä oon käyny monta kertaa kampaajalla. Se laitto mulle värejä. Niinku hiuksiin. Se on musta kivaa. Niin että mäkin haluun olla sit kampaaja.”

Tyttö, 4v.

”Eläinlääkäriissä niin siellä mä hoidan kissoja ja koiria ja hevosia. Ja niitä sellasia siteitä laitan jos niitten jalka on poikki. Jos kanilla on kuumetta niin sen kuumeen voi mitata. Ja sitten sairas tai kipeä niin sitä voi hoitaa eläinlääkäriissä.”

Tyttö, 4v.

”Uimari ui pelkkää ja sit se piirtää, ei muuta. Uimahallissa ui ja sitten menee kotiin ja nukkuu. Ja menee avantoon, silloin ihminen meni sinne jäätymään. Siellä on pelkkää lunta avannossa. Happipullo ja räpylät on mukana, kun se sukeltaa.”

Poika, 4v.

Muutaman lapsen saduissa näkyi sadun peruspiirteitä, kuten tyypillinen ”Olipa kerran” -alku. Uskomme tämän johtuvan siitä, että lapsille on luettu satuja ja lapsille on muodostunut kuva sadun rakenteesta.

”Musta tulee isona mönkijäkilpa-ajaja. Olipa kerran mönkijä, jolla oli aina hyvä tuuri ja kaikki pilkkasivat häntä, koska halusivat, että hän ei osaisi tehdä kaikkea. Vaikka hän osasi. Eräänä päivänä hän ajoi ja pääsi niin pitkälle, että toinen kiukustui, kun ei nähnyt sitä alusta. Ja sitten hän lähtikin pois mököttelemään, kun ei tullut hänen luokseen ja sitten hän muutti toiseen kaupunkiin. Ja sitten hän ajoi vaikeita ratoja. Sellasii tosi vaikeita niinku mis mennään takaperin. Ja sit kato silleen, et siin on ihan tosi jyrkkii mutkii niin nekin mä pääsen.”

Poika, 5v.

”Olipa kerran leipuri, joka leipoi pullia ja pitkulaisia. Hän paistoi taikinan hyvin ja meni metsää poimimaan marjoja. Teen taikinaa, teen taikinaa. Sitten hän teki marjapiirasta. Sitten hän kävi omenapuulla, kävi hakemassa omenoita ja teki valtavan hyvän omenapiiraan. Sitten hän leipoi hyviä hyviä sydänmunkkeja, joiden välissä oli hyvää vadelmahilloa. Pani sokeria pikkuisen päälle, munkkejen, jokaisen munkin.”

Tyttö, 4v.

Saduissa tuli esille lasten omia sanoja. Vaikka emme kirjanneet lasten satuihin heidän kirjainpuutteitaan, oli mielestämme erityisen tärkeää, että juuri nämä lapsen omat sanat kirjattiin juuri niin kuin lapsi sanoi. Esimerkiksi edellä olevissa saduissa poika kertoo, että joku ”lähtikin pois mököttelemään” ja tyttö kertoo leipurista, joka leipoo ”pitkulaisia”. Tällaisia omia sanoja löytyy muun muassa myös seuraavasta sadusta:

”Musta tulee palomies. Palomiehet hoitaa tulta vesiletkulla. Ja sit palomieskoira tekee kaikenlaisia hassuja temppuja. Ja sit tarvii sellasii, et palomiehet sanoo ”sit sammutaan” ja koko maa menee tuliseks. Vesiletkut ja sitten narut hoitaa ne. Palomiehet sammuu kaikenlaisia ja sytyttää koko maailman tuliseks.” Poika, 4v.

Jotkut lapset innostuivat sadun kertomisesta niin, että eläytyivät tarinaansa. He saattoivat jopa esittää jotakin kohtaa sadustaan. Esimerkiksi yksi poika (5v.) teki käsillään ”kaivinkoneenohjausliikettä” samalla kun kertoi satua. Tässä pojan satu:

”Kaivinkoneenkuljettaja kaivaa hiekkaa ja kuoppia. Tässä minä vedän vipuja, vipuja vedän, kaivan kuoppaa. Ja kääntelen koko ajan ja sitten kauha ja yölamput. Sitten minä vipuja vedin, vipuja vedin, vipuja vedin.”

7.3.4 Sadutusviikon arviointi

Kokonaisuudessaan sadutuskerrat menivät hyvin. Lapset tulivat mielellään kertomaan satuja, mutta itse tilanteessa useampi jännitti eikä oikein tiennyt, mistä oli kyse. Uskomme, että lasten oli kuitenkin luonnollisempi kertoa meille satua, kun tunsimme hieman etukäteen. Karlssonin (2005: 44) mukaan ventovierastakin henkilöä voi saduttaa eli ei ole oleellista, tunteeke lapsi saduttajaa etukäteen. Tapasimme yhden lapsen ensimmäistä kertaa vasta sadutusviikon toisena päivänä, kun sadutimme häntä yhdessä toisen lapsen kanssa. Mielestämme ainakaan tässä parisadutustilanteessa hänen käyttäytymisensä ja sadun kertomisensa eivät poikenneet toisten lasten käyttäytymisestä ja saduista. Lapset olivat satukirjaprojektimme aikana aika vaihtelevasti paikalla, joten pelkäsimme tämän haittaavan toimintaamme. Onneksi saimme kuitenkin joustavan aikataulumme myötä kaikki lapset sadutettua.

Positiivisena yllätyksenä meille tuli, miten taitavia sadunkertojia lapset olivat. Lasten saduissa oli havaittavissa alku ja loppu, ne etenivät johdonmukaisesti ja parisaduissa pysyttiin yhteisessä aiheessa. Uskomme, että lapset pysyivät parisadutuksessa yhteisessä aiheessa ainakin osittain sen takia, että omaa kerrontavuoroa ei tarvinnut odottaa kovin kauaa ja parina oli sellainen kaveri, jonka kanssa lapsi oli tottunut leikkimään.

Oli kiva huomata, että sadut saivat kertojiltaan suuren suosion. Suurin osa lapsista oli ylpeitä kertomuksestaan ja halusi sitä luettavan ääneen useaan kertaan. Sadun kertominen on lapselle merkittävä tilanne, lapsesta on hienoa huomata osaavansa kertoa sadun ja tulevaisuutta arvostetuksi (Karlsson 2005: 55, 119).

Sadutus oli meille molemmille melko uusi menetelmä. Ennen sadutuksia meitä mietitytti aika paljonkin, tuleeko kaikilta lapsilta satua ja saammeko ryhmän yhteisen satukirjan tehtyä. Karlsson (2005: 127) kuitenkin painottaa, että usein tämä aikuisten pelko on osoittautunut vääräksi. Hän väittää, että useimmiten käy niin, että lapset yllättävät sadunkertomistaidoillaan ja lapsilla on aina kerrottavaa vaikka kuinka paljon. Emme ole tästä asiasta aivan samaa mieltä Karlssonin kanssa, koska mielestämme osa ryhmän lapsista ei tuntunut ymmärtävän sadutuksen ideaa ja osa ei innostunut sadun kertomisesta. Mielestämme tämä on täysin luonnollista, ihmiset pitävät eri asioista eivätkä siten innostu yhtälailla kaikista asioista. Moni lapsi myös totesi meille, ettei osaa kertoa satua. Karlsson (2005: 71) tuo myös esille tämän vaihtoehdon, koska voi olla, että lapsi luulee, että hänen pitäisi osata joku satu ulkoa.

Pari lasta ei osallistunut lainkaan ryhmänsä sadun kertomiseen. Tuntui, että he eivät olisi ymmärtäneet sadutuksen ideaa. Myös yksilösadutuksessa oli muutama lapsi, jolle idea ei vain tuntunut aukeavan. Itse emme oikein tienneet, miten tällaisessa tilanteessa tulisi toimia. Emme ole löytäneet mistään ratkaisua tällaiseen tilanteeseen. Karlsson (2005: 44, 61) tuo esiin, että lapselle ei saa saduttaessa alkaa opettamaan sadun kerrontaa tai sadun rakennetta. Hän on myös sitä mieltä, että lapselle ei tulisi esittää kysymyksiä sadusta. Muutaman lapsen yksilösadutustilanteessa rikoimme tätä sadutuksen periaatetta. Kysyimme muutamalta lapselta kysymyksiä tämän piirroksista, koska lapsi ei osannut sanoa mitään eikä tuntunut ymmärtävän, mistä oli kyse. Emme kuitenkaan koe tätä kovin vääräksi, koska kysymyksillämme annoimme lapsille ajatuksia ja tukea sadun kerrontaan. Jos joltakin lapselta ei olisi tullut kirjaan satua sen takia, että hän ei ymmärtänyt ideaa tai uskaltanut oma-aloitteisesti alkaa kertoa satua, ryhmän yhteisen satukirjan luominen olisi ollut haasteellista ja lasta olisi saattanut harmittaa, jos valmiissa satukirjassa ei olisi ollut hänen satuaan. Painotimme, että kysymyksemme ovat vain esimerkkejä ja lapsi saisi toki kertoa, mistä haluaa. Meistä oli tärkeää, että lapsi sai itse valita sadulleen aiheen piirtämällä haluamansa kuvan. Jos lapsi olisi kieltäytynyt kertomasta satua, esimerkiksi sanomalla, ettei tahdo kertoa, niin olisimme kunnioittaneet lapsen päätöstä.

Ennen kysymysten esittämistä yritimme tukea muutamia lapsia esimerkkisaduilla ja antamalla aikaa miettiä rauhassa omaa satuaan. Korostimme, että kaikki sadut ovat yhtä oikeita ja lapsella on vapaus kertoa, mitä haluaa. Parissa ryhmäsadutustilanteessa huomasimme, että lapset ottivat satuihinsa aiheita juuri lukemistamme esimerkkisaduista. Saduttaessamme

tarkastelimme myös omia asenteitamme ja sitä, että ilmein ja elein kannustimme lasta kertomaan emmekä arvostelleet lasta tai hänen tarinaansa. Jos lapselta ei tule satua, kannattaa aikuisen kiinnittää huomiota omaan asenteeseensa, haluaako hän todella kuulla, mitä lapsella on kerrottavana tai onko hänellä itsellään liian suuria odotuksia, millainen lapsen sadun tulisi olla. Yksi vaihtoehto auttaa lasta ymmärtämään sadutuksen idea, on lukea lapselle muiden lasten kertomia satuja. (Karlsson 2005: 127-129.)

7.4 Julkaisutilaisuuden valmistelukerrat

7.4.1 Julkaisutilaisuuden valmistelukertojen toiminta

Niina hoiti valmistelukerrat päiväkodissa yksin, koska Nea oli sairaana. Tiistaina ohjelmassa oli kahden lapsen sadutus sekä askartelua. Ne lapset, jotka eivät olleet vielä edellisen viikon perjantaina piirtäneet omaa kuvaansa kirjan kantta varten, saivat tehdä sen nyt. Lapset saivat vuorollaan tulla piirtämään oman kuvansa pienelle valmiiksi leikatulle paperinpalalle.

Lisäksi Niina auttoi lapsia kutsukorttien tekemisessä. Lapset tulivat vuorollaan leikin lomasta pöydän ääreen askartelemaan. He saivat valita, minkä värisen kortin haluavat tehdä ja piirtää kortteihin haluamansa kuvan. Kortin toiselle puolelle liimattiin kutsu-teksti.

Keskiviikkona punottiin nyörit, joilla kirjan sivut solmittiin yhteen. Lapset saivat vuorollaan tulla valitsemaan haluamansa väriset langat, joista Niina punoi lapsen kanssa yhdessä kaksi nyöriä. Ryhmän aikuiset tulivat auttamaan muutamaa lasta nyörien punomisessa.

Torstaina Niina leipoi lasten kanssa pullia kirjan julkaisutilaisuutta varten. Taikinaa oli paljon ja lapsia oli hoidossa melko vähän, jolloin jokainen lapsi sai leipoa useamman pullan. Lapset tulivat leipomaan pareittain. Ennen leipomista lapset saivat päällensä esiliinat ja leipurin myssyt. Kun pullat oli leivottu, Niina meni keittiöön paistamaan ne yhdessä yhden ryhmän aikuisen kanssa. Sen jälkeen valmiit pullat laitettiin pakkaseen, jotta ne säilyisivät seuraavan viikon julkaisutilaisuuteen.

7.4.2 Julkaisutilaisuuden valmistelukertojen arviointi

Valmistelukertojen sujumiseen ei vaikuttanut, että meistä vain toinen oli paikalla, koska ryhmän aikuiset olivat tarvittaessa apuna. Lapsia oli myös sillä viikolla paljon poissa, mikä helpotti ohjaamista. Olemme tyytyväisiä, että emme sairastapauksista huolimatta peruneet tai siirtäneet mitään toimintakertojamme. Valmistelukertojen siirtäminen olisi lykännyt myös kirjan julkaisutilaisuutta, jonka ajankohta oli sovittu ryhmän aikuisten kanssa ja ilmoitettu

lapsille ja heidän vanhemmilleen hyvissä ajoin ennen projektin käynnistymistä. Halusimme myös pitää projektimme tiiviinä ja yhtenäisenä, ja päätimme, ettemme voi antaa sairastapausten määrätä projektimme kulkua.

Olimme suunnitelleet, että valmistelukerrat voisivat saada lapset hahmottamaan paremmin yhteistä julkaisutilaisuutta. Valmistelukertojen myötä lapset voisivat kokea tilaisuuden enemmän omaksi juhlakseen. Tunnelma oli mukava ja oli kiva huomata, että lapset tuntuivat odottavan julkaisutilaisuutta innolla ja puhelivat, kenet aikovat kutsua vieraaksi.

Lapsilla oli suuri tarve saada aikuisen huomiota. Lapset näyttivät olevan tyytyväisiä, kun Niinalla oli pieni hetki aikaa punoa nyörit lapsen kanssa aivan kahden. Myös leipoessa oli aikaa huomioida lapsia yksilöllisesti. Lapset saivat kertoa omia juttujaan ja aikuisella oli aikaa kuunnella ja tutustua lapsiin. Leipominen olikin mukava hetki lasten kanssa, lapset olivat iloisia, kun pääsivät tekemään jotain tavallisesta päiväkodin arjesta poikkeavaa.

Myös askarrellessa sai hyvin kontaktia lapsiin, mutta samalla mietti, ehtiikö antamaan riittävästi huomiota jokaiselle lapsella samaan aikaan. Tuntui, että jokainen lapsi halusi koko ajan näyttää omaa korttiaan, eikä jokaiseen ”hei kato tätä!” -huudahdukseen ehtinyt vastata lapsen työhön paneutuen. Tulikin hieman kumma tunne omasta riittämättömyydestä.

7.5 Kirjan julkaisutilaisuus

7.5.1 Kirjan julkaisutilaisuuden ohjelma

Menimme päiväkotiin tuntia ennen juhlan alkua, jotta pystyimme järjestämään tilat kuntoon ja muutenkin valmistelevaan tilaisuutta. Olimme päättäneet järjestää tilaisuuden ryhmän ruokailutilassa. Haimme tilaan lisää tuoleja ja järjestimme pöydät ja tuolit siten, että kaikki mahtuisivat istumaan pöytien ääreen. Lisäksi otimme esille tarvittavat askarteluvälineet sekä tarjoiltavat pullat ja mehut.

Vieraat saapuivat noin klo 15 ja tilaisuus kesti 45 minuuttia. Paikalla oli 13 lasta, heidän 11 vierastaan ja neljä lasten sisarusta. Pari lasta ei ollut kyseisenä päivänä hoidossa ja yksi ryhmän lapsista oli lopettanut päiväkodissa. Ryhmän kolmesta aikuisesta paikalla oli vain yksi. Lisäksi juhlaan osallistui yksi ryhmässä ollut sijainen.

Ohjasimme lapset ja heidän vieraansa pöytien ääreen ja toivotimme kaikki tervetulleiksi. Aluksi kerroimme lyhyesti satukirjaprojektistamme, jonka jälkeen ohjeistimme maalaustuokion. Jaoimme jokaiseen pöytään alustat, maalit, kynät ja pensselit sekä paperit siten, että jokainen lapsi sai vieraansa kanssa yhteisen paperin. Ideana oli tehdä yhteinen

maalaukset, johon niin lapsi kuin aikuinenkin sai painaa oman kädenjälkensä. Pyysimme vielä pareja kirjoittamaan paperiin molempien toiveammatit, aikuisen ammatin sekä jättämään tyhjän tilan lapsen tulevalle ammatille. Maalausta sai myös koristella haluamallaan tavalla. Juhlissa oli myös muutaman lapsen sisarus, joille jaoimme omat paperit, että hekin saivat halutessaan tehdä omat maalauksensa. Maalaukset laitettiin kuivumaan ja ne sai viedä myöhemmin kotiin.

Maalaustuokion jälkeen lapset ja heidän vieraansa saivat nauttia mehua ja lasten leipomia pullia. Samalla aloitimme Ipanoiden toiveammatit -kirjan esittelyn kertomalla, miten kirja oli syntynyt. Sitten luimme ääneen kunkin lapsen sadun, jos hän niin halusi. Jokainen lapsi sai oman satukirjan muistoksi. Samalla kun lapsi tuli hakemaan omaa satukirjaansa, annoimme hänelle aplodit hienosta sadusta sekä kiitokseksi osallistumisesta satukirjaprojektiin.

Lopuksi kiitimme vieraita juhlaan osallistumisesta ja pyysimme sekä heiltä että lapsilta palautetta satukirjaprojektista ja julkaisutilaisuudesta. Jaoimme aikuisille palautelaput (Liite 6) ja lapset saivat tuttuun tapaan tulla vuorollaan värittämään haluamansa naaman.

7.5.2 Kirjan julkaisutilaisuuden arviointi

Kirjan julkaisutilaisuus onnistui mielestämme erittäin hyvin ja kokonaisuudessaan lasten satukirjaprojekti sai hyvää palautetta. Onnistumiseen vaikutti suurelta osalta, että lasten vieraat ja itse lapset lähtivät hyvin mukaan toimintaamme ja tuntuivat pitävän siitä. Julkaisutilaisuuden tunnelma olikin lämmin ja positiivinen, meistä tuntui, että työtämme arvostettiin. Tilaisuus olikin hieno päätös projektillemme.

Meille oli uutta kohdata lasten vanhempia ja muita läheisiä aikuisia tällaisessa tilanteessa. Alussa meitä vähän jännitti, miten lasten vieraat ottavat meidät vastaan. Mietimme, miten projektiimme suhtaudutaan ja olemmeko lasten vieraiden silmissä ”riittävän hyviä”. Tuntuikin hieman oudolta seistä lasten ja heidän vieraidensa edessä ja puhua ja ohjata toimintaa koko joukolle. Jännitys kuitenkin laantui nopeasti, kun huomasimme, että myös lasten vieraita jännitti ja he ottivat meidät hyvin vastaan.

Lapset nauttivat satujensa ääneen lukemisesta. Heitä hymyilytti ja ylpeys omasta sadusta näkyi lasten tyytyväisyytenä. Kahden lapsen satua ei luettu ääneen, koska he eivät halunneet. Meistä oli mielenkiintoista huomata, että juuri näillä lapsilla ei ollut juhlassa vierasta. Mietimme, oliko oman vanhemman tai isovanhemman läsnäolo riippuvainen siihen, haluaako lapsi satunsa luettavan ääneen vai ei. Oliko lapsella halu näyttää oma satu vieraalleen? Antoiko läsnä oleva läheinen aikuinen lapselle sellaista tukea ja turvaa, että sadun uskalsi

antaa lukea ääneen? Toisaalta mietimme, oliko kyseessä vain lasten yksilöllisyys tai sattuma, että juuri näiden kahden lapsen satuja ei luettu ääneen.

Erityisen tyytyväisiä julkaisutilaisuudessa olimme siihen, että olimme onnistuneet nostamaan sadut keskeiseen rooliin tilaisuudessa. Näin viestitimme lapsille, että arvostamme heitä ja heidän panostaan yhteiseen projektiimme. Mielestämme oli tärkeää, että kysyimme lapsilta lupaa sadun ääneen lukemiseen ja annoimme aplodit jokaiselle ryhmän lapselle yksitellen. Myös Karlssonin (2005: 55) mukaan sadunkertojan ja sadun arvostaminen aplodein on merkittävä yksityiskohta, koska näin sadunkertoja voi kokea olevansa arvostettu ja olla ylpeä itsestään.

Lapsen ja hänen vieraansa yhteinen maalaus oli mielestämme hyvä valinta tilaisuuden toimintatuokioksi. Lapset saivat puuhastella yhdessä oman vieraansa kanssa ja myös mukana olleet sisarukset pystyivät osallistumaan maalaamiseen. Maalaustuokio oli mukava ja rento, ja kaikki saivat keskittyä itse maalaamiseen ilman, että täytyi ottaa paineita lopputuloksesta. Mielestämme oli hyvä, ettemme käyneet maalauksia sen koommin läpi, sillä jollekin vieraalle olisi saattanut tulla sellainen tunne, että vertailisimme heidän ammattejaan.

Ryhmän aikuisista oli sairastapausten vuoksi paikalla yksi ja lisäksi tilaisuuteen osallistui ryhmässä toiminut sijainen. Oli mukava, että ryhmän yksi aikuinen pääsi osallistumaan juhlaan, jossa hän sai olla samanlaisessa roolissa kuin lapset ja juhlavieraat, kun me vastasimme ohjelman järjestämisestä. Ajattelimme, että tällainen päiväkodin ja lasten perheiden välinen yhteinen tilaisuus voisi myös tukea kasvatuskumppanuutta. Olimme suunnitelleet, että tilaisuuteen tulisi ensisijaisesti joku muu lapselle läheinen aikuinen kuin oma vanhempi. Tilaisuuteen osallistuvista vieraista kuitenkin vain kaksi oli lasten isovanhempia ja loput yhdeksän vanhempia. Mietimme, mistä tämä johtui. Mietimme, olivatko lasten vanhemmat kiinnostuneita projektistamme ja halusivat näin ollen tulla itse paikalle. Toisaalta saattoi olla niin, ettei perheellä ollut ketään, jonka kutsua tai joka olisi päässyt paikalle. Saattoi myös olla, etteivät vanhemmat halunneet vaivata läheisiään ja tulivat sen takia itse paikalle. Pääasia meistä kuitenkin oli, että tilaisuuteen tuli lähes jokaiselta lapselta vieras. Eihän sillä loppujen lopuksi ollut väliä, kuka lapselle läheinen aikuinen juhlaan oli tullut.

8 PALAUTTEET TOIMINNASTA

Pyysimme toiminnastamme palautetta lapsilta, päiväkodin työntekijöiltä sekä kirjan julkaisutilaisuuden vierailta. Lisäksi annoimme toinen toisillemme palautetta toiminnastamme eri ohjauskerroilla.

8.1 Lasten palaute

Pyysimme lapsilta palautetta toimintakertojemme jälkeen ”hymynaama”-palautelapuin (Liite 3). Tämän lisäksi pyrimme saamaan lapsilta mahdollisimman paljon suullista palautetta. Suullinen palaute oli mielestämme erityisen tärkeää, koska emme olleet varmoja, kuinka hyvin lapset ymmärsivät palautelapun eri vaihtoehdot.

Yritimme antaa lapsille vapauden täyttää palautelapun haluamallaan tavalla. Painotimme kaikkien palautteiden olevan yhtä hyviä ja arvokkaita, ja että kaikki valinnat ovat yhtä oikeita. Lapsi sai täyttää palautelapun omassa rauhassa ja pudottaa valmiin palautelapun palaute laatikkoon, jolloin hänen ei tarvinnut näyttää palautettaan kenellekään. Näin pyrimme takaamaan, että lapsi uskaltaisi vastata juuri omien tuntemustensa mukaan. Tämän takia emme myöskään halunneet pyytää lapsilta perusteluja siitä, miksi he olivat värittäneet tietyn naaman. Lapsista olisi voinut tuntua kiusalliselta perustella surullisen naaman valitseminen. Mietimme myös, että jos olisimme katsoneet ja kyselleet, minkä naaman lapsi värittää, hän olisi saattanut valita hymyilevän naaman vain miellyttääksensä meitä. Negatiivisen palautteen antaminen voi olla haasteellista, koska palautteenantaja voi pelätä loukkaavansa toista ihmistä (Hätönen & Romppanen 2007: 19).

Palautteenantotilanteessa osa lapsista halusi näyttää, minkä naaman oli värittänyt. Lapset saattoivat tulla näyttämään meille paperiaan ja sanomaan esimerkiksi *”mä väritin tän”*. Näin tapahtui useimmiten silloin, kun lapsi oli värittänyt hymyilevän naaman. Muutama lapsista perusteli, miksi oli valinnut tietyn naaman tai useampia naamoja:

”Mä väritin tän (keskimmäinen naama), koska oli kivaa ja tyhmää.”

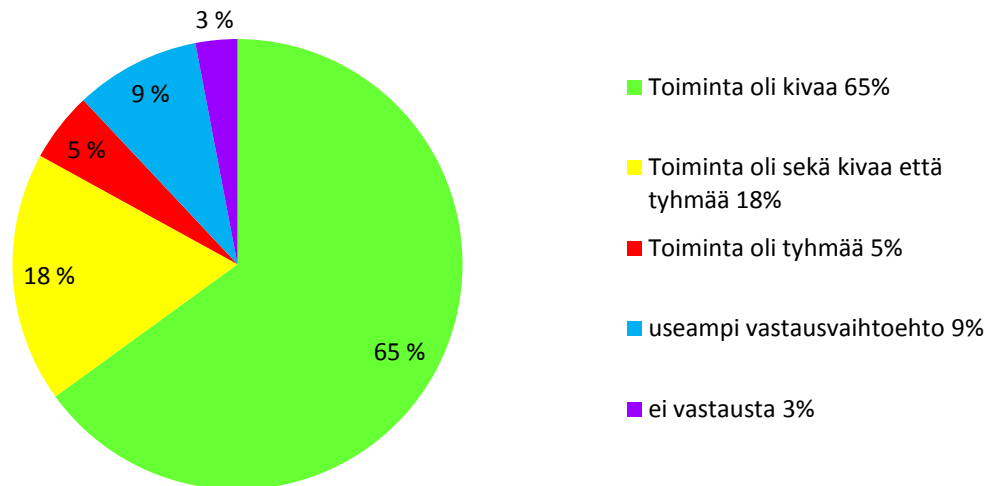
”Mä väritin kaikki, koska musta tuntu kaikilta.”

”Mä väritin kaikki, koska mä halusin värittää kaikki.”

Palautelapuin pyysimme lapsilta palautetta alustus-, sadutus- ja leipomiskerroilla sekä kirjan julkaisutilaisuudessa. Kutsukorttien, kannen kuvan ja nyörien teosta emme pyytäneet kirjallista palautetta, koska nämä toiminnot olivat niin lyhytkestoisia ja lapset tulivat niihin sattumanvaraisessa järjestyksessä leikkiensä lomasta. Toiminta tapahtui muutamana päivänä ryhmän yhteisissä tiloissa, jolloin ryhmän muitakin lapsia saattoi olla samassa tilassa. Myöskään tutustumiskerroilta emme pyytäneet lapsilta palautetta, sillä emme järjestäneet lapsille mitään toimintaa niillä kerroilla vaan seurailimme lasten omia leikkejä.

Kaiken toiminnan aikana palauteappuja tuli yhteensä 78 kappaletta, joista 24 on alustuskerroilta, 33 sadutuskerroilta, 8 leivontakerroilta ja 13 julkaisutilaisuudesta. Seuraavaan ympyrädiagrammiin olemme koonneet kaikki lasten palautteet prosentuaalisesti.

Lasten palautteet kaikesta toiminnasta

Taulukko 3: Lasten palautteet

Lasten palauteappujen perusteella suurin osa lapsista piti toiminnastamme. Osan mielestä toiminta oli sekä kivaa että tyhmää. Muutamassa palauteappussa oli väritetty surullinen naama. Useampikin lapsi oli värittänyt palauteappusta joillakin kerroilla useamman naaman. Kaksi palauteappua palautettiin tyhjänä, ilman arviointia. Mietimme lasten palautteiden luotettavuutta, koska emme ole varmoja, ymmärsivätkö lapset todella eri naamojen merkityksen. Lisäksi palautteita tarkastellessa on tärkeää ottaa huomioon, että lasten palautteisiin saattoi vaikuttaa myös lasten yleinen mieliala sekä päivän muut tapahtumat. Tämä tulee esille muun muassa yhden lapsen palautteessa:

”Mä väritin tän (hymyilevä naama), kun tänään oli kiva päivä.”

Palaute oli hyvin samanlaista kaikesta toiminnastamme. Esimerkiksi sadutusta lapset olivat arvioineet siten, että 33 palauteappussa hymyileviä naamoja oli väritetty 21 kappaletta (64%), keskimmäisiä naamoja 6 kappaletta (18%), surullisia naamoja 1 kappale (3%), useampia naamoja 4 kappaletta (12%) ja yhdessä palautteessa ei oltu väritetty mitään naamaa (3%). Muutama lapsi kertoi palauteappun värittämisen yhteydessä pitävänsä satujen kertomisesta tai

saduista yleisesti. Sadutus oli lasten mieleen muun muassa senkin takia, että lapset saivat meiltä paljon yksilöllistä huomiota. Tämä tulee selkeästi esille yhden lapsen perustellessa valitsemaansa naamaa suullisesti:

”Mä väritin tän (hymyilevä naama), koska mä sain olla yksin.”

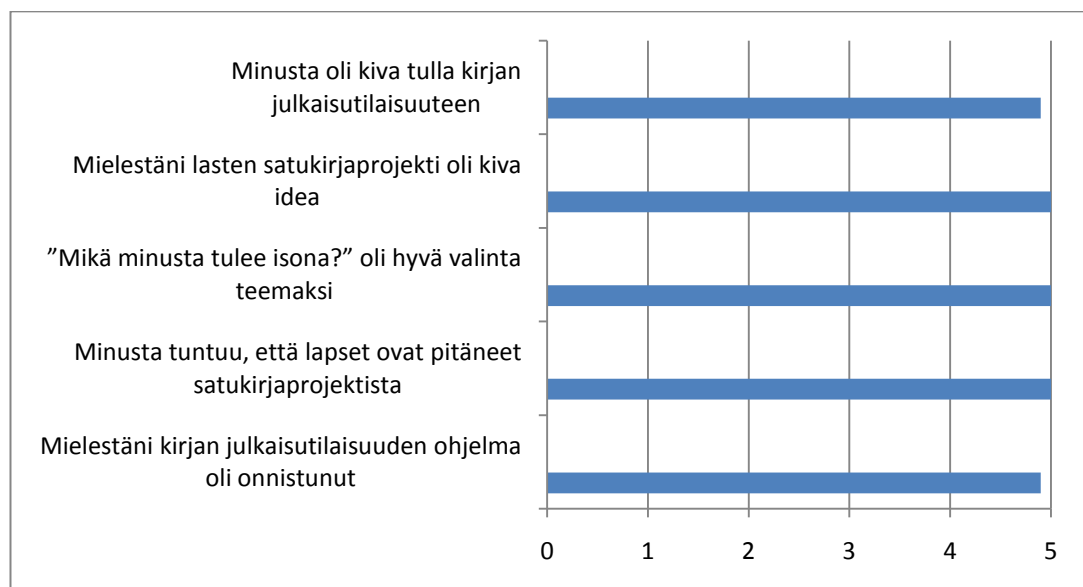
8.2 Vieraiden palaute

Julkaisutilaisuuteen osallistui 11 vierasta: kahdeksan vanhempaa, kaksi isovanhempaa sekä yksi isosisko. Vieraista yhdeksän oli naisia ja kaksi miestä. Lisäksi paikalla oli muutaman lapsen sisarusia. Lapsiryhmän lapsista paikalla oli 13, joista kahdelta ei siis tullut juhliin vierasta.

Pyysimme vierailta palautetta sekä numeroin että muutamien kysymyksin. Olimme tehneet vieraille lyhyen ja yksinkertaisen palautelapun (Liite 6), jotta vieraiden olisi mahdollisimman helppo ja nopea vastata. Ajattelimme, että numeroarviointi olisi nopea ja selkeä tapa saada palautetta. Muutamalla erillisellä kysymyksellä halusimme kuitenkin antaa vieraille mahdollisuuden antaa tarkempaa palautetta haluamistaan asioista.

Palautelapussa oli viisi väittämää, joihin vieras sai vastata numeroin asteikolla 1-5 siten, että 1 tarkoitti täysin eri mieltä ja 5 täysin samaa mieltä. Seuraavassa taulukossa näkyy vieraiden vastauksien keskiarvot.

Vieraiden palaute

Taulukko 4: Julkaisutilaisuuden vierailta saatu palaute

Vieraiden palautteista voimme päätellä, että he pitivät satukirjaprojektiamme onnistuneena. Lähes kaikki vastaajista olivat täysin samaa mieltä siitä, että kirjan julkaisutilaisuuteen oli kiva tulla (keskiarvo 4,9). Samoin julkaisutilaisuuden ohjelma oli lähes kaikkien mielestä täysin onnistunut (keskiarvo 4,9). Kaikki vastaajat olivat täysin samaa mieltä siitä, että lasten satukirjaprojekti oli kiva idea ja ”Mikä minusta tulee isona?” oli hyvä valinta kirjan teemaksi. Kaikki vastaajat olivat myös täysin samaa mieltä siitä, että satukirjaprojekti on ollut lasten mieleen.

Palautelapussa kysyimme vierailta, mistä he olivat erityisesti pitäneet kirjan julkaisutilaisuudessa ja miten he olisivat kehittäneet projektiamme. Erityisesti vieraat olivat pitäneet lasten satujen lukemisesta ja yhteisestä tekemisestä. Yksi vastaajista piti tärkeänä, että kysyimme jokaiselta lapselta, saako hänen satunsa lukea ääneen. Yhdessä vastauksessa nousi esiin, että oli mukava, että yhteinen puuhastelu sopi myös mukana olleille sisaruksille. Yksi vastaajista olisi toivonut projektista valokuvia, mutta muita kehitysehdotuksia vieraat eivät esittäneet.

Muutama vieraista oli maininnut ”Kirjan julkaisutilaisuudessa pidin erityisesti” -kohtaan palautetta myös omasta toiminnastamme ja ohjaajuudestamme:

”Lapset olivat todella mukana, joten ohjaajat ovat onnistuneet.”

”Iloista panostusta tilaisuuden järjestämisessä. Näki, että opiskelijat ovat aidosti hyvällä asialla.”

Muuta palautetta -kohdassa yksi vastaajista oli sitä mieltä, että olisi kiva, jos lapsille olisi mahdollisuus jatkossakin tarjota vastaavanlaisia kokemuksia. Yksi vastaaja kertoi, että lapsi oli puhunut kotona, miten hauskaa oli ollut osallistua projektiin. Lisäksi saimme vierailta myös suullista palautetta. Moni tuli tilaisuuden loputtua vielä erikseen kertomaan, että lapsi oli tykännyt toiminnastamme, kiittämään meitä mukavasta projektista ja siitä, että jokainen lapsi sai oman satukirjan kotiin vietäväksi. Ryhmän yhteisen satukirjan merkitys tuli esille myös siten, että yhden lapsen äiti oli kysellyt päiväkodin henkilökunnalta, onhan kirja mahdollista saada, vaikka lapsi vaihtaa päiväkotia ennen julkaisutilaisuutta.

Olimme tyytyväisiä, että paikalle pääsi niinkin moni vieras ja kaikki täyttivät palautelappumme ajatuksella. Meistä oli palkitsevaa, että vieraat tuntuivat arvostavan työtämme. Erityisesti yksi palaute jäi mieleemme:

”Jälleen tulee valmistumaan ammattitaitoisia, lasten parhaaksi työskenteleviä lastentarhanopettajia.”

8.3 Päiväkodin henkilökunnan palaute

Julkaisutilaisuuden päätteeksi jaoimme palautelaput (Liite 7) ryhmän aikuisille, joista oli juhlassa paikalla vain yksi. Suullista palautetta saimme ryhmän aikuisilta myös toimintamme yhteydessä käydyissä keskusteluissa.

Ryhmän aikuiset olivat sitä mieltä, että satukirjaprojekti oli kiva idea ja onnistui loistavasti. Työntekijät pitivät toiminnan monipuolisuutta ja jatkuvuutta hyvänä asiana, mikä tuli esille kaikkien kolmen työntekijän palautteessa. Heidän mielestään toimintaa oli sopivasti ja lapset pitivät siitä. Lapset olivat ylpeitä tuotoksistaan, ja tekemisen ilo näkyi lapsissa. Ohjauskertojemme jälkeen lapset kertoilivat ryhmän aikuisille, mitä olimme tehneet.

Ryhmän aikuiset pitivät toimintaamme *”hiukan ekstrana”*. Se oli mukavaa vaihtelua lasten jokapäiväiseen arkeen. Lapset saivat projektista mukavia muistoja, kuten konkreettisen muiston lapsuuden toiveammatista. Ryhmän aikuiset kiittivät meitä todella mukavasta projektista, ja uskovat myös lasten ja heidän vanhempiansa olevan tyytyväisiä. Työntekijöillä ei ollut projektimme suhteen muita kehitysehdotuksia, kuin musiikin lisääminen toimintaan, mikä tuli esille yhdessä palautteessa.

Työntekijöiden mielestä sadutukset onnistuivat hyvin. Menetelmä oli lapsille uusi, sillä ryhmässä ei oltu sadutettu aiemmin. Tämän takia työntekijät pitivät tärkeänä, että alustimme sadutuskertoja tutustumiskerroillamme. He pitivät myös hyvänä asiana, että satukirjalla oli teema, jotta lasten oli helpompi kertoa satua. Yhdessä palautteessa nousi esille, että oli kiva, että *”kirja itse oli aivan lapsiemme näköinen”*.

Työntekijöiden mielestä lapset ottivat meidät hyvin vastaan ja lukivat meidät jopa ryhmän aikuisiksi. Saavutimme lasten luottamuksen, kun toimimme lasten kanssa tiiviisti useiden viikkojen ajan. Luottamuksesta kertoo muun muassa se, että onnistuimme saduttamaan hiljaisiakin lapsia.

Myös kirjan julkaisutilaisuus sai työntekijöiltä hyvää palautetta. Heidän mielestään oli kiva idea kutsua lapsille läheiset aikuiset päiväkotiin juhliin.

”Lapset odottivat kirjan julkaisua ja kaiken kohokohta oli jonkun tutun aikuisen mukaantulo.”

Päiväkodin työntekijät arvostavat toimintaamme ja kertoivat vanhemmiltakin tulleen vain positiivista palautetta projektistamme. Työntekijöiden mukaan vanhemmista oli hienoa, että jokainen lapsi sai oman kirjan muistoksi.

”Toivottavasti (uskon niin) myös vanhemmat arvostavat kirjaa niin, että se säilyy tallessa siihen asti, kun lapset ovat isoja aikuisia.”

9 POHDINTA

Olemme tyytyväisiä opinnäytetyöhömmme. Pääsimme toimimaan lasten kanssa ja saimme arvokasta kokemusta tulevaisuutta varten. Saimme mahdollisuuden järjestää projektin alusta loppuun saakka ja pääsimme hyödyntämään sekä kehittämään omaa osaamistamme. Projektin onnistuminen vaati meiltä joustavuutta ja epävarmuuden sietokykyä. Koimme näiden taitojen harjoittelun hyvin tärkeäksi työelämän kannalta.

Mietimme, mitä lapset todella saivat projektistamme. Uskomme, että heillä oli projektiin liittyen mukavia hetkiä päiväkodissa ja pystyimme tarjoamaan lapsille sellaisia hetkiä, että he saivat aikuisen jakamatonta huomiota. Uskomme myös, että satukirja voi tarjota heille iloa myöhemminkin, jos se vain säilyy tallessa.

Kun mietimme opinnäytetyötämme laajemmassa merkityksessä, havaitsemme, että se on tavallaan lasten puheenvuoro siitä, miten tärkeäksi he kokevat huomion ja arvostuksen saamisen. Opinnäytetyössämme nouseekin selkeästi esille, miten tärkeää lapsille on tulla nähdyksi ja kuulluksi. Kahdenkeskistä aikaa aikuisen kanssa pidetään erityisen tärkeänä.

Sadutusta oli mielenkiintoista kokeilla. Se on mielestämme toimiva menetelmä käytettäväksi päiväkodissa. Sen avulla lapset voivat tuoda esiin ajatuksiaan, tunteitaan ja toiveitaan. Lapsen voi olla helpompi kertoa asioita sadun muodossa, mutta täytyy muistaa, että satu voi olla vain satua eikä sitä pidä tulkita. Kun lapselle annetaan aikaa sadun kertomiseen, annetaan aikaa lapsen ajatuksille. Sadutus ei vaadi suuria järjestelyjä, jolloin se on helppo toteuttaa.

9.1 Arvioinnin luotettavuus

Arviointiin tulee suhtautua kriittisesti, sillä arvioijalla on omat ajatuksensa, tunteensa, uskomuksensa ja arvonsa, jotka saattavat vaikuttaa arviointiin. Aineistoa onkin näin mahdotonta analysoida täysin objektiivisesta näkökulmasta, mutta luotettavuuteen pyrkimisen on tärkeä olla arvioinnin lähtökohtana. (Heikka, Hujala & Turja 2009: 113.) Ei myöskään pidä unohtaa sellaista seikkaa, että palautteen saaja saattaa ymmärtää palautteen eri tavalla kuin palautteen antaja on tarkoittanut.

Olimme tyytyväisiä saamaamme palautteeseen, mutta suhtaudumme sen luotettavuuteen hieman epäilevästi. Voihan olla, että osa julkaisutilaisuuden vieraista ja ryhmän aikuisista tahtoi vain olla kohteliaita ja antoivat siten meille niin hyvää palautetta. Voi olla, että he suhtautuivat palautteen antamiseen hieman välinpitämättömästi ja kirjoittivat vain jotain. Hätönen ja Romppanen (2007: 19-20) nostavatkin teoksessaan esille, että arvioija saattaa olla sitä mieltä, että mahdollisia kehitysehdotuksia ei ole järkevää nostaa esille, koska niiden esille otto tuskin parantaisi lopputulosta. Arvioija saattaa myös ajatella palautteensa olevan merkityksetöntä ja hyödytöntä palautteen saajalle. Lisäksi arvioija saattaa myös pelätä loukkaavansa toista ihmistä, jos antaa negatiivista palautetta.

Tärkeää on myös kiinnittää huomiota palautelomakkeisiin. Palautteiden keruun jälkeen nousi esille sellainen asia, että esimerkiksi palautelomakkeemme julkaisutilaisuuden vieraille oli ollut sisällöltään melko johdatteleva. Kaikki palautelomakkeen väittämät olivat nimittäin muotoa ”oli kiva / hyvä / mukava” tehdä jotakin. Jälkikäteen tulimme siihen tulokseen, että vieraiden palautelomakkeen väittämät ja kysymykset olisi pitänyt tehdä neutraalimmiksi. Niin sanotun paremman ja todenmukaisemman palautelomakkeen luominen olisi edellyttänyt meiltä enemmän suunnittelua ja esimerkiksi neuvojen kysymistä henkilöltä, joka olisi tehnyt vastaaventyypisiä palautelomakkeita aiemminkin. Lisäksi meidän olisi ollut hyvä tutustua vieläkin useampiin opinnäytetöihin ja tarkastella niiden liitteenä olevia palautelomakkeita.

Palautteen luotettavuutta kannattaa tarkastella myös siitä näkökulmasta, että ymmärsivätkö ryhmän lapset palautelomaketta. Mietimme, olisiko meidän pitänyt kysyä lapsilta, miksi he valitsivat juuri kyseisen naaman. Emme kuitenkaan tehneet niin, sillä se olisi saattanut tuntua lapsesta siltä, että hänen värittämänsä naama ei ole ”oikea”. Lisäksi opinnäytetyössämme oli kyse työskentelystä niin pienten lasten kanssa, että tiedostimme, että lapsen voisi olla vaikea antaa palautetta siten, että se koskisi vain toimintatuokiota eikä esimerkiksi muut päivän tapahtumat vaikuttaisi siihen. Koimme myös niin, että ihmisen yleinen mieliala saattaa vaikuttaa hänen antamaansa palautteeseen.

9.2 Tavoitteiden toteutuminen

Mielestämme onnistuimme satukirjaprojektissamme hyvin. Oli mielenkiintoista rakentaa itse tällainen projekti päiväkotiryhmälle. Saimme kokemusta siitä, miten yhteistyön luominen alkaa ja millaisia seikkoja tulee ottaa huomioon. Onnistumisen avaimena pidämme aikataulumme joustavuutta sekä osallistujien innostumista. Lisäksi erityisen tärkeänä lähtökohtana kaikelle oli, että niin me itse kuin päiväkodinkin väki halusi todella olla mukana tällaisessa projektissa.

Tavoitteemme toteutuivat suurimmaksi osaksi oikein hyvin ja opimme paljon koko prosessin aikana. Ryhmän yhteinen projekti toteutui. Saimme kaikilta ryhmän lasten vanhemmilta luvat lasten osallistumiseen ja jokainen lapsi osallistui suurimmaksi osaksi mielellään toimintaamme. Lasten luottamuksen saavuttamisesta kertoo muun muassa se, että he uskalsivat kertoa meille sadut ja lähestyä meitä muutenkin. Alun perin olimme ajatelleet, että olemme tyytyväisiä, jos saisimme satukirjaan jokaiselta lapselta edes kuvan, jos sadunkerronta tuntuu liian jännittävältä tai vaikealta osalle lapsista. Todellisuudessa saimmekin satukirjaan jokaiselta ryhmän lapselta sekä kuvan että sadun, mistä olemme erittäin mielissämme.

Vaikka olemmekin tyytyväisiä opinnäytetyömme lopputulokseen eli Ipanoiden toiveammatit - satukirjaan, aloimme miettiä, oliko satukirja toimintamme tavoitteena hyvä vai huono asia. Onkin mielenkiintoista pohtia, miten satukirjan luominen vaikutti projektiimme. Keskityimmekö liikaa itse lopputulokseen? Aiheuttiko satukirja meille liikaa paineita? Olisivatko lasten sadut olleet erilaisia, jos olisimme vain saduttaneet lapsia ilman, että olisimme pyrkineet luomaan niistä mitään tiettyä lopputulosta? Mietimme, oliko meillä itsellämme sadutushetkinä paineita satukirjasta. Lapsethan saattoivat vaistota, että meitä jännitti, saako lapsi satua kerrottua, ja alkoivat sen takia itsekin jännittää sadun kertomista.

Mietimme myös, kärsikö sadutuksen idea, kun olimme päättäneet tehdä saduista kirjan, jonka sadut vielä liittyivät tiettyyn teemaankin. Olisiko ollut parempi antaa lasten kertoa satu heidän itse valitsemastaan aiheesta? Osan kohdalla varmasti kyllä, mutta toisaalta osalle oli varmasti hyvä, että sadutuksessa oli jokin teema. Ryhmäsadutuksissa huomasimme, että osa lapsista tarvitsi apua sadun aiheen valinnassa. Mielestämme oli siis ihan hyvä idea ottaa saduille teema. Sadutus kun oli vielä lapsille niin uusi juttukin.

Olemme sitä mieltä, että satukirja oli kiva idea ja olemme tyytyväisiä työhömmе. Myös lapset ja heidän vieraansa tuntuivat pitävän kirjaa mukavana juttuna. Halusimme luoda konkreettisen muiston lapsille heidän lapsuuden toiveammatistaan ja päiväkotiryhmän kavereista, ja mielestämme onnistuimme siinä. Toinen vaihtoehto toki olisi ollut vain saduttaa lapsia ja lukea sadut julkaisutilaisuudessa. Päätimme kuitenkin, että haluamme tehdä jotain koko ryhmän yhteistä, ja näin päädyimme kirjaan.

Projektimme aikana pohdimme kuitenkin, vastasiko toimintamme sadutuksen periaatteita. Toimimmeko väärin antaessamme lapselle niin tarkan ohjeen siihen, mitä hänen tulisi piirtää, kun olimme jo päättäneet saduttaa lasta hänen piirroksestaan. Emme kuitenkaan koe tehneemme mitään erityisen väärää, sillä toiminta oli lapselle vapaaehtoista, kunnioitimme lapsen tuotoksia ja kysyimme lapselta aina lupaa hänen satunsa lukemiseen. Annoimme

piirrokselle ohjeen, minkä jälkeen emme puuttuneet lapsen piirrokseen emmekä satuun millään tavalla vaan annoimme lapsen piirtää ja kertoa asioista vapaasti.

Tavoitteemme taata lapsen hyvinvointi toimintamme aikana onnistui mielestämme myös hyvin. Toimintaan osallistuminen oli lapsille vapaaehtoista. Kaikki lapset kuitenkin halusivat osallistua projektiin ja puuhastelivat mielellään kanssamme. Toimintatuokiot täyttyivät suurimmaksi osaksi lasten hymystä ja naurusta, mistä voimme myös päätellä, että lapset todella pitivät ohjelmastamme.

Lapsen arvostaminen omana itsenään -tavoite toteutui mielestämme hyvin. Emme alun perinkään vaatineet lapsilta mitään erityistä vaan halusimme kohdata heidät juuri sellaisina kuin ovat. Halusimme myös luoda lapsista kuvan aivan itse ilman, että annoimme ryhmän työntekijöiden kertomien asioiden vaikuttaa lapseen suhtautumiseen. Muutaman lapsen kohdalla työntekijöille saattoikin tulla hieman yllätyksenä, että tietty lapsi ei ollut vaatinut erityistä huomiota toimintatuokioidemme aikana. Onnistuimme luomaan sellaisen ilmapiirin, että lapset uskalsivat näyttää tunteitaan ohjauskertojen aikana. Emme painostaneet lapsia osallistumaan toimintaan vaan annoimme heille myös mahdollisuuden katsoa toimintaa sivusta ja tulla mukaan siinä vaiheessa kuin itse halusi.

Yritimme panostaa erityisesti siihen, että jokainen lapsi tulee kuulluksi. Onnistuimme tässäkin mielestämme hyvin ottaen huomioon, että toimimme lasten kanssa kuitenkin vain kuukauden ajan ja järjestimme monipuolista toimintaa koko lapsiryhmälle. Käytimme ensisijaisesti ryhmän omia pienryhmiä, mutta joustimme ryhmäjaossa niin, että lapsella oli esimerkiksi mahdollisuus osallistua toisen pienryhmän tuokioon jos oli ollut poissa oman ryhmänsä tuokiosta. Pienryhmätoiminta mahdollistikin mielestämme oikein hyvin lasten yksilöllisemmän huomioon ja kuulemisen.

Opinnäytetyömme yhtenä tavoitteena oli tukea kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä. Jälkeenpäin ajateltuna tavoite kuulostaa suurelta suhteessa opinnäytetyöhömmme. Aloimmekin miettiä, oliko tavoite sopiva opinnäytetyöhömmme, sillä tiesimme jo alusta lähtien, että toiminta päiväkodin ja kodin välillä tulee olemaan hyvin vähäistä. Saatoimme olla tavallaan hieman liian ahneita ja yritimme siten ottaa projektillämme noin suuren tavoitteen. Tiesimmehän molemmat, että kasvatuskumppanuuden tukeminen on tärkeää ja liittäisi opinnäytetyömme osaksi yleisesti tärkeää tavoitetta. Vaikka tavoitteeseen ei mielestämme täysin päästykään, koemme, että toimintamme osaltansa kuitenkin tuki kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä.

Aloimme miettiä, oliko ylipäätensä hyvä idea yrittää yhdistää satukirjaprojektiimme työskentelyä lasten vanhempien tai muiden lapsille läheisten aikuisten kanssa. Tässä

vaiheessa opinnäytetyötä tuntuu, että toimintamme ei suunnitteluvaiheessakaan keskittynyt kasvatuskumppanuuden tukemiseen, mutta toisaalta pidämme lasten kannalta hyvin merkittävänä, että heidän läheisensä saapuivat kirjan julkaisutilaisuuteen. Lapset nimittäin odottivat innolla, että heidän vieraansa saapuu ja uskomme, että vieraan läsnäolo antoi lapselle tunteen, että häntä arvostettiin.

Olemme siis sitä mieltä, että aikuisten vieraiden kutsuminen tilaisuuteen oli hyvä asia, mutta tavoitteemme kasvatuskumppanuuden tukemisesta oli liian suuri. Yhteistyö kodin kanssa painottui vain julkaisutilaisuuteen, ja jotta olisimme päässeet paremmin tavoitteeseemme, olisi kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä pitänyt olla enemmän. Millaista se olisi voinut olla, emme tiedä. Yhteistyön lisääminen olisi vaatinut meiltä muun muassa parempaa suunnittelua sekä asiasta keskustelua päiväkodin työntekijöiden kanssa. Olisiko ollut hyvä idea kysyä lasten vanhemmilta, miten he itse haluaisivat osallistua päiväkodin toimintaan? Siitä olisikin sitten saattanut saada luotua jo aivan toisenlaisen opinnäytetyön. Opinnäytetyössämme teimme kuitenkin ratkaisun, että vähäinen päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö riittää emmekä esimerkiksi halunneet tehdä sellaista projektia, jossa olisimme pyytäneet myös vanhempia tai muita läheisiä aikuisia saduttamaan lasta. Uskomme kuitenkin, että julkaisutilaisuudessa paikalla olleista vieraista oli mukava viettää pieni tuokio päiväkodin tiloissa lapsiryhmän kanssa ja siten tutustua päiväkotiin.

Parilta lapselta ei saapunut juhliin vierasta. Mietimme, mikä tähän oli syynä. Ehkä näiden lasten vanhemmilla tai muilla läheisillä aikuisilla ei ollut mahdollisuutta osallistua tilaisuuteen esimerkiksi töiden takia. Ehkä tilaisuuden kellonaika ei sopinut. Tai sitten he eivät vain halunneet tulla. Ehkä lasten perheissä satukirjaprojektia ei koettu niin merkittävänä asiana, että julkaisutilaisuuteen olisi päätetty osallistua. Mielenkiintoista oli huomata sellainen asia, että kaikki muut lapset halusivat satunsa luettavan ääneen paitsi nämä kaksi lasta, joilta kukaan läheinen ei ollut tullut paikalle. Tuntui siis siltä, että lapset olisivat kokeneet läheisen aikuisen läsnäolon sillä tavalla merkittäväksi, että uskalsi antaa satunsa luettavan muille tai halusi läheisen aikuisen kuulevan, millaisen sadun oli kertonut. Täytyy toki kuitenkin muistaa, että saattoi olla myös aivan sattumaa, että juuri nämä kaksi lasta eivät halunneet, että heidän satunsa luettiin julkaisutilaisuudessa ääneen.

9.3 Henkilökohtainen arviointi ja oppimiskokemukset

Nea onnistui mielestään hyvin saavuttamaan asettamansa tavoitteet. Nean mielestä he onnistuivat yhdessä Niinan kanssa luomaan turvallisen ja avoimen ilmapiirin toiminnalle. Nean mielestä siihen vaikutti erityisesti se, että ketään ei pakotettu mukaan, vaan toiminta

perustui kaikin puolin vapaaehtoisuuteen. Lapsilla oli myös mahdollisuus seurata sivusta, tulla myöhemmin mukaan tai vetäytyä pois, jos siltä tuntui.

Myös pienryhmätoiminta toi Nean mielestä lapsille turvallisuutta. Lapsiin oli mahdollisuus keskittyä yksilöinä ja kuunnella, mitä heillä oli sanottavaa. Nean mielestä oli myös mielenkiintoista huomata, miten paljon vaikutusta oli sillä, keitä lapsia ryhmässä oli mukana. Yhden lapsen puuttuminen tai mukaan tulo saattoi muuttaa todella paljon ryhmää ja sen tapaa toimia, ryhmäläisten suhteet toisiinsa saattoivat olla aivan erilaiset ja ryhmän toimivuus saattoi muuttua huomattavasti.

Sadutus menetelmänä oli Nealle uusi ja opinnäytetyöprojekti antoi paljon hyvää harjoitusta sen toimimisesta käytännössä; mitä asioita on tärkeä huomioida, miten lapset lähtevät mukaan ja ymmärtävät sadutuksen idean ja miten saduttaja voi olla sadutettavan tukena. Opinnäytetyöprosessin jälkeen Nea onkin käyttänyt sadutusmenetelmää myös omassa työssään päiväkodissa. Siihen oli helppo ryhtyä, koska se tuntui opinnäytetyöprosessin jälkeen tutulta ja selkeältä käyttää.

Nean mielestä opinnäytetyöprosessi tarjosi myös erittäin hyvän kokemuksen siitä, miten ottaa vastuuta projektista. Yhdessä opiskelijaparinsa Niinan kanssa he saivat suunnitella kaiken alusta loppuun asti ja näin ollen nähdä ja kokea projektin kulun kaikkine vaiheineen. Projektin aikana tuli myös odottamattomia asioita, esimerkiksi se, että toimintamme päiväkodissa osui juuri pahimpaan sikainfluenssaepidemian aikaan, ja osa vanhemmista piti lapsiaan kotona. Jouduimme joustamaan aikataulusta ja suunnitelmista välillä paljonkin, ja pohdimme, miten toimisimme, jos lapsia jäisi tartunnanpelossa kotiin useampiakin, tai mikä pahinta, jos jompikumpi meistä saisi taudin. Kaikki tämä oli kuitenkin hyvää harjoitusta, sillä erityisesti kun työskentelee ihmisten kanssa, ei kaikki voi mennä tasan suunnitelmaan mukaisesti juuri esimerkiksi sairastapausten vuoksi.

Niina onnistui omissa tavoitteissaan mielestään ihan hyvin. Vanhempien kanssa toimimiseen hän ei kuitenkaan juuri kokenut saavansa lisää varmuutta, mutta piti julkaisutilaisuudessa tapaamiensa aikuisten kohtaamista tärkeänä. Oli hienoa päästä järjestämään sellaista tapahtumaa, jossa puhuu isommalle ihmisryhmälle ja jossa on sekä lapsia että aikuisia. Sadutusmenetelmä tuli opinnäytetyömme myötä tutuksi. Yksi tärkeimmistä asioista sadutuksessa on todellakin oma asenne, täytyy osata antaa tilaa sadunkertojalle ja luopua omista ennakoajatuksistaan sadun suhteen. Lapset uskalsivat lähestyä Niinaa ja kertoa hänelle satuja, mikä kertoo siitä, että hän saavutti lasten luottamuksen. Niina koki pienryhmätoiminnan hyväksi muun muassa siltä kannalta, että pystyi huomioimaan lapsia yksilöllisemmin.

Niinan tärkein oppimiskokemus liittyy varmaankin koko opinnäytetyöprosessin pyörittämiseen. Niina sai arvokasta kokemusta toimimisesta projektissa, jossa toimitaan useiden eri tahojen kanssa. Aiemmin Niina oli tehnyt suuremman osan töistään yksin, parina tai pienryhmässä ja toimintaa eri työryhmien kanssa hän oli kokeillut vain parissa hanketyöskentelytehtävässä. Opinnäytetyön kohdalla tilanne oli kuitenkin erilainen; projektissa oli Niinan lisäksi mukana hänen parinsa Nea ja koko päiväkotiryhmä. Lisäksi huomioon piti ottaa ohjaavan opettajan ja opponentin aikataulut. Niinalle oli uusi kokemus toimia sellaisessa projektissa, jossa onnistuminen vaati panostusta useilta eri henkilöiltä eikä kaikkea voinut, eikä ollut tarkoituskaan, tehdä yksin.

Opinnäytetyöprosessin aikana tuli useita muutoksia, jotka pakottivat Niinan harjoittelemaan toimimista tilanteissa, joissa kaikki ei menekään niin kuin itse haluaisi ja oli suunnitellut. Alun perin Niina oli suunnitellut aloittavansa opinnäytetyön tekemisen jo keväällä 2009, mutta tämä ei onnistunut, sillä päiväkodin ryhmiin oli tulossa niin suuria muutoksia, että oli mahdotonta alkaa luoda kontaktia johonkin tiettyyn ryhmään ja alkaa sopia ohjaustuokioiden sisällöstä ja aikataulusta. Näin varsinaisen työn aloittaminen siirtyi vuoden 2009 syksyyn.

Projektin aikana osa lapsista oli poissa päiväkodista, mikä vaati, että aikataulumme oli joustava ja pystyimme järjestämään jokaisella lapselle toimintaa sen mukaan, kun hän oli paikalla. Myös Nea oli sairaana ohjaustuokioiden aikana eikä voinut siten olla kaikkina ohjauskertoina paikalla. Niinan täytyi kantaa vastuu näistä kerroista yksin, mikä tuli hänelle yllätyksenä. Haasteiden kohtaaminen ja epävarmuuden sietokyky olivatkin kaksi merkittävää asiaa, joita Niina sai harjoitella opinnäytetyöprosessin aikana.

Opinnäytetyöprosessin yhtenä merkittävimmistä oppimiskokemuksista pidämme erilaisten arviointimenetelmien harjoittelua. Emme ole aikaisemmissa opinnoissamme kiinnittäneet vastaavalla tavalla huomiota työn arviointiosuuteen. Opinnäytetyömme aikana teimme arviointia johdonmukaisesti, olimme jo ennen toiminnan järjestämistä suunnitelleet, mitä ja miten arvioimme. Esimerkiksi ryhmäsadutustilanteissa olimme etukäteen sopineet, että toinen saduttaa ja toinen havainnoi, miten saduttaja toimii suhteessa lapseen ja miten lapset käyttäytyvät.

Projektin aikana teimme myös vertaisarviointia. Tämä keskittyi pääosin juuri projektimme toimintavaiheeseen. Tarkastelimme ohjaustuokioiden aikana, miten onnistumme saamaan katsekontaktia lapseen ja miten hyvin onnistumme tarjoamaan lapsille sellaisen ympäristön, että he uskalsivat näyttää tunteitaan ja puhua ajatuksistaan. Havainnoimme toistemme käyttäytymistä suhteessa lapseen sekä lasten käyttäytymistä suhteessa meihin.

Koimme vertaisarvioinnin hyödylliseksi, sillä siten saimme itse projektin aikana neuvoja, miten kehittää omaa työskentelyä. Koimme kuitenkin hieman haasteelliseksi tarkastella toisen toimintaa kovin kriittisesti, sillä olemme toimineet yhdessä useissa muissakin projekteissa ja tunnemme toistemme toimintatavat ja olemme antaneet toisillemme paljon palautetta aiemminkin. Kokonaisuudessaan olemme sitä mieltä, että toimimme molemmat onnistuneesti lasten kanssa.

9.4 Tunteet opinnäytetyöprosessin aikana

Pidimme satukirjaprojektissa toimimista mielenkiintoisena ja opettavaisena. Oli mukava toimia yhteistyössä päiväkodin kanssa ja tutustua lapsiin. Sadutusmenetelmän kokeilu oli positiivinen kokemus ja kannustaa meitä molempia saduttamaan lapsia myöhemminkin.

Meidän molempien tunteet vaihtelivat opinnäytetyöprosessin aikana. Alussa tuntui, että olimme kovin eksyksissä emmekä tienneet, mistä pitäisi aloittaa ja koko työ tuntui melko epäselvältä. Epäilytti, miten tulee selviämään koko isosta prosessista. Vähitellen kokonaisuus alkoi kuitenkin selkeytyä, kun yhteistyö päiväkodin kanssa syveni, ja teoriaosuus ja ohjauskertojen sisällöt alkoivat muodostua. Ensimmäinen ohjauskerta jännitti, päässä pyöri, miten meidät otetaan vastaan ja pitävätkö lapset meistä. Päiväkodin hyvä, lämmin vastaanotto karkotti kuitenkin jännityksen ja ohjauskerrat olivatkin varmasti opinnäytetyöprosessissamme parasta. Lasten aito ilo sai meidät tuntemaan työmme onnistuneeksi ja arvostetuksi, ja myös meidät itsekin. Tuntui hyvältä, kun lapset olivat innostuneesti toiminnassamme mukana ja luottivat meihin. Ohjauskertojen välillä tunsimme itsemme välillä väsyneeksi, sillä toiminta oli vaatinut meiltä niin täydellistä läsnäoloa ja keskittymistä. Kokonaisuudessaan päiväkodissa toimiminen oli erittäin mukavaa, ja toi meille molemmille tunteen siitä, että me teemme juuri sitä, mitä haluamme, työskentelemme lasten kanssa.

Lasten vieraiden kohtaaminen tuntui aluksi aika jännittävältä. Mietitytti, miten meihin suhtaudutaan ja miten itse kohtaamme vieraat. Esiintyminen lapsille läheisten aikuisten edessä tuntui myös hieman pelottavalta. Mietimme, miten osaamme kertoa satukirjaprojektin pääasiat siten, että aikuiset saavat käsityksen projektistamme, mutta lapset eivät kyllästy kuuntelemaan meidän puheitamme. Jännityksen tunne kuitenkin laukesi, kun aloitimme kirjan julkaisutilaisuuden ohjelman. Lapset ja aikuiset istuivat luokassa hiljaa ja katselivat meitä. Näytti, että heitäkin jännitti hieman. Tunnelma keventyi vielä huomattavasti siinä vaiheessa, kun lapset alkoivat tehdä yhteistä maalausta vieraidensa kanssa. Satujen lukeminen oli melko rentoa ja luokassa vallitsi positiivinen ilmapiiri. Alun jännitys oli unohtunut ja julkaisutilaisuus sujui mielestämme mukavasti. Tuntui hyvältä, kun lasten

vieraat tulivat vielä kiittämään meitä tilaisuuden päätyttyä. Moni kävi sanomassa, että olivat pitäneet projektimme ideasta ja lapset olivat puhuneet siitä kotonakin. Toimintakerrat olivat siis nyt takana, tuntui, että opinnäytetyömme tulee valmistumaan ja olimme tyytyväisiä itseemme.

Ohjauskertojen loputtua motivaatio oli kuitenkin hieman kadoksissa. Tämä oli sinänsä yllättävää, sillä olisi voinut ajatella, että onnistunut työskentely päiväkodissa olisi innostanut meitä opinnäytetyönteekoon. Meistä molemmista tuntui kuitenkin vain siltä, että opinnäytetyön hienoin osuus oli takana ja nyt vuorossa olisi vain kirjoittamista ja keskustelua. Opinnäytetyön kirjoittaminen kuitenkin jatkui, kun halusimme saada työn tehdyksi. Yksi työhön innostava tekijä oli, että saimme tehdä työtä yhdessä, opinnäytetyönteon ohella sai viettää aikaa kaverin kanssa ja jutella välillä ihan muistakin asioista. Parityöskentelyn hyvä puoli oli myös se, että toinen pystyi tarvittaessa kannustamaan toista työn tekemiseen.

LÄHTEET

Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. 2005. Helsinki.

Dieckmann, M. 2002. Ikiomat isovanhemmat. Kokemus, viisaus, elämäntaito. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino.

Heikka, J., Hujala, E. & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi. Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Helsinki: Multiprint Oy.

Heinämäki, L. 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Erityispäivähoito - lapsen mahdollisuus. Stakes. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L. & Vartiainen, P. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila-Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hätönen, H. & Romppanen, B. 2007. Arviointi ja palaute oppimisen ja kehityksen tukena. Helsinki: Kirjapaino Kyriiri Oy.

Jarasto, P. & Sinervo, N. 2000. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Elämää varten. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Karlsson, L. 1999. Saduttamalla lasten kulttuuriin. Verkostotyön tuloksia Kuperkeikkakyydissä. Stakes. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Karlsson, L. 2005. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. 2. korjattu ja täydennetty painos. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kiisto, E. & Krusius, E. 2004. Sadutus tuo lapsen äänen ja tiedot kuuluviin. Lastentarha 2/2004.

Kinos, J. & Luoma, A. 2001. Lapsilähtöisyys - omintakeista varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa? Lastentarha 1/2001.

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kuikka, P., Pulliainen, V. & Hänninen, R. 2001. Kliininen neuropsykologia. Porvoo: WSOY.

Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. 2004. Mistä on pienten sanat tehty. Lasten äänteellinen kehitys. Porvoo: WSOY.

Lahti, L. 1976. Teoksessa Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila-Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Lassila, E. 2009. Keskustelu Laurea-ammattikorkeakoulun lehtorin kanssa. Vantaa.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. [WWW-dokumentti]

<http://vanhemmat.mll.fi/lapsi_kasvaa_ja_kehittyy_intro.php?dir=/lapsi_kasvaa_ja_kehittyy
> (Viitattu 15.10.2009)

Määttä, P. 1999. Perhe asiantuntijana - erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Opetus 2000. Jyväskylä: Atena Kustannus.

Oppimis- ja opetussuunnitelma 0-8-vuotiaille lapsille varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. VOOPS. 2005. Vantaan kaupunki.

Pihlaja, P. & Kontu, E. (toim.) 2006. Stakes. Arjen moninaisuutta. Erityisryhmät päiväkodissa. Raportteja 14/2006. Helsinki: Valopaino Oy.

Pruuki, L. 2008. Ilo opettaa. Tietoa, taitoa ja työkaluja. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Pärkö, K. 2004. Kiireettömästi kielellisiin harjoituksiin - lämpimän vuorovaikutuksen tärkeydestä kielellisen kehityksen tukemisessa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Riihelä, M. 2003. Teoksessa Karlsson, L. 2005. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. 2. korjattu ja täydennetty painos. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ruoppila, I. 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa Ruoppila I., Hujala E., Karila K., Kinos J., Niiranen P. & Ojala M. 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena kustannus.

Sallinen, J., Paqvalén, M. & Harju-Luukkainen, H. 2009. Språkgroddar. Information om barns språkutveckling. Folkhälsan. Infovihko lapsen kielen kehityksestä.

Salmela, A-R. 2004. Pienistä äänistä suuriin kertomuksiin - sadutus lasten kuulemisen välineenä perheterapiassa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Solatie, J. 2009. Luova lapsi oivaltaa, oppii ja pärjää. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Stakes. 2005. Grunderna för planen för småbarnsfostran. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Toimintayksikön varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma. 2005. X-päivähoitoyksikkö. Vantaa.

Toukonen, M. 2008. Unelmatyöskentely. Ote omanlaiseen elämään. Juva: WS Bookwell Oy.

Viljamaa, J. 2008. Anna lapsen onnistua. Jyväskylä: Gummerus Kustannus Oy.

Vuorinen, A. 2008. Keskustelu Laurea-ammattikorkeakoulun lehtorin kanssa. Vantaa.

Ylönen, H. 2000. Loihditut linnut. Satujen merkitys lapselle. Tampere: Tammer-Paino oy.

LIITTEET

Liite 1: Kirje vanhemmille ja lasten osallistumislupa

Liite 2: Toiminnassa käytetyt satukirjat

Liite 3: Lasten palautelappu (hymynaamat)

Liite 4a: Kutsu kirjan julkaisutilaisuuteen

Liite 4b: Oheiskirje vanhemmille

Liite 5: Satukirja

Liite 6: Palautelomake julkaisutilaisuuden vieraille

Liite 7: Palautelomake päiväkodin henkilökunnalle

Liite 1: Kirje vanhemmille ja lasten osallistumislupa

HEI VANHEMMAT!

Olemme sosionomi-opiskelijoita Laurea-ammattikorkeakoulusta Tikkurilan toimipisteestä. Teemme opinnäytetyötämme _____ryhmässä loka-marraskuun aikana.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on luoda lasten kanssa mukavia kokemuksia antava projekti, jonka tuloksena syntyy lapsiryhmän oma satukirja. Sadutamme lapsia ja kokoamme lasten sadut koko ryhmän yhteiseen ”kirjaan”, jonka lapset saavat itse myös kuvittaa. Sadutus on lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta, kivaa yhteistä tekemistä. Lapsi saa kertoa aikuiselle sadun, jonka aikuinen kirjoittaa ylös lapsen sanoin. Satuja ei millään tavoin arvostella vaan kaikkia satuja arvostetaan sellaisena kuin lapset ovat ne kertoneet. Satua kertoessaan lapsi saa käyttää mielikuvitustaan ja tulee kuulluksi.

Satukirjaprojektin päätökseksi järjestämme kirjanjulkaisutilaisuuden, jota valmistelemme lasten kanssa leipoen ja askarrellen. Julkaisutilaisuus järjestetään **keskiviikkona 18.11.2009 klo 15**. Tilaisuuteen jokainen lapsi saa kutsua jonkun itselleen tärkeän aikuisen, esimerkiksi isovanhemman tai kummin. Päätöstapahtumasta annamme lisää infoa myöhemmin.

Valmis satukirja jää päiväkotiin ja jaetaan ryhmän kaikille lapsille. Tässä versiossa satujen alapuolella olisi lasten nimet ja iät, mutta opinnäytetyössämme emme käytä lasten oikeita nimiä eivätkä lapset eikä päiväkotitoiminta ole tunnistettavissa.

Jos sinulla on kysyttävää niin otathan rohkeasti yhteyttä! niina.lehtimaki@laurea.fi tai nea.lahteenmaki@laurea.fi

Ystävällisin terveisin Niina Lehtimäki ja Nea Lähteenmäki

Palautathan lupalapun päiväkotiin **viim. ma 26.10.2009**

Lapsen nimi: _____

(   ) Saa osallistua toimintaan

( ) Ei saa osallistua toimintaan

( ) Lapsen satua saa käyttää opinnäytetyössämme (lapsen nimeä ei mainita eikä lapsi ole tunnistettavissa)

( ) Lapsen nimen ja iän saa julkaista lasten yhteisessä satukirjassa

Pvm: _____

Huoltajan allekirjoitus: _____

Liite 2: Toiminnassa käytetyt satukirjat

Havukainen, A. & Toivonen, S. 2006. Tatu ja Patu työn touhussa. 2. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Scarry, R. 2006. Hauska, hauska maailma (Busy busy world, 1965). 12. painos. Suom. Marjatta Kurenniemi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Scarry, R. 2007. Mitä ihmiset tekevät (What do people do all day, 1968). 14. painos. Suom. Marjatta Kurenniemi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.)

Teutori. 2008. Miina ja Manu toiveammatteja. 10. painos. Suomi: Satukustannus.

Liite 3: Lasten palautelappu (hymynaamat)

Liite 4a: Kutsu kirjan julkaisutilaisuuteen

Hei!

*Kutsuisin sinut päiväkotini meidän ryhmän
oman kirjan julkaisutilaisuuteen.*

Tilaisuus järjestetään keskiviikkona 18.11.

*klo 15. Luvassa on kirjan esittelyä, yhteistä
puuhastelua sekä pientä purtavaa.*

Terv.

*P.S. Lisätietoja niina.lehtimaki@laurea.fi
tai nea.lahteenmaki@laurea.fi*

Liite 4b: oheiskirje vanhemmille

Hei vanhemmat!

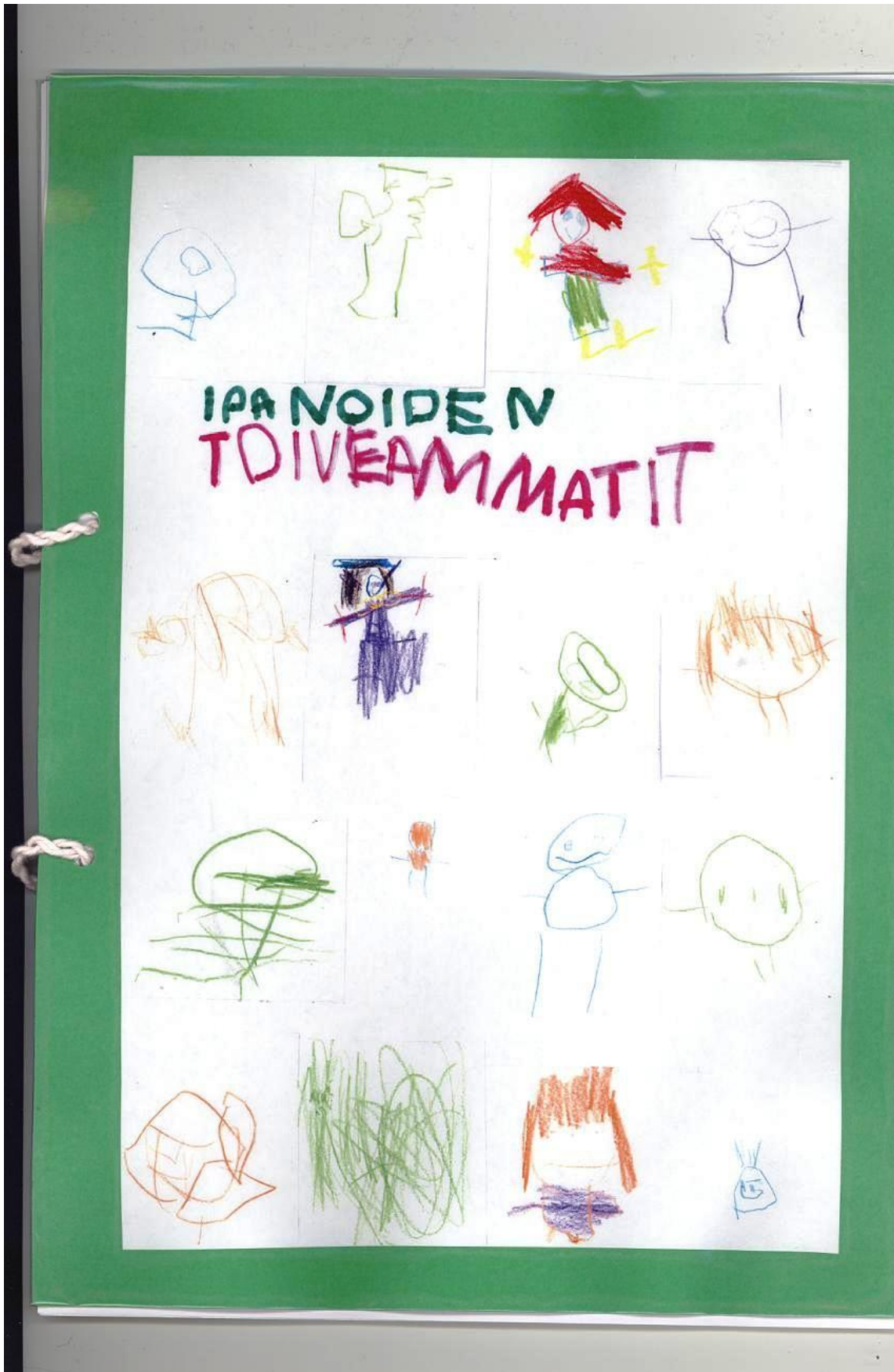
Ryhmän oma satukirja on lähes valmis. Seuraavana vuorossa on kirjan julkaisutilaisuus, joka järjestetään päiväkodissa keskiviikkona 18.11. klo 15. Olemme suunnitelleet, että jokainen lapsi saisi kutsua tilaisuuteen yhden itselleen tärkeän aikuisen, esimerkiksi isovanhemman, kummin tai naapurin. Tasapuolisuuden ja tilojen rajallisuuden vuoksi, toivomme, että jokainen lapsi kutsuisi paikalle vain yhden vieraan. Olemme askarrelleet lasten kanssa tilaisuuteen kutsukortit, jotka lapset voivat antaa kutsumilleen vieraille. Toivottavasti mahdollisimman moni kutsuvieras pääsee paikalle, jotta saamme kivan juhlan aikaan.

Ystävällisin terveisin Niina ja Nea

(niina.lehtimaki@laurea.fi ja nea.lahteenmaki@laurea.fi)

Liite 5: Satukirja

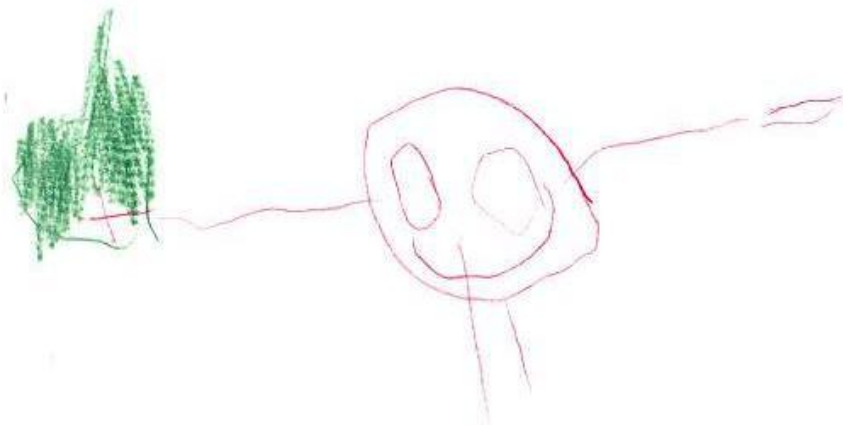
Lääkäri

Musta tulee lääkäri.

Se menee sairaalaan päin.

Se hoitaa ihmisiä jos ne on kipeitä.

Tyttö, 4v.

Mönkijäkilpa-ajaja

Musta tulee isona mönkijäkilpa-ajaja. Olipa kerran mönkijä, jolla oli aina hyvä tuuri ja kaikki pilkkasivat häntä, koska halusivat, että hän ei osaisi tehdä kaikkea. Vaikka hän osasi. Eräänä päivänä hän ajoi ja hän pääsi niin pitkälle, että toinen kiukustui, kun ei nähnyt sitä alusta. Ja sitten hän lähtikin pois mököttelemään, kun ei tullut hänen luokseen ja sitten hän muutti toiseen kaupunkiin. Ja sitten hän ajoi vaikeita ratoja. Sellasii tosi vaikeita niinku mis mennään takaperin. Ja sit kato silleen, et siin on ihan tosi jyrkkii mutkii niin nekin mä pääsen.

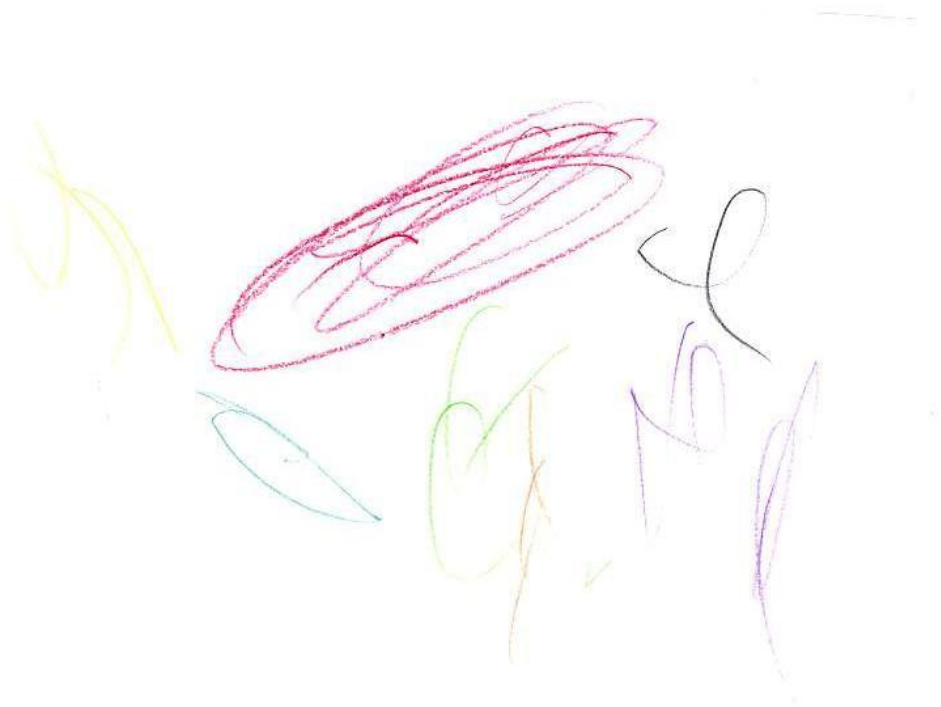
Poika, 5v.

Palomies

Musta tulee palomies. Palomiehet hoitaa tulta vesiletkulla. Ja sit palomieskoira tekee kaikenlaisia hassuja temppuja. Ja sit tarvii sellasii, et palomiehet sanoo "sit sammutaan" ja koko maa menee tuliseksi. Vesiletkut ja sitten narut hoitaa ne. Palomiehet sammuu kaikenlaisia ja sytyttää koko maailman tuliseksi.

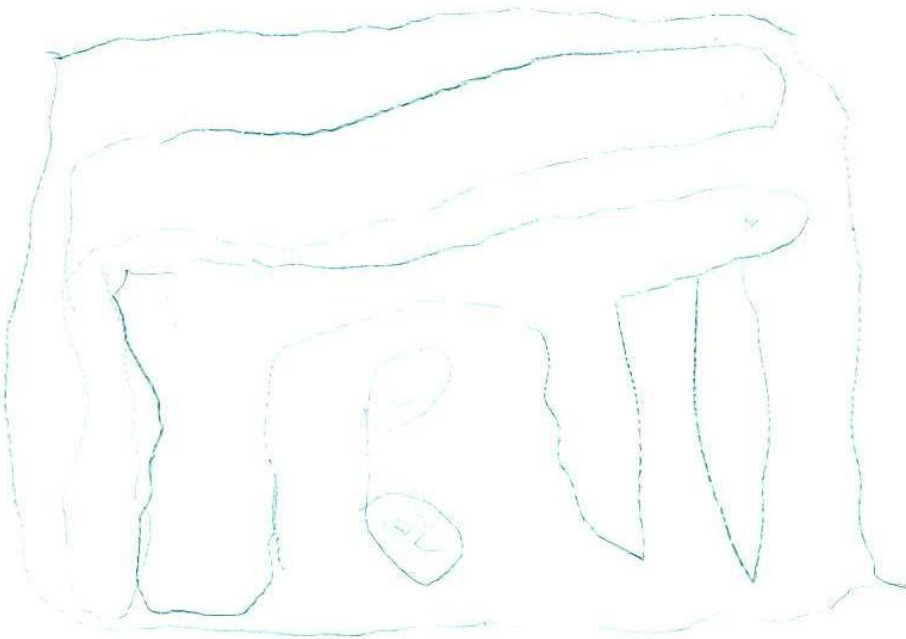
Poika, 4v.

Eläinlääkäri

Eläinlääkärissä niin siellä mä hoidan kissoja ja koiria ja hevosia. Ja niitä sellasia siteitä laitan jos niitten jalka on poikki. Jos kanilla on kuumetta niin sen kuumeen voi mitata. Ja sitten sairas tai kipeä niin sitä voi hoitaa eläinlääkärissä.

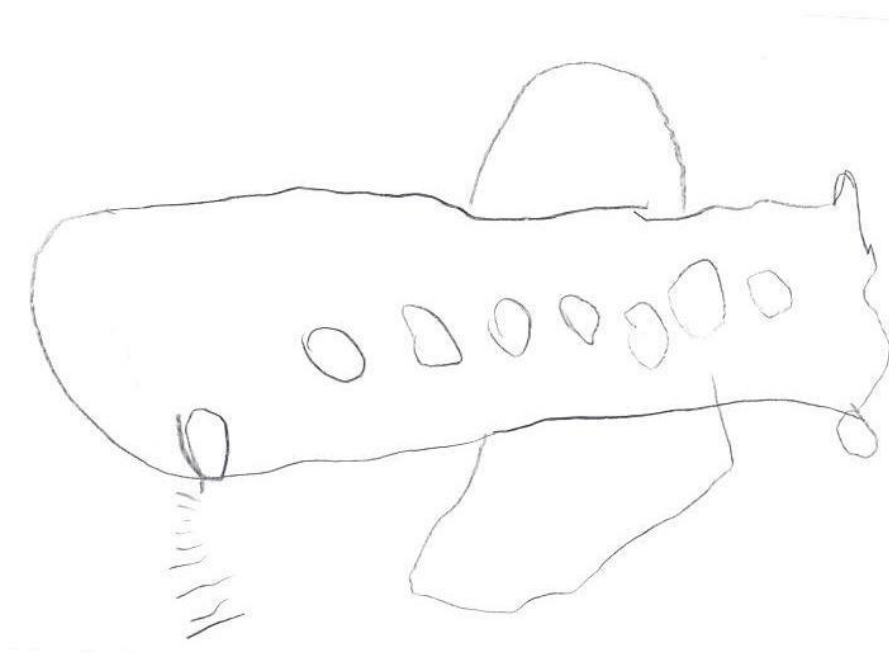
Tyttö, 4v.

Lentokoneen rahtaaaja

Lentokoneen rahtaaaja viä eri maahan kaikenlaisia kamoja. Se vie kaikkee. Öö... se voi viedä vaikka sata lautaa. Sitten se lentokone kestää kans sata kiloa.

Poika, 4v.

Lääkäri

Ku mä oon iso niin mä oon lääkäri. Sit mä hoidan kaikkia semmosia, mitkä tarvitsee apua ja sitten mä hoidan niitä kunnolla ja sit kun ne on parantunu niin ne voi mennä takas. Sitten jos muut tarvitsee heti apua niin sitten mä tulen ja jos se on jo parantunut niin se voi lähtee kotiin ja seuraava voi tulla ja sitten se näyttää, mikä sattuu ja sitten mä hoidan sitä kunnolla.

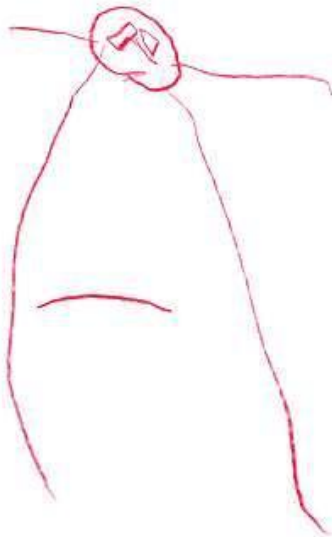
Tyttö, 4v.

Leipuri

Leivon. Piparkakkuja ja pullia. Sitten vielä hillokääretorttu. Öö..
sillä on leipurivaatteet. Tykkää tehdä leivoksia.

Tyttö, 4v.

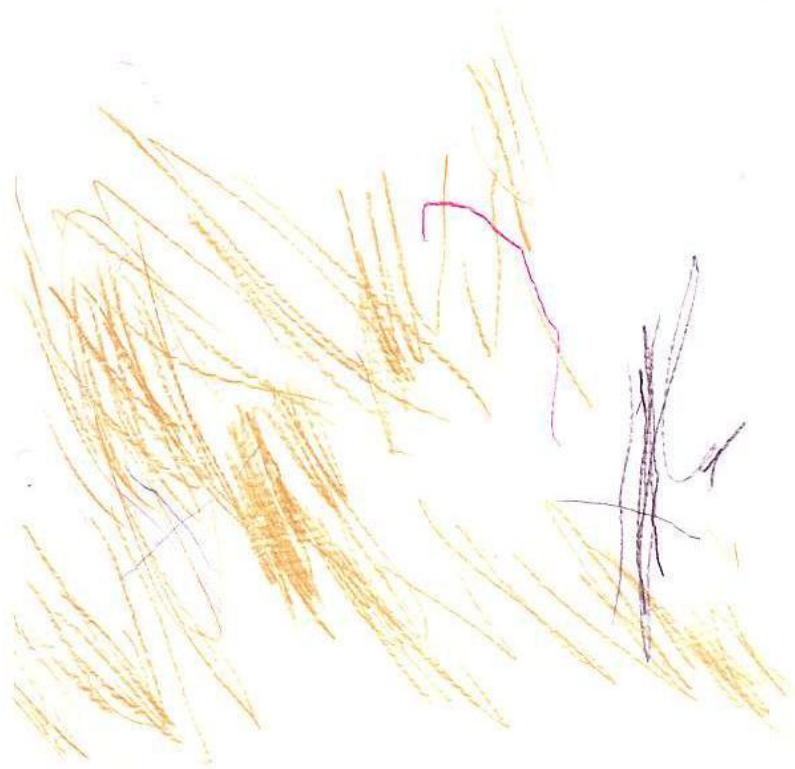

Kaivinkoneenkuljettaja

Kaivinkoneenkuljettaja kaivaa hiekkaa ja kuoppia. Tässä minä vedän vipuja, vipuja vedän, kaivan kuoppaa. Ja kääntelen koko ajan ja sitten kauha ja yölamput. Sitten minä vipuja vedin, vipuja vedin, vipuja vedin.

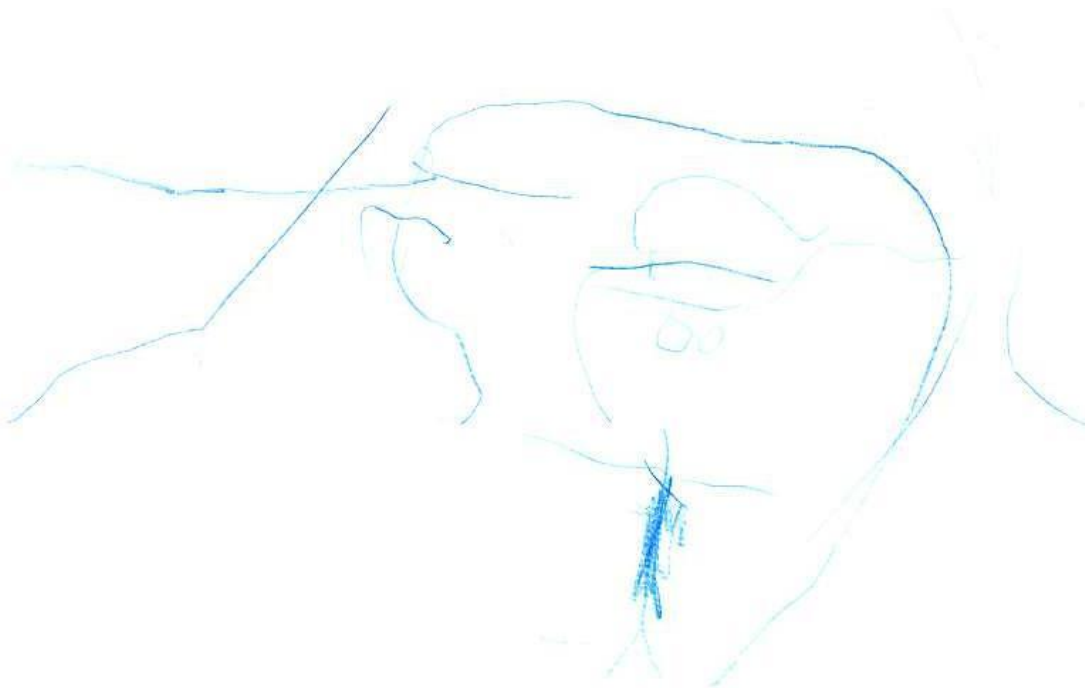
Poika, 4v.

Lentokapteeni

Me mentiin lentokoneeseen ja sitten vaan vähä syötiin ja juotiin ja otettiin kamerat. Ja sitten vaan oli nousemassa lentokone. Ja sitten vaan mentiin laivaan ja sitten vaan siellä vaan mentiin katsomaan pöllöä ja sitten vaan Pitkätossua. Ja sitten vaan tuli lunta. Ja sitten vaan tultiin tänne takas. Ja sitten vaan mentiin lentokoneelle.

Poika, 4v.

Poliisi

Se ottaa aikuisia kiinni ja vie ne vankilaan.

Ne ajaa sataaneljääkymppii ja poliisi ajaa
kahtasataaneljääkymppii.

Niin. Nyt on jo talvi. Nyt on marraskuu.

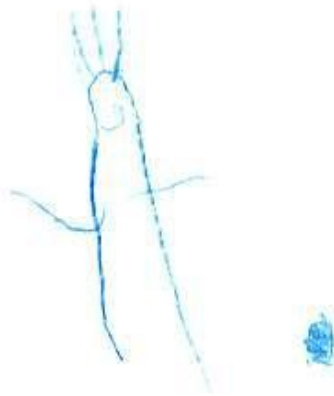
Poika, 5v.

Kullankaivaja

Kullankaivaja, iso aarre löyty. Se kaivaa kultaa ja tuhansia kultia. Afrikassa ainaki on. Auto levis matkan päässä. Meni rikki. Löys sen auton.

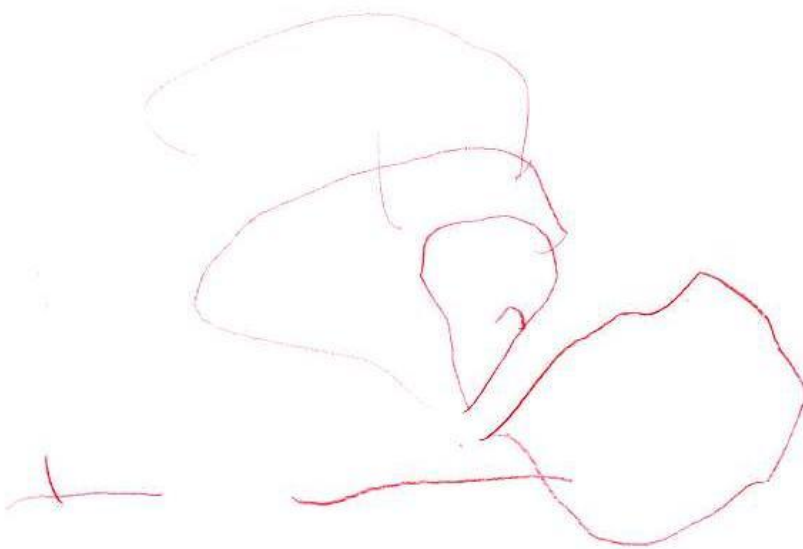
Poika, 5v.

Kitaristi

Musta tulee isona kitaristi. Ja joskus mä paijaan koirii. Ja ne aina nuolee. Ja olen kitaristi ja mulla on kolme kitaraa. Ja rummutkin. Ja mulla on pianokin ja sitten mulla on helistimet. Ja huuliharppukin.

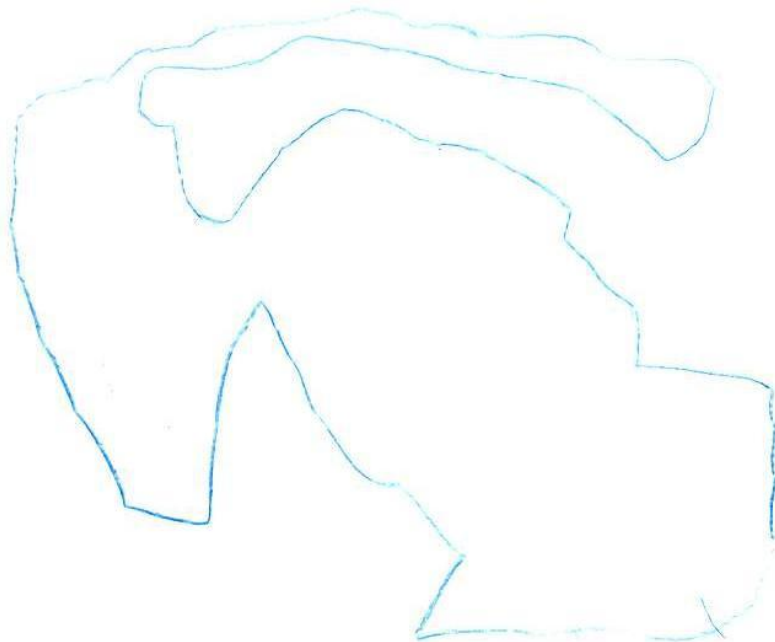
Poika, 4v.

Poliisi

Poliisi on sitten joskus vasta eksynyt sokkeloon. Sitten se on löytänyt merkin, missä se on päässyt pois. Sitten se huomasi, että sen lähellä oli sen poliisiauto.

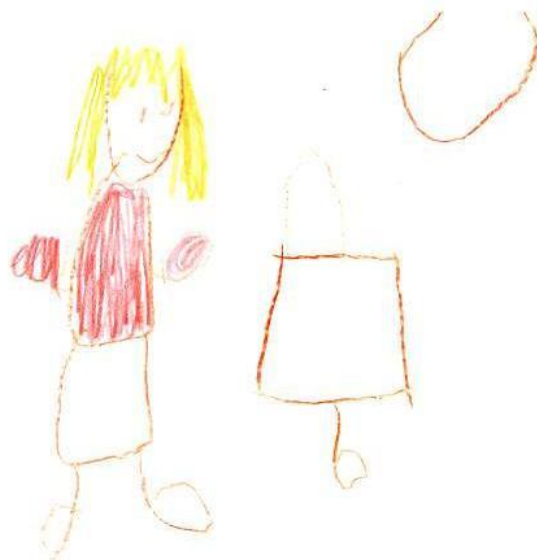
Poika, 4v.

Kampaaja

Kampaajana kampaan hiuksia ja leikkaan ja laitan väriä. Ihan kaikki vaan jotka haluaa tulla voi tulla. Sakset, sitten kampa ja sitten väriä. Se kampaaja on kiva. Voin mä myös ehkä olla koulun opettaja. Mut kampaaja olis kivempaa. Mä oon käyny monta kertaa kampaajalla. Se laitto mulle värejä. Niinku hiuksiin. Se on musta kivaa. Niin että mäkin haluan olla sit kampaaja.

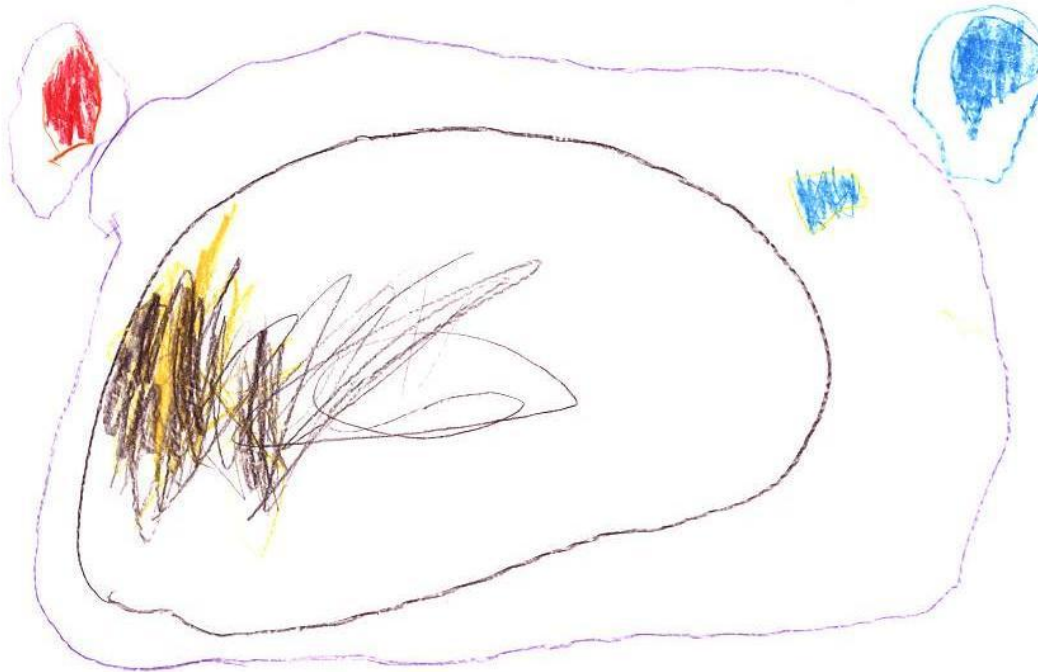
Tyttö, 4v.

Uimari

Uimari ui pelkkää ja sit se piirtää, ei muuta. Uimahallissa ui ja sitten menee kotiin ja nukkuu. Ja menee avantoon, silloin ihminen meni sinne jäätymään. Siellä on pelkkää lunta avannossa. Happipullo ja räpylät on mukana, kun se sukeltaa.

Poika, 4v.

Leipuri

Olipa kerran leipuri, joka leipoi pullia ja pitkulaisia. Hän paistoi taikinan hyvin ja meni metsää poimimaan marjoja. Teen taikinaa. Teen taikinaa. Sitten hän teki marjapiirasta. Sitten hän kävi omenapuulla, kävi hakemassa omenoita ja teki valtavan hyvän omenapiiraan. Sitten hän leipoi hyviä hyviä sydänmunkkeja, joiden välissä oli hyvää vadelmahilloa. Pani sokeria pikkuisen päälle, munkkejen, jokaisen munkin.

Tyttö, 4v.

Hei kaikille!

Olemme sosionomi-opiskelijoita Laurea-ammattikorkeakoulusta Tikkurilan toimipisteestä ja teemme opinnäytetyötämme "Lasten satukirjaprojekti" Pilari-hankkeessa, joka pyrkii vahvistamaan lasten ja nuorten hyvinvointia vantaalaisissa kouluissa ja päiväkodeissa. Opinnäytetyömme aihe syntyi, kun halusimme järjestää jotakin mukavaa ohjelmaa päiväkotikäisille lapsille ja kokeilla sadutusmenetelmää.

Sadutus on Liisa Karlssonin kehittämä menetelmä, jonka tavoitteena on lapsen kuuleminen. Lapselle annetaan tilaa puhua ja hän saa mahdollisuuden kertoa haluamistaan asioista. Sadutuksen kautta aikuinen voi näyttää lapselle olevansa kiinnostunut hänen ajatuksistaan ja arvostavansa lasta.

Tämä satukirja on muodostunut syksyllä 2009 [redacted] ryhmän lasten kertomista saduista. Satukirjan teemana on "Mikä minusta tulee isona". Ajattelimme, että lasten voisi olla helpompi kertoa jostakin tietystä aiheesta. Kyseiseen teemaan päädyimme sen vuoksi, että ajattelimme sen voivan myös tukea lasten haavemaailmaa. Lisäksi toivomme, että tästä kirjasta olisi iloa vielä joskus myöhemminkin.

Haluamme kiittää kaikkia kirjan tekijöitä eli [redacted] ryhmän lapsia, heidän vanhempiaan sekä [redacted] päiväkodin henkilökuntaa. Mukavia lukuhetkiä!

Terveisin,
Niina Lehtimäki & Nea Lähteenmäki

Liite 6: Palautelomake julkaisutilaisuuden vieraille

PALAUTE / Kirjan julkaisutilaisuus 18.11.2009

Olen lapsen ☐ isovanhempi

☐ kummi

☐ vanhempi

☐ muu, kuka? _____

Ympyröi mielipidettäsi parhaiten vastaava vaihtoehto.

(5=täysin samaa mieltä, 1=täysin eri mieltä)

Minusta oli kiva tulla kirjan julkaisutilaisuuteen. 1 2

3 4 5

Mielestäni lasten satukirjaprojekti oli kiva idea. 1 2

3 4 5

”Mikä minusta tulee isona?” oli hyvä valinta teemaksi. 1 2

3 4 5

Minusta tuntuu, että lapset ovat pitäneet satukirjaprojektista. 1 2

3 4 5

Mielestäni kirjan julkaisutilaisuuden ohjelma oli onnistunut. 1 2

3 4 5

Kirjan julkaisutilaisuudessa pidin erityisesti:

Mielestäni satukirjaprojektia ja kirjan julkaisutilaisuutta olisi voinut kehittää seuraavasti:

Muuta palautetta:

**KIITOS OSALLISTUMISESTASI
JA PALAUTTEESTASI!**

Liite 7: Palautelomake päiväkodin henkilökunnalle

PALAUTE / LASTEN SATUKIRJAPROJEKTI, syksy 2009

Mitä mieltä olette lasten satukirjaprojektista?

Mitä mieltä olette kirjan julkaisutilaisuudesta? Oliko mielestänne hyvä idea kutsua paikalle lapsille läheisiä aikuisia?

Miten lapset mielestänne suhtautuivat meihin? Onnistuimmeko saavuttamaan lasten luottamuksen?

Pitivätkö lapset mielestänne toiminnastamme?

Oliko toimintaa mielestänne sopivasti / liian vähän / liikaa?

Mikä oli parasta toiminnassamme? Miksi?

Miten toimintaamme olisi voinut kehittää?

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

KIITOS PALAUTTEESTASI!